

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארת שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מור שהולך לפניו לעולמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בנחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת כי תבוא תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
דופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גדפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

חולין. פרק שמיני - כל הבשר דף קטו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ) רלה

1. אלתחנן. וכוונתו בפרק שני (כ-כא) דפליגי תנאי גבי 'ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו
2. ותן', דאיכא דמוק 'אצבע' אשלפני, א'לקח', ולא אנתניה של אחריו. ואיכא דמוק
3. לה אנתניה של אחריו, ולא אלקחה דלפניו. ואיכא דמוק לה אתרדיוו — היינו טעמא,
4. דפשטיה דקרא משמע טפי אלקחה דלקמיה. ואשכחן בדוכתא אחרינא 'ולקחת' מדם

6 חפר נתת על קרנות מזבוח באצבעי" דהרי
 7 "אצבע" אנתתה. והשתא פליגי: דר' מוסק
 8 לקיחה - במשכנותיהו דקדא, דילן חוק קל
 9 אנתתה - דילין חטום מן המפורש. ולא בעי
 10 נמי לאקומי לקיחה - דלא שייך לקיחה
 11 א"אצבע" אלא ברבדא שון תפוח המזוקק.
 12 דמוקי תרתידיא לקיחה - שטום משכנותא.
 13 ונאנתה - דילין נמי מן המפורש. וצריך עיון
 14 כל דיכא דאמר "דילן חטום" לפניו לאחוריה
 15 אם נובל ליישב שאל יקשה: למה דרשנו לפני
 16 לאחוריה. וידין נאמנות שאל אלהם הברע

16 כל שתיעבתי כל דרי הוא בבל תאכל - ואם
17 תאמר: הלא' אנו אוכלין אילים, אפילו
18 סירסן גוי, מאי שנא מבשר בחלב? ויש לומר:
19 מדארי רחמנא משען כותבי לכותב, לכותב
20 דלדחיו שירי. ואם תאמר: צורם אוון בכור
21 ליתסח, אפילו צרמו גוי ויש לומר: דשרי רחמנא
22 קדשים שדחמנו כמבי אילי, אם אן אינ דבר
23 כתיבי

24 **דִּיאָ** קרש ואין מעשהי קש — ואם תאמרו:
25 ואינא למשיך בראתא, אבל באביבא —
26 אסיי, כדפריך בסמוך גבי דרעיעי ושי לומר:
27 הדחתו תהא נפקא לן מ"למב", כדאמרי
28 "במרוכב" (בבא קמא ע"א), וביאלו נערת'
29 (מכותב) תבא, אפילו לרבי יוחנן הסנדלר
30 דאורי בשבשל בשא, קוצת ויתון לרבי יוחנן,
31 למה ליה למימר מרש"ל: מעשההו כביש אסיי,
32 תיפוק ליה מ"כ"ל שתיעביה", והדחת תהא
33 מ"למב"ל: **חורש'** בשור חמור וחוסס י פרה
34 דשה בל ליחסור — פירשו: שור החמור, וש
35 ספרים דגרסי: השואת לבנה שור, ודריש

מבטיא? ולגבוה מנא לן דשרז? דכתיב (ויקרא כג) "ומיד בן נבר לא תקריבו את לחם
אלהיכם מכל אלה", מכל אלה אי אתה מקריב — פירוש: מעוך וכתות ותנוח וזרות, אבל
אתה מקריב קרשים שנעבדה בהן עבירה, ואם תאמר: הורעים הידיעה ליתסור, דמקרא
ד"אלה" על דרךך לא מישתרו לגבוה אלא בעלי חיים, דאי בן מיל — אם כן, כל מעשה

40 "ח" חורעים והדישה – ד"ל תחסום" אסור משום ברבמה, וכן "לא תוריש", ולא משום
 41 פירש "שילוח קמן לחרים" – תיפרק להם אצל לבנהו של אהא אקד ר' אבהו ויש לומר:
 42 פירש בברבמה כן לחרים – ואם האמר, למה לך אר' ר' יוחנן, ר' אבהו:
 43 אסור שרישם שבעבריה בוקן בעירה לא אסירי מכלל שיתעבריה ר' יוחנן: ודלא אמא קמ
 44 לנלף חורש פסור והמור ודסס פ' פרה בקל וחומר מרובע ורבע ברבמיה, ושרי הדינא
 45 יצעב, דריש פסור דגריסי: ממה שנתן חורש אמרתי: "חורש שק" חורש שקשי. ודי
 46 "ח" רכל שיתעבריה" עליה רמזין, קדא אמלי תרעבה נופח. אבל אהא, לא אכלי אכליה
 47 הבא ממכח קודש. וקשה דלמה לאיחשב ביטול של שבת תרעבה נופח, כמו ביטול של
 48 כיצר ענישה בשבת. ואותו ואת נבא ושילוח קמן דפרקי ח' מיעידה – לא צ"ל לומר דגריס
 49 נוקד שא"ל, ואם האמר: דא איתצריך לאשמעינן דגריסיה בשרישה, בריאן וזרעים –
 50 שן שריש, ומדבתיך "תקש" משמע דאחא לאסור תנאה קדש. **כ"א** זרעים באבילא
 51 וסוסין מאתיס, אבל לא דרוסין – שן באבילא, מדבתיך תרי קראי "המלאה" "חורע" –
 52 ש לומר: דמאחר דאשכחן בוקן וזרעים דשרוי אבילא, דאיתקוש לברבמה, ובכלא הברס
 53 לחריף אפ' באבילא כמו בכלאי וזרעים. **מאבילא** רחמנא אכליה לבגה מכלל ודלחריף
 54 "לא תאסור" (תורה מט.ב.) ב'י טורפ, דאיתצריך לאסור ליהבא חורש דאיתקוש, ואהא
 55 לא שן לבגה אסור מכלל שיתעבריה לך, אף על פי דהדקש חחלה, וכן שן לומר רבי
 56 רחמנא מוסרין מן לבגה – דכתיב "ומיטע השמיני והדלאה פירע", דאני דלמי
 57 מלאה תקלה – תימה: ושריני באבא מתיא אכלי שום קדש, ובסוף פירע, ר' יודקוסין
 58 לא תאכלי – לרבות השחוטתו, ופריך. ואיפוך אנא? ומשני רבא: לא אמריה תורה שלח
 59 תילהא תקי ויש לומר: דהעין קמ' דרבינ' לא תאכלי לאסור האחת, וזה אמרנא אדריך
 60 "שילוחא" לא ואו אריאכ בתור' ר' צפור טורורה תאכלי. ולא דמי ל' שיתעבריה
 61 מדרך כרית אינא אבוקמני מילא אחריני.

1 **מַעֲשֵׂה שֶׁבַע** — כגון המבשל בשבת, יליסתר באבילה לכל ישראל, דהא הוורתיך
2 לתעבו ולחורתוך ממנו, ואגן תך: במודי — לא יוכל הוא משום קנס, אבל אחרים
3 אוכלין, בפרק קמא (חולין טו.א.) **יְלִיתְסוּר** — הורעים והורשה, דהא הורחמתיך
4 מזה. כל חקר אבסורד **יְלִיתְסוּר** — באבילה ובהנאה קאמר דילייתסו. **הֲנִי אֵל כָּל**
5 **שֶׁבַע** — דליק דבשר תרכל לא אמירו דליק

מַעֲשֵׂה שֶׁבַת לִיתְחַרְוּ,	6 קל' חומר, דהא תני: לא תאכל כל
אָמַר קְרָא: "כִּי קִדֵּשׁ הָיָה	7 שבתה, וְ, ומסבירא דאיסורא דקרא -
מַעֲשֵׂה קִדְשׁ - חוֹרֵשׁ	8 עליה קאמר, דהא אביל תועבה גופא. אבל
פָּרַח וְיֵשׁ בָּהּ לִיתְחַרְוּ,	9 לא אביל תהירשה צממה, וְ, וְ
- הַשְׁתָּא, וְיָמָּה שֶׁבַת דְּ	10 ממנה. והחוסם ודחש נמי לאו חסימה גופא
הֵי - לֹא כָּל שֶׁבֶן?	11 קאביל, אלא מעשה הבא על הדד, וְלִפְנֵי
"תַּעֲבֹתִי קֹדֶ" הוּא!	12 משבת דאין בא מחסר. כְּלֵא וְרַעִים
הָרָם: "כֵּן תִּקְדֹּשׁ" -	13 - כן עצמן תועבה. וְלִפְנֵי בְּלֵאם -
וְרַעִים שְׂרִי - וְיָאָמַר:	14 אסירי לגבוה, דהניא: "שור או כבש או
בְּאִכְלָם בְּיוֹמֵי בְּהֵנָּה, כְּלֵא	15 תוד - פרט לכֵלֵאם, בגמרא ד"השחט"
בְּהֵנָּה שְׂרִי! - אִיתְקַדְּ	16 (על' חלב.) אוֹתוֹ וְאֵת כֵּן - וְיֵאָמַר אלא
"בְּמִקְחָהּ לֹא תִרְבֶּעַ כְּלֵא	17 מחסור ומן, שהיום אסור מותר -
מִן בְּהִמְתָּךְ - הִיחָא	18 שילוח הקן ליתר - כון נטל את האם
וְכִי הִיחָא מִמֶּנּוּ מוֹתֵר - וְכִי	19 מעל הבנים, ובא לפגועו וחיבתוהו לשלח.
מִדְּאָסֵר רַחֲמָנָא בְּלֵאָמַר	20 בדרתן למקן (עולאם), משלח ואינו לוקח.
- מִדְּאָסֵר רַחֲמָנָא בְּלֵאָמַר	21 תאסר לאכילה (עולאם), דהא נעבדה בה
שְׂרִי - אוֹתוֹ וְאֵת כֵּן	22 בעבירה דא אַמְרֵה תורה שלח לתקלה
מִחוּסַּר זְמַן לְקַבּוּה - מִכֶּ	23 - ובאן הרי אמרה "שלח", דכתיב (דברים
תִּקַּן לִיתְחַרְוּ - לֹא אִי	24 כבא: "אל תקח האם" דהרי "שלח" משלח
אָמַר רִישׁ לָקִישׁ: מִנֵּן	25 - דאם לקחת אותה, חזור ושלחה. ואם
תִּלְמִיד לֹאִמֵּר: "אַל תֹּאכַל	26 והתא אסורה - אל היה אומר קל' שלחה
שְׂאֵין תִּלְמִיד לֹאִמֵּר "כִּי	27 בשלח כה בני אדם. ומה דהיך דומצי
מִבְּשָׁל" - לֹאִמֵּר קִדְּ	28 למינר מנן בכל גוי: מה שבת דחמיצי
כֶּה, וְיָמָּה מִידִּי דִּמְשַׁבּ פִּירְקָא מְנַפֵּה.	29 כל, ומיהו מיד דמשבב פירקא מנפיה.
תִּלְמִיד לֹאִמֵּר: "אַל תֹּאכַל	30 כל מיהו מאחריני. לשבא אחרינא: "שלח
שְׂאֵין תִּלְמִיד לֹאִמֵּר "כִּי	31 הקן ליתר" - כל שילוח הקן ליתר
מִבְּשָׁל" - לֹאִמֵּר קִדְּ	32 האם לעולם, ואפילו שלחה. דהא "כל
כֶּה, וְיָאִי וְהָ בְּשָׂר	33 שבתה"ק" הרי הוא קל' לעולם "בב"ל
	34 תאכל", דהרי אסוריה קל' באותה שעה.
	35 וזה נראה לז' עיקר, דלא קאמר רב

36 אשי דכל דבר שנעבדה בו עבירה ומתחלה הוא מותר אסור — דאם כן,
37 החורש בשור וחמור והמרביע כלאים והחוסס יאסרו הבהמות, ואנן לא פרכין
38 מנייהו מידי, אלא מן הירצא מהן. **שהוא כזה** — שאסור באכילה כזה.
כעורה

שבת נמי חיפוק ליה מ'אלה', ולמה לי 'דא קרש'! ויש לומר: ללא שייך "מכל שתיעב" דחשיה ריעה, בבדלו בלא חרשה הארץ להנתיב בשור וחמור. ואם תאמר: ובסופן בסי קרש ד'רכל' ב'הבדלו תיב'. אבל עתפות. ושוק מ'בדמה לא אתי, משום דאין גרלות וקפי דאין פבור 'רכל' האסורין' (ומורה ח'ג). מן "הרבמה" – להוציא הרובע והרבע. – מכל מה הרבמה אלא לא אשענען: מכלל להרשות שרי, ולא מחסר מ'כל שתיעבתי" – מכל מה ויש לומר: דלא א'אלה', הוא חרשו ליה מ'דרכים' וכן "דברק", ו: ויחי מ'מעטעטען מ' – לא כל שכן וכן גרים מ'קטנס', ופ'ש: דבבשר חולק לא אסורין אתי קרש – א' – עצמה. וכן חוסם – לא חסימה גופא קאביל, אלא הבא על עיד ממנה. ורלפ'נן משבט, בשר תחלב ויורא, ודיעי טעמא: משום דבבשר תחלב הישול ורש, אבל משהה שבת בהם האסורין ויורא ממה שניכר בחורש בשור וחמור וחסם פי פרה ורש ב' תקדש א'ן אמתן שפירש. אבל בנתא אסורין שרי לומר. ודבא בן פ'ר שפיר. א'ן מ'כל ליתב אסורין בנתא שרו – ואם תאמר: לקמן (קטוא), גבי "מעביר עציץ", דלא מחסר כ' אם נמא: וזי מילי בנתא. אבל באבילי – אסורין כ'רל שחעבתי' ק', בדכעי למישר כ' אם שרו, א'ן כן סברא דלא דוקסין. מין אלא מחסר לגמרי שכאר כל א'ה אברים, וי' שור – אם תאמר: ולמלא אצטריך ק'ר לקדושה. ואחר כ' רדיעתי כלאיס. בדמרי – כן נטרפה שרי לומר. ומכל מקום הבא א' אמתן למישר של הדיט מ'כל שחעבתי' ק'".

פרק א'ו וכו' בספון. א' ימנ: מ'רגיל' כן בטרפה שאין חילוק. הוא הדין כ'כלאיס ומחסר וכו' ואתא וכו' ב'אסור' גבי (פ'אסא) כ'ן תחוק תחובל כ'ן אדוות ואת נמי עלעש. **ל' אמר** תורה ח'לקה. והשתא. למען כ' ק'ר ד'כל צפור טוהרה האכלת' לחית, דלא שרינן מ'חא' טעמי נמי אסירא. משום דאתקוש צפים אחרדי, ולאו אה שרינן מטעם ד'לא אמרה תורה שח'ל' ד'הבא. אלא תיב' בדיאא אסולתו א'ן

שא"ן תלמוד לומר מבושל — לית ליה לריש לקיש הגך דרשות ודרשינן בסוף פרק (כל שעה) (פסחים מא,א) מינה: צלאו ואחר כך בשלו, או לשאר משקים כו.

בשני מינין – פירש בקטנים: מותרין באבילה בחולין, ואסורין בגיזה ועבודה בקדשים. ואין נראה דלא ידע קיש משום דבי דמקרי "שני מינים". אלא נראה משום דאיתקש לציבא ואלי, חשיב לרז בשני מינין. כדאמר פרק "אלו חן הולקין" (מכות כ"א.) אמר רבי יצחק, המריב שר פסולי המוקדשין – לוקה, ורבי אושעיא נמי אקמה המריב שר פסולי המוקדשין, לוקה – גוף אחד הוא, ועשאי

הכותב שני גופים. פירוש: שעשאו הכותב כצב ואלי. ודבחי מישר רבינו תם את דאמרי בפרק "כל פסולי המוקדשין" (בבבא ק"א) תלת "צב" ואלי – תניב – חד כלרביי ציחוק רבי אושעיא, ופירש שם בקטנים דלא אתפיש דיכא.

ונאסר לחלן לא ידע קיש – ואי לא קרא "דילא תאכלני", דהא אמניא: ודבחי ערלה – הגוף בלא אבילה אסר הכותב. **ומה** ערלה – ליכא למפרך: מה לערלה שכן עירך נאמתי לבטלה – מדמרבין את דרצין נאמתי.

מח לחמן פסח שכן ברת – דהוה נפשי לא שייך למילף – שאין עושין מן הדין. **בלאי** הברס יוכיחו – מכלאי הברס גרידא דהוה מצי למילף מה מצינו, אלא נחזי ליה למעבר דחוק דילן בקל דחומה, ואין לחקשות מה לערלה וחמץ ומלאי הברס, שכן בשריפה, כדחנן בתמורה (ל"ג.) דהוא טפה נילף, ועוד: דהוינו דקא ררי דחודה, דאמרי אביי דרמי חמץ אלא שריפה, אבל לרנן, לא הוי חמץ בשריפה, הקשה דבר רבינו יעקב ממורליני: מה לבטלה דהוה ודחורין מכללי, תאמר בשל – בחלב שחור מכללי אלא בהמה טמאה וחלב בהמה טמאה, ותובא דאמר לעילי ויש לומר: דאין לו קרי "דחור מכלל", דדוקא חלב דבתי (יסק"א 1) "כל חלב" דשכנתא אפילו דחיה, ודחור שרא – ודחיה וז' חשיב "דחור מכלל", אבל בבשר בחלב לא תניב "כלי". **חורש** בשור וחומר כן – אבל השתא עבדינן קל דחומר דכשם שאסור באבילה אסור בהנאה. **ולפיכך** מה לבטלה שכן גדולי קרקע – ואף על גב דאסור בחלב איכא למילף במה מצינו, ולא פריכין כל דהוה מכל מקום אהא דילן בקל דחומר משלשתן פריך.

פערור זו ששנה רבי: "לא תאכלנו" – בַּבְּשָׂר בַּחֲלָב הַתְּבוּב מִדְּבַר. אִתָּהּ אִמּוֹר – בַּבְּשָׂר בַּחֲלָב הַתְּבוּב מִדְּבַר, או אינו אלא אֶחָד מִכָּל הַיִּסּוּרִין שֶׁבַּתְּהוֹרָה? אִמְרִית: צֵא וְלִמַּד מִשְׁלָשׁ עֲשָׂרָה מִדּוֹת שֶׁתְּהוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶן, דָּבָר הַלָּמָד מֵעֵינָיו. בְּמָה הַתְּבוּב מִדְּבַר – בִּשְׂנֵי מִינִין, אֶף כָּאֵן – בִּשְׂנֵי מִינִין? – אִי מִהֵיחָא – הֵוָה מֵאֵינָ: הֵנִי מִלִּי – בַּאֲבִילָה, אֲבָל בְּהֵנָה – לֹא, מִקְּשִׁיעוּת לָן. – רַבִּי, בְּהֵנָה, מֵאֵי לִי? – וְנִקְאָ לִי, מִקְּבָא, נֶאֱמַר בָּהֶן, "כִּי עִם קְדוֹשׁ אִתָּה" לָהּ. – וְנֶאֱמַר לָחֶלְן: "וְלֹא יִהְיֶה קְדָשׁ בְּכֵנִי יִשְׂרָאֵל". מַה לָּחֶלְן? – בְּהֵנָה, אֶף כָּאֵן – בְּהֵנָה. דְּבִי רַבִּי אֶלְעָזָר תַּנָּא: "לֹא תֹאכְלוּ כָּל נִבְלָה" [וגו'] אֲמָרָה תוֹרָה – בְּשִׁתְּמִקְרָה, לֹא תִבְשְׁלֶנָּה וְתִמְכְּרֶנָּה. דְּבִי רַבִּי יִשְׁמְעֵאל תַּנָּא: "לֹא תִבְשֹׁל גִּיד בַּחֲלָב אִמּוֹ" שְׁלֹשׁ פְּעֻמִּים, אֶחָד – לְאִיסוֹר אֲבִילָה, וְאֶחָד – לְאִיסוֹר הֵנָּה, וְאֶחָד – לְאִיסוֹר שְׂאִיסוֹר. – וְנֶאֱמַר כָּאֵן: "כִּי עִם קְדוֹשׁ אִתָּה", וְנֶאֱמַר לָחֶלְן: "וְאִנְשֵׁי קָדָשׁ תִּהְיוּ לִי וְבִשָּׂר בִּשְׂרָה מִרְפָּא לָהּ" תֹּאכְלוּ. מַה לָּחֶלְן? אִסוֹר, אֶף כָּאֵן – אִסוֹר. וְאֵין לָהּ אֲבִילָה, בְּהֵנָה, בְּהֵנָה מֵעֵינֵי? אִמְרִית: כִּי לְחֹמֶר, וְכֹה עֲרָלָה שְׁלֹא נִעְבְּרָה בָּהּ עֶבְרָה – אִסוּרָה בְּהֵנָה, בִּשָּׂר בַּחֲלָב שֶׁנִּעְבְּרָה בּוֹ עֶבְרָה – אֵינוֹ דִּין שֶׁאִסוּר בְּהֵנָה! – מַה לְעֲרָלָה – שֶׁכֵּן לֹא הִיחָה לָּהּ שַׁעַת הַבּוֹשֵׁר. – חֲמִין פִּסְסָה יוֹכִיחַ – שְׁהִיחָה לּוֹ שַׁעַת הַבּוֹשֵׁר, וְאִסוּר בְּהֵנָה. – מַה לְחֲמִין פִּסְסָה – שֶׁכֵּן עֲנִישׁ בִּרְתָּ! – כִּלְאֵי הַתְּבוּב יוֹכִיחוּ – שְׂאִין עֲנִישׁ בִּרְתָּ, וְאִסוּר בְּהֵנָה. – לָמָּה לִי גִזְרָה שְׁוֹה? לִיחִי בּוֹיָה בְּקַל וְחֹמֶר מִקְרָלָה, אִסוּרָה בִּין בַּאֲבִילָה בִּין בְּהֵנָה, בִּשָּׂר בַּחֲלָב שֶׁנִּעְבְּרָה בּוֹ עֶבְרָה – אֵינוֹ דִּין שֶׁאִסוּר בִּין בַּאֲבִילָה בִּין בְּהֵנָה! – מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימֹר: חֹרֶשׁ בִּשּׁוֹר וּבְחִמּוֹר, וְחֹסֶם פִּי פָּרָה דֵּשׁ בִּי יוֹכִיחַ, שֶׁנִּעְבְּרָה בָּהֶם עֶבְרָה – וְשׂוּרוֹ! – לָמָּה לִי לְמִימֹר בִּלְאִי הַתְּבוּב יוֹכִיחַ: לִמְאָ! – וְלִיחִר דִּיאַן, לִיחִר בְּמָה הַצֵּדוֹ – אֲמַר רַב אִשִּׁי: מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימֹר, וְכֵלָה תוֹכִיחַ – שֶׁאִסוּרָה בַּאֲבִילָה וּמוֹתֶרָה בְּהֵנָה. אֲמַר לִי רַב מִרְדְּכִי לְרַב אִשִּׁי, הֵכִי אֲמַרְנָן מִשְׁמִיתָ דְּרִישִׁי לְקִישׁ: כִּל מַה הַצֵּד – מַנּוּפָה פְּרִכִּינוּ, מַעֲלָמָה – לֹא פְּרִכִּינוּ. – אִי הֵכִי, תִּיתִי בְּמָה הַצֵּד! – מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִפְרָד: מַה לְהַצֵּד הַשְׂוֹה שֶׁבָּהֶן – שֶׁכֵּן גִּדּוּלִי קֶרֶקֶ. – אִי הֵכִי, הִשְׁתָּא נִמֵּי אִיכָּא לְמִפְרָד: מַה לְכִלְאִי תְּפִרָּה שֶׁכֵּן גִּדּוּלִי קֶרֶקֶ! אֲמַר לִי רַב מִרְדְּכִי לְרַב אִשִּׁי, הֵכִי אֲמַרְנָן מִשְׁמִיתָ דְּרִישִׁי לְקִישׁ: כִּל מַה הַצֵּד – פְּרִכִּינוּ כִּל דְּהוּ, לֹא אִם אִמְרִית דְּרֵא מִחֲדָא – כִּל וְחֹמֶר פְּרִכִּינוּ, כִּל דְּהוּ לֹא פְּרִכִּינוּ. – וְלִפְיָרְדָּהּ לְכֹלְהוּ: מַה לְכֹלְהוּ שֶׁכֵּן גִּדּוּלִי קֶרֶקֶ! אֲלֹא, אֲמַר לִי רַב מִרְדְּכִי לְרַב אִשִּׁי, הֵכִי אֲמַרְנָן מִשְׁמִיתָ דְּרִישִׁי לְקִישׁ: חֲדָא

בעורה זו ששנה רבי – כלומר, וכי מבוטרת היא בעיניך משנה זו ששנה רבי ולמדנו לבשר בחלב ממקרא זה? לא תאכלנו – יחיאל. ודבחי ביראה אביר בני פסולי המוקדשין שפירו' רק חדם לא תאכלנו על דאמרי תשפנו במים, ודחור תניב "לא תאכלנו למען יטב לך וגו'" – לדם לא איצטריך, דהא תניב קרא טובא, ומוקי ליה לבשר בחלב, דבי חליב מעיניו – דבר סתום שאין מפורש בו במה מדבר, הוי' לומד מן הענין, פירשה שנכתב בה, במה הענין מיידי. בשני מינין – פסולי המוקדשין שפירו' שני מינין חן: חולין באבילה בחולין, ואסורין בגיזה ועבודה בקדשים, כדאמר בבבא (ט"א.) "תובח" ושלמי, ודלי "בשר" – לא חלב, אבל בהנאה לא קא שמענו לן – מהאי קרא דבתיבא אדורה דידה גבי פסת. מה פסת מבטול – אסור באבילה ובדבחי, דכל קדשים שאינם ראויים לאבילה תעוברו ודחור ויצאו לבית השריפה, אף זה – אסור בהנאה. כי ע"ם קדוש אתה – וכל הבשר גדי, מה לחלן בהנאה – ובשלת הנאה היא. לא תאכלו כל נבלה – בספיה דקרא תניב בשר בחלב לא תבשלה – בחלבן ותמכרנה, אלמא אסורה בהנאה. שנעברה בו עברה – בבשולו, לא היתה לו שעת הבושור – פרי הערלה באיסור גדל, אבל בשר בחלב היתה לו שעת הבושור קודם שנתן בשר בחלב, בלא הברס יוכיחו – קלמן פריך. למה לי בלא הברס? נימא: ערלה תוכיה, ודחור דחין ועוד פריך, נימא: מה לבלאי הברס כן לא היתה ולחן שעת הבושור למה לי גיזה שעה? לאיסור אבילה? כי הכי דילף לאיסור הנאה מערלה, נילף נמי לאיסור אבילה משום דאיכא למישר חורש בשור ובחומר יוכיח – שנעברה בו עברה, ומותר באבילה אבל השתא דקימא לן אבילה מגורה שוה, לפיכך הנאה בקל דחומר. ולכיא למישר חורש בשור וחומר יוכיח – דמה לחורש בשור וחומר דמות באבילה, תאמר בבשר בחלב שאסור באבילה, למה ליה למישר – לעיל בלאים יוכיח, דאיצטריך ליה לאדחורא באבילא, דדוחה ליה למד חורא מתלת: בשר בחלב מערלה וחמץ וכלאים? לימא: ערלה תוכיה, ותיתי חורא מרתיב שפיר, וליחיד דימא – ובשחור דחין מה לערלה, שכן לא היתה לה שעת הבושור – חמץ יוכיח, מה לחמן, שכן ברת – ערלה תוכיה, ומיכרין ומייתין לך במה הצד, כנף לא ראי ערלה כראי חמץ, ולא ראי חמץ כראי ערלה, דהדך השוה שבהן: שאסורין באבילה ואסורין בהנאה – אף אני אביא בשר בחלב, ודחילא ואסור באבילה מגורה שוה, יזית אסור אף בהנאה, הכי אמרינן משמית דריש לקיש – דכל האי "נבלה תוכיה" אינה תשובה – אבל הבאה במה הצד, מנופה פריכין, וכן שכן גידולי קרקע – אף על גב דאין חומר לדחור נאסרין בכך, אפילו הכי אמרינן, כל מה הצד פריכין כל דהו – כל דבר הלמוד בהצד השוה, ויש להשיב שום דבר שהלמלין שוין בו והלמוד אינו שוה לן בו – ואפילו שאינו לי קל ולא חומר, פריכין ליה. לא אם אמרת כו' – אי הוה דחור דינא ואיתי במה הצד – הוה פריכין כל דהו. לא השתא דלא מכלאימ, ואחא לא חשיב "לא אם אמרת בכלאים, שכן גדולי קרקע" – אף לא חשיב "לא אם אמרת בזה, שאין לו למידי חומר, צריך אותה להשיב" – אף לא אמרת בזה, שכן שו' בו דחור, כנף נאסר דאמרין לעיל "מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הבושור", וכגון חמץ בפסח שהשגנו "לא אם אמרת בחמץ בפסח שכן ברת", אבל "כל דהו", כי האי "שכן גדולי קרקע" – לא פריכא היא. וליפריך לכולהו כו' – ודיקן דלאו דחור חמץ היא, אלא דחור מתלת – כימה הצד ימי, חמץ לא פריכין בכולהו, ואף על גב דלאו קרא דחמץ היא, דקא סלקא דעתך: וכי אמרינן "לא אם אמרת" ללא פריכין בזה כל דהו – גמי מילי ויהי חמץ דחורא חמץ, אבל בריש מלוא דבקי לעילי לאתויי ערלה לחוד, אבל אדא מרתיב או מתלת – כימה הצד" דמיא, ואף על גב דלא אמרינן "דחור דחין", פריכין לכולהו פריכא כל דהו.

חז"ל. פרק שמיני – כל הבשר דף קטז עמוד א – מותר מהדורות "אבן ישראל" (שטיינזולץ) רמל

חז"ל מותרת אפילו כל דהו פרכין – משמע: אף על גב דלא הדר דינא. ואם תאמר: אם כן, מיד כשומר "חמץ בפסח יבחי", נפריך: "שכן גזילי קרקע" ושוב לא יוכל לומר "כלאי הברס יבחי" ויש לומר: דמתחלה היה יכול לומר "חמץ בפסח וכלאי הברס יבחי", דהו לוד תלתא. ועוד: דהו מצו למימר "בשר תקרובת עבודה זרה יבחי", וכי תימא: מהו למתקובץ שכן ממאז – דא נמשא?

היינו מדרבנן, כדפרישית בקמא פקק (חולין יגב דבור המתחיל "תקרבא").

עיקרן נאסר – משמע: אף הקשים והעץ נאסרין. וכן משמע בפיר' כל שעה (פסחים כג, ב) דאמרין: תגור שהסקידוה בקליש שרלה וא בקשים של כלאי אסורין – חזק, ותומא: דבפיר' דאדאש שפול – לא נכסינן (כתובות פא, ב) משמע דשרו, גבי "המציא" הוצאת על נכסי אשה, עכב רב יהודה עובדא בתבלי ומזות, רב יהודה לעמיה, דאמר: באלה ערלה נכשית כלכלין רעין, ר' זורק – פירש: דאזינו יכול לאבול אלא ומזותו ויש לומר: דקשין ועץ שדיו קשין שנערע כלבאים – מותר, עד שיוסיף מאתים, ורב פנמי שחבר דקשין מאתים, ונאסר דקשין ועץ שדיו מקדם כבר גזילין ושוב לא יזיפון מאתים. אבל דאם לא כה שגדל אור שנוער כלבאים – אסור אף הקשין והעץ. **והיתנה** דאם לא שעת הבשר קודם השרשה – הקשה הרב רבי משה כהן: דבפיר' קמא דמנחת (ו, א) אמר, אי משמע ישראל הוה אמנא היבא דלא היתה לזן עת הבשר, דומיא דערלה וכלאי הברס, והא בשמע דהיתה לזן שעת הבשר ויש לומר: דהתם מיידי בין שיעל משמנו נכסינן למנחת, דבעי דהיה ממשקשק ישראל, ואותו לא היה לו שעת הבשר, דמה שגדל לאחר זריעת הכלבאים – הוא אסור (ואותו לא היתה לו שעת הבשר), ומה שגדל קודם – מותר. ואינו נאסר כשהסוף מאתים אלא משום הטרבות שנתערב בו מה שגדל אחר כך, והדמיון שדורו הוא היתה לו שעת הבשר. **מה** להלן אסור באבילה ומותר בהנאה – אף על גב דאיכא למילף אסור הנאה בקל וחומר כדלעיל, קא סבר אף גורה שיה למחצה, וילף מניה קא היתר הנאה והוא דלעיל סבא דאיתי גורה שיה ואהי' לו וחומר, אי נמי משום דבההוא קרא דטורף איירי נמי בקדשים שיצאו חוץ למחיצתו, כדאמר פיר' "במהה המעשה" (חולין סח, ב) דאסיי קא בתנא, גזיל לן קל דאסיי דליפסן ממייהו, ורבי שמעון דהבא רבי דמשהי דקרא נטרפה מיידי. **המעמיד** בעור של קבה אם יש בה בר – תימא: דבגמרא מפרש טעמא דאסור בגינות הגנים מפני שמעמידן אותם בעור קבת נבלה, מאי איירא "נבלה", אפילו שפרה נמו ויש לומר: דשעם בשר בחלב לא הוי אסורין מספק, משום דליכא אלא אסורא דרבנן, דדרך ביטול אסרה תורה.

חז"ל מותרת אפילו כל דהו פרכין – משמע: אף על גב דלא הדר דינא. ואם תאמר: אם כן, מיד כשומר "חמץ בפסח יבחי", נפריך: "שכן גזילי קרקע" ושוב לא יוכל לומר "כלאי הברס יבחי" ויש לומר: דמתחלה היה יכול לומר "חמץ בפסח וכלאי הברס יבחי", דהו לוד תלתא. ועוד: דהו מצו למימר "בשר תקרובת עבודה זרה יבחי", וכי תימא: מהו למתקובץ שכן ממאז – דא נמשא?

חז"ל מותרת אפילו כל דהו פרכין – משמע: אף על גב דלא הדר דינא. ואם תאמר: אם כן, מיד כשומר "חמץ בפסח יבחי", נפריך: "שכן גזילי קרקע" ושוב לא יוכל לומר "כלאי הברס יבחי" ויש לומר: דמתחלה היה יכול לומר "חמץ בפסח וכלאי הברס יבחי", דהו לוד תלתא. ועוד: דהו מצו למימר "בשר תקרובת עבודה זרה יבחי", וכי תימא: מהו למתקובץ שכן ממאז – דא נמשא?

חז"ל מותרת אפילו כל דהו פרכין – משמע: אף על גב דלא הדר דינא. ואם תאמר: אם כן, מיד כשומר "חמץ בפסח יבחי", נפריך: "שכן גזילי קרקע" ושוב לא יוכל לומר "כלאי הברס יבחי" ויש לומר: דמתחלה היה יכול לומר "חמץ בפסח וכלאי הברס יבחי", דהו לוד תלתא. ועוד: דהו מצו למימר "בשר תקרובת עבודה זרה יבחי", וכי תימא: מהו למתקובץ שכן ממאז – דא נמשא?

חז"ל מותרת אפילו כל דהו פרכין – משמע: אף על גב דלא הדר דינא. ואם תאמר: אם כן, מיד כשומר "חמץ בפסח יבחי", נפריך: "שכן גזילי קרקע" ושוב לא יוכל לומר "כלאי הברס יבחי" ויש לומר: דמתחלה היה יכול לומר "חמץ בפסח וכלאי הברס יבחי", דהו לוד תלתא. ועוד: דהו מצו למימר "בשר תקרובת עבודה זרה יבחי", וכי תימא: מהו למתקובץ שכן ממאז – דא נמשא?

1 תרי מעטתי כתיבי – תימה: רבדח שכן, וכן לעיל גבי העדים (ק"ג). חד למעטתי מותר
2 וחד למעטתי מטומאה – תימה: דלותרו וטומאה סיג בחד מיטעא. דילפינן מהררי
3 "חולין" "חולין" אף לקלא, כדמוכח בסוף "פרק בית שמאי" בבבאם (מהבא).

הדרן עלך כל הבשר

1 העור והרובט – משום דתנן פרק 'בהמה'
2 המקשה (חולין ע"א, אשליא 'אזינה'
3 מטמאה טומאת אוכלין ולא טומאת נבלות'
4 תנא "העור והרובט", ומאי דאפסקה – משום
5 דתנא פרק 'בהמה המקשה' (חולין ע"א, א)
6 "מצא בה בן שחיה עד – שטן שחיה וחי'
7 "כל אורח וכו', וכן אורח כן 'אורח וכו' וכו'.
8 ואידי דאריי' ביה בשחיה שאינה אריה, תנא
9 בתריה 'כסר הים', ואידי דתנא 'כסר הים':
10 ונתב' ביה ובעץ תנא "גיד הנשה", ונתב'
11 בחדה ולא בעץ. ואידי דאריי' ביה בירך
12 שנתבשל בה גיד הנשה בבליעת איסור, תנא
13 "כל הבשר", ובתריה דר' לענינא קמייתא.
14 האל – איכא דמפרש בגמרא: אף מרסקא,
15 ופריש בקנטרס: גיד הנשאר, ואו תנא גידן ולא
16 מרסקא – דהו' אמרינן דמרסקא שדא קשה לא
17 מעשר, דלא ידע בכלל שאר גידים. ואו תנא
18 אלל – דהו' אמרינן: שאר גידים מטמא אפילו
19 טומאת נבלות בצירוף. **הקרינים** – בגמרא
20 מפרש: מקום שחוחבו וירגא דם.
21 **והטלפים** – ולא רסין "וצפרנים" – דלא
22 שייכי אלא בשוף ומתניחין לא
23 בקרנטי במשנה דמיתא בגמרא (שם), ואפשר
24 דרס "וצפרנים", דחוסט דלא פריש הכא.
25 (פירש) במשנה אחריתא, ועל צפרנים מפרש
26 בגמרא: מקום המובלע בבשר, ועל טלפים לא
27 מפרש מיד. ואפשר דבטלפים אף מה שאין
28 מובלע בבשר צריך לבשר טפי מבצפרנים.
29 **שומר** – ולמה נקרא מנל דתנא דבי רבי
30 שימנאל וכו' – לא להציא להוביט לא אצטרף
31 דמינן – ופיר' נפיק, כדמסיק רבי אצטרף לעירוף. **החטא** בקליפתה – דהא דאמר בסוף
32 כתובת (ק"א), "וחטו שנקברה שרומה" – הכי קאמר אף כשנקברה שרומה, יצאה
33 בבמה לבשרים.

34 **ולא** שומר לטומאה חמורה מנל – דאם תאמר למה לי קרא, דמורעא לא אתי – שכן
35 טומאת מרובה, כדפריך בסמוך ויש לומר: דסלקא דעתך לרביי מריבויא
36 ד"שימנא", ואם תאמר: דאמר בפרק "כל שעה" (פסחים ג"ג), עבדים שנטמאו – דהרוב
37 פחות פחות מכביצה, דקסבר: משקן מפקח פקחיה, ולא נטמאו המושקע עם האוכל, ואמאי
38 לא נטמאו בגניית הטומאה לקלא משום שומרי דאין שם משקן עליהם.
39 דהא שריא לחיך.

שומר

40 אוכלין אחרים, ואינו משקפא מאליו טומאת נבלות לטמא אחרים, הושווה בהם **מטמא** לני – דדוקא ישראל, דדוקא שחטה, ודוקא טמאה, ודוקא לגי, ישראל שחט
41 בהמה טמאה לצורך גי ועודו מפרכסת, אף על גב דלא חזיא לגי, בדמיתה תליא מילתא לבני נח לא שריא להו שחיתה עד שתמות – אפילו הכי, הואיל וישראל
42 שחט, שחיתה מעלייתא היא, ואשכחן לבני ישראל שחיתה שריא לבניה כשהיה, הלכך משריא ליה מחשבתו אוכלא כשהשחט אף בטמאה לגי, אבל גי בשחיתה –
43 לא משריא ליה מחשבתו אוכלא, דלא אשכחן שחטה לגביה, וכן ישראל בגחירה – לאו אוכלא משריא לה, דלא אשכחן נחירה בגיה, וחכי תניא: נחרה – אין בה
44 טומאה של כלום. ובבשרה לשראל – לא איצטרף למתן, דכל שכן דהויה אוכלא מיד בשחיתה, וטמאה לשראל – לא משריא ליה אוכלא, דכלתא מחשבתו, **אל**
45 **לא טומאת נבלות עד שתמות** – דהא "וכי ימות מן הבהמה" כתיב (ויקרא יא), עד שיתא את ראשה – דהויה ליה גיסטרא ונבלה היא, דחשובה מתה, ואפילו היא
46 מפרכסת, ריבה – דהכחוב לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה כו' – דהא איכא כל דני לגביי אוכלא ניהו, ונבלה ליה מקריא, אף על גב דשייכי לה, **הכפונם**
47 דהא, כדמסקא ביה, ודחובא לאחשיבה – לא איצטרף למתן, ודחוב הבשר נבלה, ודחוב עלוי אא נגט ונכנס למקשר או אבל קוש, **נמרא** **הניא** – ממתניח דיעו עצמו
48 אף מצטרף לבקוח דנבלה, אף על גב דשומרון חן, **לחא דתנו רבנן שומרון** – יש לטומאה קלה, ושומרון אוכל – מצטרפין לכביצה לטומאת אוכלין, אבל לא לכית
49 ונבלה, שריא טומאה חמורה, לטומאת אדם וכלים, על כל ויעו ויוע – לבני טומאת אוכלין כתיב, ואף על גב דבהויה קרא "שחור הוי" כתיב ביה – טעמא משום
50 דלא הוושך, דסליח ריב "וכי יותן מים על ורע" – דהושך, "טמא הוא", קליפה – הוא שומר לאוכל, ודאי קליפה החיונה חופה אותה בעורה שכולה, אבל הגושרא
51 כבתושקין במנתשת – אבל נחורא לא, אבל נחורא לא (קטא), והכלא המולאן כשבשכיל לא הוה שומר – וכן ערשין – חתולא קליפה שתרשעה בתויה
52 לתוכה, שאין מקפדין עליה בשעת זריעה אלא בשעת אכילה, ומשום הכי נקט "אשר יורע", **מאי קאמר** – רישא קתני "ולא בעור" – אלמא לאו "נבלה" מיקרי, ופחות
53 מבית לאו שיעורא הוא, ודור תני דנמטא, ועודו משיילי' לבית – ואשמעינן דאין שומר מצטרף לטומאת נבלות.

1 **מיעוטי כתיבי, הכא כתיב "ושמו", התם כתיב**
2 **"העורופה" – והלכא קראי למה לי בדים? – חד**
3 **למעוטי מותר, וחד למעוטי ממיעוטה, וחד למעוטי**
4 **מטומאה. אבל מפני לא צריך קרא, דתנן: כל שיש**
5 **לו מתירין בין לאדם ובין למנבח – חייבין עליו משום**
6 **פגול, ודם גופיה מתיר הוא.**

הדרן עלך כל הבשר

1 **העור והרובט והקיפה והאלל והעצמות**
2 **ותגידיו ותקרינם ותקלפים – מצטרפין**
3 **למטא טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבלות.**
4 **פיצא בו, השוחט בהמה מטמאה לגי ומפרכסת –**
5 **מטמאה טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבלות. עד**
6 **שיתמא או עד שיתא את ראשה, ריבה למטא טומאת**
7 **אוכלין ממה שריבה למטא טומאת נבלות. רבי יהודה**
8 **אומר: האלל המוכנס, אם יש בו פזית במקום אחד**
9 **חייב עליו. נמרא תניא להא, דתנן רבנן: שומרים**
10 **למטמאה קלה, ולא שומרים למטמאה מותר.**
11 **שומרים למטמאה קלה מנל? דתנא דבי רבי ישי:**
12 **"על כל ורוע" – בדרה שבני אדם מוציאין**
13 **לרוע, חטא בקליפתה, ושחטה בקליפתה, וערשין**
14 **בקליפתה. ולא שומרים למטמאה חמורה מנל? דתנן**
15 **רבנן: "נבלתה" – ולא בעור שאין עליו פזית בשר.**
16 יבול

1 **מיעוטי כתיבי** – אפילו למאן דאמר בעלמא מלמדין – הני אף כל מלמדין, דמיעוטי
2 כתיבי ביה, דמשמע: הני, ולא אחרני. **תלוא קראי בים** – "לכב", "לכפר",
3 "הוא". **לותר** – שאם נותר, ושגג בין בדם ובין בנותר ואכלו – אינו חייב אלא
4 משום דם. **מטמאה** – אם אכלו בטומאת הדם – אינו חייב אלא משום דם. **אבל**
5 **פגול לא צריך** – למעוטי. **דשאם היה**
6 **הזבח פגול ואכל מדרם** – פשיטא לן דאין בו
7 משום פגול. **דתנן כל שיש לו מתירין** –
8 שדבר אחר מתיר אותו, בין שהוא מותר
9 לאדם – כגון בשר קדשים, שהוא מתיר
10 לכהנים בדרוקתו, ובין שיש לו מתירין למזבח
11 ולא לאדם – כגון עולה, שדמה מתירה
12 למזבח, דאם לא נזרק דמה – אין אבריה
13 נקטרין, כדכתיב (ויקרא יז) "ודק הבזחן"
14 הים על מזבח ה', ודור "והקטיר החלב
15 לריח ניחוח". **חייבין עליו משום פגול** – אם
16 פגול לא הוזבח באותו מארבע עבודות הדם,
17 ואחר כך אבל מן הבשר שחיה בכלל חיתו
18 הים, או מן האימורים שאף הן בחיתו הים
19 – חייב כרת. אבל כל דבר שאין אחר
20 מתירו, אלא הוא מתיר עצמו, כגון הדם
21 והקומץ והקטורת ומנחת כהנים שכולה
22 כליא – אין חייבין עליהם משום פגול.
23 משום דיעקב פגול שלמים כתיב, ומיעוטי
24 לפיכך: מה שלמים יש לדם מתירין לאדם
25 ולמזבח – חייבין עליהם משום פגול, אף כל
26 כו'.

הדרן עלך כל הבשר.

1 **משנה העור והרובט** – העור של בהמה
2 שחטה, כגון פחות מכביצה בשר
3 ועורה אדוק בה ומשלימה לכביצה, מצטרף
4 מפני שהוא שומר. בגמרא, לפיכך
5 להשווים מצטרפין לטומאה קלה, טומאת
6 אוכלין, **רושב** – גליירא, שאינה אוכל
7 לקבל טומאה בפני עצמה, אבל מצטרפת
8 להשלים, לפי שדך לאוכלה כשהיא
9 קרשה על הבשר. **הקיפה**, תבלין, וכן עצמן לא אוכלין שריא, אבל אצטרופי
10 מצטרפין. **והאלל** – בגמרא מפרש, **והעצמות** – שיש בהן מוח והוא אוכל,
11 והעצם שומר, לא לפיכך מצטרף עמו. **הקרינים** – מפרש בגמרא: כל שחוחבו
12 וירגא מוח דם, אצל עיקר מלמטה שחן רבין, ומיהו באפני נפשיתו – לאו
13 אוכלא ניהו, **והטלפים** – משום שומר, **אבל לא טומאת נבלות** – אם מנבלה
14 חן – וכן טמאה, ואין מצטרפין לבית להשלים שיעור נבלה לטמא – דתניא:
15 "בנבלתה" – שם בעצמות לה שריא ולא בעור, ואף על גב דשומר הוא – אין
16 שומר מצטרף לטומאה חמורה, כדמפרש בגמרא, וכן קופה ורוע – לאו מנבלה
17 ניהו, ואלל וגוידים – לאו בשר חן, אבל אוכלין בעלמא הוה, כדדי בשר. **כיצא**
18 כו' – יש שהוא משקא טומאת אוכלין לחיות מקבל טומאה מן השריץ, ומקטא
19 שומר – דדוקא ישראל, דדוקא שחטה, ודוקא טמאה, ודוקא לגי, ישראל שחט

20 בהמה טמאה לצורך גי ועודו מפרכסת, אף על גב דלא חזיא לגי, בדמיתה תליא מילתא לבני נח לא שריא להו שחיתה עד שתמות – אפילו הכי, הואיל וישראל
21 שחט, שחיתה מעלייתא היא, ואשכחן לבני ישראל שחיתה שריא לבניה כשהיה, הלכך משריא ליה מחשבתו אוכלא כשהשחט אף בטמאה לגי, אבל גי בשחיתה –
22 לא משריא ליה מחשבתו אוכלא, דלא אשכחן נחירה בגיה, וחכי תניא: נחרה – אין בה
23 טומאה של כלום. ובבשרה לשראל – לא איצטרף למתן, דכל שכן דהויה אוכלא מיד בשחיתה, וטמאה לשראל – לא משריא ליה אוכלא, דכלתא מחשבתו, **אל**
24 **לא טומאת נבלות עד שתמות** – דהא "וכי ימות מן הבהמה" כתיב (ויקרא יא), עד שיתא את ראשה – דהויה ליה גיסטרא ונבלה היא, דחשובה מתה, ואפילו היא
25 מפרכסת, ריבה – דהכחוב לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה כו' – דהא איכא כל דני לגביי אוכלא ניהו, ונבלה ליה מקריא, אף על גב דשייכי לה, **הכפונם**
26 דהא, כדמסקא ביה, ודחובא לאחשיבה – לא איצטרף למתן, ודחוב הבשר נבלה, ודחוב עלוי אא נגט ונכנס למקשר או אבל קוש, **נמרא** **הניא** – ממתניח דיעו עצמו
27 אף מצטרף לבקוח דנבלה, אף על גב דשומרון חן, **לחא דתנו רבנן שומרון** – יש לטומאה קלה, ושומרון אוכל – מצטרפין לכביצה לטומאת אוכלין, אבל לא לכית
28 ונבלה, שריא טומאה חמורה, לטומאת אדם וכלים, על כל ויעו ויוע – לבני טומאת אוכלין כתיב, ואף על גב דבהויה קרא "שחור הוי" כתיב ביה – טעמא משום
29 דלא הוושך, דסליח ריב "וכי יותן מים על ורע" – דהושך, "טמא הוא", קליפה – הוא שומר לאוכל, ודאי קליפה החיונה חופה אותה בעורה שכולה, אבל הגושרא
30 כבתושקין במנתשת – אבל נחורא לא, אבל נחורא לא (קטא), והכלא המולאן כשבשכיל לא הוה שומר – וכן ערשין – חתולא קליפה שתרשעה בתויה
31 לתוכה, שאין מקפדין עליה בשעת זריעה אלא בשעת אכילה, ומשום הכי נקט "אשר יורע", **מאי קאמר** – רישא קתני "ולא בעור" – אלמא לאו "נבלה" מיקרי, ופחות
32 מבית לאו שיעורא הוא, ודור תני דנמטא, ועודו משיילי' לבית – ואשמעינן דאין שומר מצטרף לטומאת נבלות.

חולין, פרק תשיעי – העור והרוטב דף קיח עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קנטרש"י

יבול שאני מוציא בו' – שהוגע בנגד הבשר – לא יחא טמא. דאפילו מעשה די לא עבד, להכניס ולהוציא טומאה לא נעביד האי שומר. דכיון דאמיטעס מאיטטרופ, אפילו תורה די האוכל לא נידהו ליה. דשאם נגע די האוכל הטמא בדבר אחר, ולפינן לקמן דמוציאה טומאה די הטמא טהור. והאי שומר, לאו די הוא. ושמיטתו לא תשויה אפילו לחשיבותי ד? תלמוד לומר "טמא". כל שהוא די – עצם שאין בו מות, ובראשו האחד בשר. שטא – אם היה טהור, נגע דיד בשרץ – מנסת טומאה לאוכל. דאף על גב דאדיו לאו אוכל הוא, מקבל טומאה כאוכל עצמו. ומפסא – אם אוכל טמא הוא, נגע דיד כאוכל טהור – מטמא. ואינו מצטרף – לכביצה. וכל שהוא שומר אף על פי שאינו די – כגון עור

שנגדו כותב בשר. שטא – אם היה טהור, מקבל טומאה ומכניסה לאוכל. ומפסא – אם היה אוכל טמא, נגע ושומר בטהור – מוציא שומר את הטומאה מזה לזה. לא די ולא שומר – כגון שער. שטא הוא לבם לכל שבציריכם – לכל דבר שהוא צורך לבם באוכל הוה, חבל טמא. הרי קל שודד במביא טומאה שומר. דהא די גבי הבאת טומאה כתוב וכו' ימות וגו' – דהרי די להוציא, דהא נבלה לאו בתוכה חיה שהטומאה מנופה ויד הכותב בה, ולטעון אחריני כתוב. די להכניס ולהוציא – כלומר, הרי לנו די להכניס טומאת אוכלין, ויד נבלה – להוציא. שומר – דכתב רחמנא לעיל מעיל כל ורע דזע, למה לי? הכי גרסינן: ואימא די להכניס ולא להוציא ושומר להכניס – כלומר, די האמורה באוכלין – להכניס היא, אבל לא להוציא. ומנבלה לא ילפא להוציא – כדארמין לקמן, ושדנא נבלה טומאה מפורדה. היא וכו' כתב שומר

להוציא כתוב, דלהכניס – אחי בקל וחומר מדי. אבל די להוציא ושומר לצרף ליה קל' ומשני די להכניס ולא להוציא לא פצית אמרת דהשתא עיילי מציילא – ואף על פי שעדיין לא ירדה לו טומאה, אפוק מביעא? הולכין, כיון דמנסת, כל כן שן דמוציאה, ושומר אחי להכניס ולהוציא – בקל חומר, והאי דכתביה רחמנא – לצרף כתביה. דכתביה באוכלים – להוציא כתיבא, ולא להכניס. והכנסה לא שמיטה. והכנסה שומר – לרבות בו אף הכנסה. אבל די להכניס ושומר לצרף – ולקמיה שמיטה מעיקרא כי כתיבא די באוכלין – אתחלת טומאה כתיבא, דהאי הכנסה, ומידו ודמיה משני ליה שניתי אחריני. די יתירא כתיבא – ועל בירך תרתי להוצאה לא אצטרף, דל חד מינייהו להכנסה. ובין דאיתא הכנסה והוצאה ביד – וליף שומר

בכל חומר, אם כתיבא רחמנא – לצרף כתיבא. וימיניה מיידי – כלולה להוצאה צריכי וליתו תק – תנור ונבלה. ורעים מוטא מרובה – שמוקבלין טומאה מולדי טומאה, חומר בתנור שאינו מקבל טומאה אלא מאכ הטומאה וכן מנבלה מרובה טומאה אוכלין – כדתנן בתנתיין: רבה טעמא שריבא טעמא אוכלין כלי. חומר שטמא אוכלין באיורי – שדחתור תחלה חור, ואוכלין שנים, כדתינא בפסודים בפרק ראשון (כ.ב). דתנו רבנן: "חומר" – אלא שכל נגע. מה חובר האמור לעלם חור. אלאמא טמא שטמא לאוכלין, אף על פי שאין נגעו בו, האמר נבלה ובורעים טמאין שאין טמאמאן לאחרים אלא אם כן נגעו בו. כל דהך קאמר "ותתי מיה" – בניבא אבן קאמר, טמא אבן טמא ואימא, מה מצינא אבן שודד חומר טומאה לאחרים, אף כאן די מוציאה טומאה לאחרים. וי תתי – איזו מן לא הכתוב, ותתי מינייהו? ותתי מנה – העד השוה שבדם שון טמאין. ודין מוציאה טומאן

לאחרים. אף אני אבאי ורעים טמאים, שתהא דין מוציאה טומאן לאחרים. אמר רב הונא בריה דר' יהושע – הא דהבשר – לאו פירכא היא. דהיינו גמר מלאכה בידו, והתנו נמי בלא גמר מלאכה – לאו טמא הוא. מה לנך שכן שטמאין? בקלו הטומאה שלא בנגיעה. דהא אמרן ביכל הבשר" חולין (ט.ה). דמה העד פריכין בל דהי. אלא די דנבלה – מיידי, דהיינו מנה. דכי פרכה: מה לרעים שכן טומאן מרובה – תנור יוכיח. מה לתנור שכן מטמאן אחריני – ורעים יוכיחו. וחור חרין, העד השוה שבדן שון טמאן ודין מוציאה טומאה לאחרים. אף אני אבאי נבלה. אלאמא, מיידי די דנבלה להוציא. למה לי דאם אינו ענין לה – דהא איתא במא העד. תנו ענין לידעלמא. ואם אינו ענין להוצאה, דהא בירדו די כתיבא, תנו להכנסה – הרי די להכניס ולהוציא ושומר לצרף. שלא האמר די – וי לא היה כתיבא בגופה ומגרת מנה – דהא אמרנו: וילי נבלה הלמוד מאלו, להיות כאלו. דקח אלו – לא מטמו אדם. אף נבלה, הואיל ודי דידה מנהך אחי – לא טמאן אדם דרין. כיון דהך קיסם בבית בשר נבלה, להיות לו די, ונגע אדם בו – לא יטמא עד שיענע נבלה עצמה. וכן עצם של נבלה עצמה נמי, דהיינו די, ושומר כתיבא

דדרבין לא לעיל, יבול איהו. רבא יבול איהו עור שיש עליו כותב בשר, הנוגע בנגד בשר מאחוריו לא יחא טמא? תלמוד לומר "טמא", אף צריך למיכתביה. דהיינו אף חלכתא כתיבא? ואימצרופי – הא מעשה מנהך, דקתי רישא: "בנבלת" – לא שער שאין עליו כותב בשר ועור משלימו לזה. תנו ענין ליד דנבלה – שאף על פי שאינו שומה, חוציא. ואם אינו ענין לה – דהא בגופה כתיבא, תנו ענין ליד דעלמא. ולהוציא לא אצטרף אלא להכניס. האי דנקט "תנו ענין ליד דנבלה", והדר אצטרף ליה לומר "תנו ענין ליד דעלמא", ולא נקט כתי' "אם אינו ענין לשומר דנבלה. תנו ענין ליד דעלמא" – הכי שייך למייתי פשר. מדכין דיתורא ושומר נבלה כתיבא – תנו ענין לנבלה, דנבלה ונבלה היא. ובין דמשום די אחא – תנו ענין ליד דעלמא. דיד די הוא. אבל שומר דנבלה להיות ענין ליד דעלמא – לא שייך למימר.

יבול שאני מוציא בו' – שהוגע בנגד הבשר – לא יחא טמא. דאפילו מעשה די לא עבד, להכניס ולהוציא טומאה לא נעביד האי שומר. דכיון דאמיטעס מאיטטרופ, אפילו תורה די האוכל לא נידהו ליה. דשאם נגע די האוכל הטמא בדבר אחר, ולפינן לקמן דמוציאה טומאה די הטמא טהור. והאי שומר, לאו די הוא. ושמיטתו לא תשויה אפילו לחשיבותי ד? תלמוד לומר "טמא". כל שהוא די – עצם שאין בו מות, ובראשו האחד בשר. שטא – אם היה טהור, נגע דיד בשרץ – מנסת טומאה לאוכל. דאף על גב דאדיו לאו אוכל הוא, מקבל טומאה כאוכל עצמו. ומפסא – אם אוכל טמא הוא, נגע דיד כאוכל טהור – מטמא. ואינו מצטרף – לכביצה. וכל שהוא שומר אף על פי שאינו די – כגון עור שנגדו כותב בשר. שטא – אם היה טהור, מקבל טומאה ומכניסה לאוכל. ומפסא – אם היה אוכל טמא, נגע ושומר בטהור – מוציא שומר את הטומאה מזה לזה. לא די ולא שומר – כגון שער. שטא הוא לבם לכל שבציריכם – לכל דבר שהוא צורך לבם באוכל הוה, חבל טמא. הרי קל שודד במביא טומאה שומר. דהא די גבי הבאת טומאה כתוב וכו' ימות וגו' – דהרי די להוציא, דהא נבלה לאו בתוכה חיה שהטומאה מנופה ויד הכותב בה, ולטעון אחריני כתוב. די להכניס ולהוציא – כלומר, הרי לנו די להכניס טומאת אוכלין, ויד נבלה – להוציא. שומר – דכתב רחמנא לעיל מעיל כל ורע דזע, למה לי? הכי גרסינן: ואימא די להכניס ולא להוציא ושומר להכניס – כלומר, די האמורה באוכלין – להכניס היא, אבל לא להוציא. ומנבלה לא ילפא להוציא – כדארמין לקמן, ושדנא נבלה טומאה מפורדה. היא וכו' כתב שומר

להוציא כתוב, דלהכניס – אחי בקל וחומר מדי. אבל די להוציא ושומר לצרף ליה קל' ומשני די להכניס ולא להוציא לא פצית אמרת דהשתא עיילי מציילא – ואף על פי שעדיין לא ירדה לו טומאה, אפוק מביעא? הולכין, כיון דמנסת, כל כן שן דמוציאה, ושומר אחי להכניס ולהוציא – בקל חומר, והאי דכתביה רחמנא – לצרף כתביה. דכתביה באוכלים – להוציא כתיבא, ולא להכניס. והכנסה לא שמיטה. והכנסה שומר – לרבות בו אף הכנסה. אבל די להכניס ושומר לצרף – ולקמיה שמיטה מעיקרא כי כתיבא די באוכלין – אתחלת טומאה כתיבא, דהאי הכנסה, ומידו ודמיה משני ליה שניתי אחריני. די יתירא כתיבא – ועל בירך תרתי להוצאה לא אצטרף, דל חד מינייהו להכנסה. ובין דאיתא הכנסה והוצאה ביד – וליף שומר

בכל חומר, אם כתיבא רחמנא – לצרף כתיבא. וימיניה מיידי – כלולה להוצאה צריכי וליתו תק – תנור ונבלה. ורעים מוטא מרובה – שמוקבלין טומאה מולדי טומאה, חומר בתנור שאינו מקבל טומאה אלא מאכ הטומאה וכן מנבלה מרובה טומאה אוכלין – כדתנן בתנתיין: רבה טעמא שריבא טעמא אוכלין כלי. חומר שטמא אוכלין באיורי – שדחתור תחלה חור, ואוכלין שנים, כדתינא בפסודים בפרק ראשון (כ.ב). דתנו רבנן: "חומר" – אלא שכל נגע. מה חובר האמור לעלם חור. אלאמא טמא שטמא לאוכלין, אף על פי שאין נגעו בו, האמר נבלה ובורעים טמאין שאין טמאמאן לאחרים אלא אם כן נגעו בו. כל דהך קאמר "ותתי מיה" – בניבא אבן קאמר, טמא אבן טמא ואימא, מה מצינא אבן שודד חומר טומאה לאחרים, אף כאן די מוציאה טומאה לאחרים. וי תתי – איזו מן לא הכתוב, ותתי מינייהו? ותתי מנה – העד השוה שבדם שון טמאין. ודין מוציאה טומאן לאחרים. אף אני אבאי ורעים טמאים, שתהא דין מוציאה טומאן לאחרים. אמר רב הונא בריה דר' יהושע – הא דהבשר – לאו פירכא היא. דהיינו גמר מלאכה בידו, והתנו נמי בלא גמר מלאכה – לאו טמא הוא. מה לנך שכן שטמאין? בקלו הטומאה שלא בנגיעה. דהא אמרן ביכל הבשר" חולין (ט.ה). דמה העד פריכין בל דהי. אלא די דנבלה – מיידי, דהיינו מנה. דכי פרכה: מה לרעים שכן טומאן מרובה – תנור יוכיח. מה לתנור שכן מטמאן אחריני – ורעים יוכיחו. וחור חרין, העד השוה שבדן שון טמאן ודין מוציאה טומאה לאחרים. אף אני אבאי נבלה. אלאמא, מיידי די דנבלה להוציא. למה לי דאם אינו ענין לה – דהא איתא במא העד. תנו ענין לידעלמא. ואם אינו ענין להוצאה, דהא בירדו די כתיבא, תנו להכנסה – הרי די להכניס ולהוציא ושומר לצרף. שלא האמר די – וי לא היה כתיבא בגופה ומגרת מנה – דהא אמרנו: וילי נבלה הלמוד מאלו, להיות כאלו. דקח אלו – לא מטמו אדם. אף נבלה, הואיל ודי דידה מנהך אחי – לא טמאן אדם דרין. כיון דהך קיסם בבית בשר נבלה, להיות לו די, ונגע אדם בו – לא יטמא עד שיענע נבלה עצמה. וכן עצם של נבלה עצמה נמי, דהיינו די, ושומר כתיבא

דדרבין לא לעיל, יבול איהו. רבא יבול איהו עור שיש עליו כותב בשר, הנוגע בנגד בשר מאחוריו לא יחא טמא? תלמוד לומר "טמא", אף צריך למיכתביה. דהיינו אף חלכתא כתיבא? ואימצרופי – הא מעשה מנהך, דקתי רישא: "בנבלת" – לא שער שאין עליו כותב בשר ועור משלימו לזה. תנו ענין ליד דנבלה – שאף על פי שאינו שומה, חוציא. ואם אינו ענין לה – דהא בגופה כתיבא, תנו ענין ליד דעלמא. ולהוציא לא אצטרף אלא להכניס. האי דנקט "תנו ענין ליד דנבלה", והדר אצטרף ליה לומר "תנו ענין ליד דעלמא", ולא נקט כתי' "אם אינו ענין לשומר דנבלה. תנו ענין ליד דעלמא" – הכי שייך למייתי פשר. מדכין דיתורא ושומר נבלה כתיבא – תנו ענין לנבלה, דנבלה ונבלה היא. ובין דמשום די אחא – תנו ענין ליד דעלמא. דיד די הוא. אבל שומר דנבלה להיות ענין ליד דעלמא – לא שייך למימר.

מעיקרא כי כתיבא יד אהבנסה כתיבא — הקשה רבי אליהו: מנלן ידות בבליים דעלמא? דמיד דורעינן ותורו ונבלה לא אהו — דמה לתרץ שאין להם טהרה במקוה ונראה: משום דרשינן בתורת כהנים: "והונע בתך" — לרבות את הידות. וההוא אפטר דלשאר כלים אנטערשץ. ואי לא כתיב אלא ההוא קריקאר לתודיע, וההוא

ואימא: אם אינו ענין לשומר דבגלה - תגדו ענין
לשומר העלמא, שומר להכניס ושומר לצרף, אבל
יד להכניס - לא! אלא, מעיקרא כי פתיכי יד -
ארכנסה פתיכא. - אלא שומר דבגלה למה ליה?
לגופיה. - ולמאי? אי לאצטרופי - אמרת: לא
מצטרף. אי להכניס ולהוציא - קל וחומר מיד אתיא!
מילתא דאתיא בעל וחומר טרד וכתב לה קרא.
אי, הכי, שומר דעלמא אימא קד - להכניס, ומילתא
דאתיא בקל וחומר טרד וכתב לה קרא: - ויכא
דאימא מדרש, דרשינן. קד חביבא אמר: שאני
שומר דבגלה, פיון דמעשה יד קא עבדי - איד
שרינן ליה. מתקרא לה רב יהודה בר ישימעאל, הא
דתנן: תפיסמא של רמוז - מצטרפת, והנן שלו -
אין מצטרף. ואמאי? קרי פאן "על כל זרע וזרע",
ולכאן ונהי, הא דתנן: העור והרובק והקפה וכו' -
מצטרף לטפא טומאת אוכלים, מנלן? אלא, תלתא
קרא פתיכי: "על כל זרע וזרע אשר יזרע", חד
לשומר דרזעים, וחד - לשומר דאכלנות, וחד -
לשומר בשר ודביוס ודגים. אמר רב חייא בר אשי
אמר רב: יש יד לטומאה ואין יד להכשר. ורבי
יוחנן אמר: יש יד לטומאה ולהכשר. במאי קמפליגי?
איבעית אימא - סברא, איבעית אימא קרא. איבעית
אימא קרא - מר סבר: מקרא גדרש לפניו, ולא לפני
פניו. ומר סבר: מקרא גדרש לפניו ולפני פניו. איבעית
אימא סברא - מר סבר: הכשר תחלת טומאה הוא.
ומר סבר: הכשר לאו תחלת טומאה הוא. תגא
במיתא דרבי יוחנן: בשם שיש יד לטומאה, קד
יש יד להכשר. וכשם שאין מקבילין טומאה אלא
לכשתתלשן, קד אין מקבילין הכשר אלא עד שיתלשן.
אמר רב: אין יד לפחות מבזיה, ואין שומר לפחות
מבבול. ורבי יוחנן אמר: יש יד לפחות מבזיה, ויש
שומר לפחות מבבול. מיתיבי: שתי עצמות ועליהן
שני תצאי וזרים והכניס ראשיהן שנים לבית. והבית
מאחיל עליהן - הבית טמא. ויורה בן נקוסא אמר
משום רבי עקיב: הידא שני עצמות מצטרפין לכח?

דמה נבלה, שאין מטמא באלו ב', ואי פרכתו מה נבללה שכן אכול, תאמר בנות שאין
אכול: כדארמון בפרק 'דם שחיטה' – תנור יוביתו מה לחטור, שכן מטמא מאויר: נבלה
תוכיתו הדצ השוה שבה: ששטמא, וידיהם כיוצא בהם ב'. ואם תאמר: לעין אהל ניטא
ידיהו' שמו: דמקיער ראי לא אשכחן בטומאה חמורה דיות, דזה פרכין על ביביל
ידי', אבל השתא ראשכון די בטומאה חמורה דהוי' כנוף, לענין מנא נמי משוי' כנוף.
ורב

פחות מכזו. כגון פול או חצי זית בשר, ולו יד, וחזר דן עם אכולך כבירה. ונגע
אבל יש שומר לפחות מכזו, ולבדד שיהא כפול. וכן אין שומר לפחות מכפול
והוא עם אכולך כבירה, או ערשם בשרשיהם. ורבי יוחנן אמר ב' ויש שומר
לפחות מכפול. וחכמים ראשיתו חשום — אתון ראשיתן שאין בשר עליהן, ודן
במגע ובמשא, ואינו מטמא באהל. הרי"ד שני עצמות — אם היה עצם אחד, ובר

וַיֹּאמֶר אִם אֵינוֹ עֵינֵי לְשׁוֹמֵר דְּבַלְתָּ תִּתְּנוּ עֵינֵי לְשׁוֹמֵר — דְּאוֹכֵל, דְּהָא שׁוֹמֵר
וְשׁוֹמֵר הוּא. דְּאָף עַל דְּכַתְּבִי בְּהוּ שׁוֹמֵר אֲתֵירָא. חַד לְחֻבְנִיס, דְּהָא לֹא כַתְּבִיב
בֵּה, דְּלִיתִי שׁוֹמֵר מִנֵּה. וְחַד לְעָרָא, שׁוֹמֵר לְהוֹרָא — מִיד לִיכָא, אַבְל דִּי לְחֻבְנִיס
דִּי אֲתֵירָא. אִלָּא מַעֲקִירָא כִּי כַתְּבִיב דִּי אֲחֻבְנִיס כַתְּבִיב — לְמִלּוּר, דְּהָא
דְּפִרְכִּינָן מִרְשָׁא "אִימַר דִּי לְהוֹרָא. וְלֹא
לְחֻבְנִיס" — אִלָּא פִּירְכָא אֲתֵירָא. דְּכִי כַתְּבִיב דִּי
בְּאוֹכֵל — תִּתְּלֹחַת שׁוֹמְטָאן כַתְּבִיב, שְׂדָחָן
מִקְבִּלָן אוֹתָהּ מִן הַשְּׂרָץ. וְכִינן דְּנִמְסְטָה, כֹּל
שְׂדָחָן מִיִּצְטָרָה. וְשׁוֹמֵר לְחֻבְנִיס לְהוֹרָא —
מִקֵּל וְחֻמְרָא אֲתֵירָא, שׁוֹמֵר דְּרוּעִים — לְעָרָא.
אִלָּא שׁוֹמֵר דְּבַלְתָּ לִּמְה לִי, שְׂבֻלְמָא
כֹּלְהוּ צִירֵי, אִפְּסִילוּ דִי דְּבַלְתָּ — שְׂלֵא
תֹאמַר דִּיו, אִלָּא שׁוֹמֵר דְּבַלְתָּ לִּמְה לִי, דְּהָא
אִם מַעֲטָרָא וְלֹא לְחֻבְנִיס לְהוֹרָא — כֹּא
כִּינן דְּכַתְּבִיב אֲתֵירָא בְּבַלְתָּ, אֲתֵירָא שׁוֹמֵר בִּקֵּל
שׁוֹמֵר מִנֵּה. אִם הִכִּי — דְּאֲדַמְרֵת טַרַח רִבְחָא,
וְחֻמְרָא מִנָּא לֵךְ דְּמַעֲטָרָא? אֲתֵירָא לֹא צִירָרָא
בְּהָדִיא מִיִּתְכַּא וְמוֹשֵׁל דִּי אֲצִירָרָא לְחֻבְנִיס
וְלְהוֹרָא, שְׂרִידָא לִיה אֲצִירָרָא — אִימַר:
לְחֻבְנִיס לְהוֹרָא אֲתֵירָא. וְאָף עַל גִּב דְּבִקֵּל
וְחֻמְרָא מִיד אֲתֵירָא, מִלְּטָא דְּרֵאשִׁיא בִּקֵּל וְחֻמְרָא
טַרַח וְכַתְּבִיב לֹא קִרָא. רַב חֲכִיבָא אֲמַר —
לְעוֹלָם דְּכַאמְרִינָן מַעֲקִירָא דְּשׁוֹמֵר דְּבַלְתָּ
לְדֹא אֲצִירָרָא, תִּתְּנוּ עֵינֵי לִיד. וְדְּשׁוֹמְרָא:
אִימַר. תִּתְּנוּ עֵינֵי לְשׁוֹמֵר דְּעֻלְמָא. אַבְל דִּי
לְחֻבְנִיס לֹא אֲשַׁכְּחֹן — לֹא פִּירְכָא הִיא.
וְכִינן מְדַעֲשֵׁי דִי עֵבִיד, שְׂאִין מַעֲטָרָא שְׂשָׂאֵר
שׁוֹמְרִים אִלָּא מִנְבִּיס וְטֻרָא כְּמַעֲשֵׂה דִי
מִסְתַּבְּרָא יִתְרֹאֵר דִּידֵיהּ לְדֹא אֲצִירָרָא. אִיד
שְׂרִידָא לִיה — לְהוֹת עֵינֵי לִיד דְּעֻלְמָא.
וְהִשְׁתָּא כֹּלְהוּ צִירֵי, כֹּל יִתְרֹאֵר דְּכַתְּבִיב
לְהוֹרָא צִירֵי: דְּכַאמְרָא מִנְדִּיק לֹא אֲדִית.
כְּדֹאמְרָא, וְדְּבַלְתָּ — מִשׁוֹשׁ שְׂלֵא תֹאמַר דִּיו,
שׁוֹמֵר דְּבַלְתָּ — לְהוֹת עֵינֵי לִיד דְּהִכְסֵּנָה.
וְשׁוֹמֵר דְּאוֹכֵל — לְעָרָא, הִפְטִימָא שְׂלֵא
רְפוּן — דְּהָא שׁוֹמֵר עַל פִּי, וְהִנָּךְ שׁוֹמֵר אַחֵר
עַל גִּב הִפְטִימָא. כְּמוֹ שִׁישׁ עַל אֲנֻשׁ שׁוֹמֵר
עַל גִּב שׁוֹמֵר. אִם מַעֲטָרָא — דְּאִין שׁוֹמֵר
עַל גִּב שׁוֹמֵר, כְּדֹאמְרִינָן לִקְטָן. מִשְׁמָא
מִידָא מַעֲטָרָא, וְאִמַּרְהָ? אִלָּא לִכְבֹּא לִמְמִירָא
"כִּדְרָא" שְׂבִיב אֲדָם מִצִּירָאן לִירוּשָׁלַיִם, דְּהָא לֹא
זֻרְעִים נִתְּנוּ. כְּשׁוֹנְעֻתֵּעַן אִילָן, אִם טַרַח
אִלָּא תִּתְּנוּ. וְאִם נִטְעֵן עֵץ אֶחָא, כְּכִי שְׂדָחָא
אֲתֵירָא. פְּטֻמָּא, שְׂהִיא כִיעֵן פִּרְחָא שְׂרֵאשָׁא
תִּתְּלֹחַת: וְתִמְנִיתֵיהּ עֵרֻר דְּקֻתָּה: עֵרֻר מַעֲטָרָא
מִשׁוֹשׁ שׁוֹמֵר — אִם לֹא כַתְּבִיב שׁוֹמֵר אֲלֵא
כֹּרְעִים, וְטַעמָא: מִשׁוֹשׁ דְּרוּעִי לִיה בְּהִדְיָא
הוּא! לְהִלָּא קִירָא — "זֻרְעִי" "זֻרְעִי" "זֻרְעִי".
יֵשׁ דִּי לְמוֹטָא — לְחֻבְנִיס לְהוֹרָא.
כְּדֹאמְרִינָן. וְאִין יֵשׁ לְחֻבְשֵׁר — אִם חֻרֹת דִּי
לְעֵינֵי הַכְּשֵׁר. שְׂאִם הַכְּשֵׁר חִדְּדָא — לֹא
"וְלִחֲסֵן" דְּנִפְקִי דִּית מִנֵּיהּ, נִרְדַּשׁ לִפְנֵי — אִימַרְהָ הוּא. וְלֹא לְעֵינֵי פִּינִי — לִכְבֹּא
דִּין מִסֵּר, דְּהוּא רִישָׁא דְּקִירָא. תִּתְּלֹחַת מִוֹטָא הוּא, וְיֵשׁ לוֹ דִּי טַעמָא. וְכִסֵּם
שְׂאִין — זֻרְעִים מִקְבִּלָן טוֹמָאֵא אִלָּא לְכַשִּׁיתֵּלְשׁוּ. כְּדֹאמְרִינָן תְּחֻרַת כְּהֵנִים: אִם
אֲתֵירָא חֻמְרָא מְחִירָבִין מִטָּאִין — טַעמָאֵא אֲתֵירָא, שְׂאִין לֵךְ מְחִירָבִין שְׂאִין שְׂרִידִים
אֲתֵירָא. וְכִינן אֲמַרְהָ: "אִם אֵינוֹ עֵינֵי לְשׁוֹמֵר דְּבַלְתָּ תִּתְּנוּ עֵינֵי לְשׁוֹמֵר" — אִם אֵינוֹ עֵינֵי לְשׁוֹמֵר דְּבַלְתָּ תִּתְּנוּ עֵינֵי לְשׁוֹמֵר

מאמא ביד – הואיל ועיקרו אינו בית בידו, אן חשוב לדודת לו די, וחבל טהור.
 די העקערן לעגן בביתו, לא להביט ולהצטא. ענין עצם וכו' מוח פחות מנפול,
 ת' מנפול – אבל די לפחות מנפול לו, מאלא ערנען וזנו "יש די שר שומר
 ת' תבית מנפא – המאדל על דוד, כמאדלען על העבשר. ענין בלא כשר במש
 אחר בית – מדינא דיש לו די להביא טומאה לביתו. אבל די לפחות מנפול לו

חלוץ, פרק תשיעי – העור והרוטב דף קיט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קסג תוספות

ורב האי כמאי מוקים לה – שלא ידא אחד מאלו חלוק עליו? אי ביד – שבעצם
הוא אין בו מזה, אבל בשר יש בראשו האחר. קשיא רישא – דקתני "הבית טמא"
אלמא, יש יד לפחות מכזית. ואי בשומר – כגון בעצמות שיש בהן מזה, והכנס
שני ראשיתו הדיקתני לרבי, ומשום הכי הבית טמא, דיש שומר לחצו וזה, ואף על
פי שאין מוחב בזה, שומר מבנינו ומבני

טומאה ומביאה לבית, ואם תאמר: עצם הזה
הכנס לבית אינו שומר למזה, שהרי אין
מזה כנגדו אלא בראשו האחר. וזהו תנן
הגונג בנה הבשר מתארו, דלא חיי שומר
אלא מה שנגד האוכל על כרחך שומר
הוא, שכל זמן שהקולית טהומה – אוכל
שבתוכה נזהר, נפתחה, אין מה שבתוכה
נשמר. קשיא סיפא – דקא משתר ביד
יהודה בן נקוסא, ורב אמר לעיל: אין שומר
לפחות מכפול, לא הכפול – כי שומר, וחצי
זה יתר על כפול וארבי יותנן מזה היה כפול
לאקשווי מרבי יהודה בן נקוסא, כל היכי
דמוקנת לה, אי ביד אי בשומר מתנא קמא,
אי בשומר מוקמתן לה? – דמדנקט "שומר"
חצי יתנא בשמע דבראבוע דחמש עצמות
ובכל אחת פחות מכפול – מדיד הוא
דטור, ורבי יוחנן אמר: יש שומר לפחות
מכפול ומיחו ליה מנייהו פריך, והדר
מתריץ לה תרתייהו, ביד שרשעיה ומר
לשעיה. איבעית אימא ביד ב' – כן ביד
בין בשומר ליכא יהודה בן נקוסא, וב' רב
דמר בשמור? הא רב – ביד משתר ביה קמא
טמא, ותנא קמא – טמא בתרתייהו, ורבי
יהודה בן נקוסא – משתר בתרתייהו אלא
בחדא מוקים, קאמז ביד מנייהו, איבעית
אימא ביד קאי, והוא דאמר כרבי יהודה
אבל בשומר, אפילו רבי יהודה מדי,
ואבעית אימא בשומר – מוקי לה, והוא
דאמר כהנא קמא – וביד, אפילו ביד קמא
מודי, ורבי יוחנן – מוקי לה ביד, ואשמעין
תנא קמא דיש ידי לפחות מכזית, דאי בשומר
– אפילו בראבוע עצמות נמי היה טמא,
דיש שומר לפחות מכפול. ורבי יוחנן קאי,
הליכך בעי חצי זה, ונדיה מיהא כפול.

דמודי רבי יוחנן דאין די לפחות מכפול, כדפרשיה ללעיל מדלא עירב ותנא להו.
בשומר רבי יצחק לאקומה – דקשיא ליה, אם בן, אפילו ארבע עצמות נמי, דיש
שומר לפחות מכפול. קולית – הוא עצם עליון של ירך ובו חמדי. רדונדיל
בלעז, גורר את כולה לשימא – אותו חצי גורר את כל הקולית לטומאה. שאם
היה עכ כביצא אכולין, גונג הערין בה בכל מקום שבה – טמא. קשיא סיפא –
דאריהו, דאמר רבי אין די לפחות מכזית אי בשומר קשיא רישא – דאמר
תנא קמא: ביד – אין, בעיר מכזית – אל, ורב אמר: אין שומר לפחות מכפול,
הא כלפול – כי שומרו רבי יוחנן אמר לך כולה בשומר והוא דאמר באחרים
דיש שומר לפחות מכזית. אמר: אל כפול קאמרי – רבי יוחנן אמר: יש שומר
לפחות מכפול, אמר אינהו נמי שיעור – ולעולם לפחות מכפול נמי אמרי. וכל
שנן דאי היה מוקי לה רבי יוחנן ביד, היה נחא ליה טפי, והואיל והוא דאמר
באחרים, אלא משום דקתני "קולית", לא נקט עצם אחר – אי איהו היה ביד,
דאמר כפול קאמרי אחרים, והוא מקשת ליה דאם "קולית" קתני, ותסח קולית
שומר היא, ואפילו הכי קאמרי אחרים כפול רבי יוחנן הכי גמיר לה דאחרים לאו
דיק כפול אמרו, כדאמר לקמן, ורבי יוחנן אמר: אין הי שיעור, הליכך מוקי לה.

בשומר, דיקא נמי דבשומי כסקין, מוקתני קולית – ותסח קולית של בה מזה. אתמר רבי חנינא אמר – האי "כפול" דקאמרי אחרים – דקא קאמרו, והוה הוא שיעור.
דבעיר מכפול ליכא שומר, כרבי, אין זה שיעור – לאו דקא קאמרי, רבי אליעזר בן קוריה סבחה – בשומר של פול דלאו שומר הוא כגון אותן השרביטין שהחליפו
גלילי בהן, קשיש בלעז, מפני שהחליף ססין אותן צריכין לשומר, ונחל למשמשן ולנקרן, לפיכך אין שומר זה מבנינו ומבנינו ומבנינו ששאר שומרינו, ומבטא בשל קטנית
– דשומר דהוה, ודיקסן בהן, ואין יכולין לנקרן, ונחא ליה שיעור שרביטין, ואל יתערב בהן פסולת. כמשמשישן – שמשמשישן בהן על ידי השרביטין, ורישא דרך
מתניחין לה: שרביט שריק – טהור, בה גריגא אחר – טמא. שיש שרביטין דהרב, וכן שיש בהן השרביטין הפול כביצא, "רבי אלעזר בן קוריה מטיבין בשל פול"
– דאין שומר מצטרף לו לכביצא, "ומטמא בשל קטניות" אלמא, יש שומר לפחות מכפול בקולחא – הא דמטמא בשל קטנית – לאו בשריט, ומשום שומר, אלא
בקלח גנדי טומאה, ומשום יד, דרשאה הוי אחי יד, ולרבי חשבו, שהוא יתר מכזית, שהיה כל השרביטין מחוברין בו, ובפול והואיל וגסיסן בו, וכל איפכא ליה
לדיוח להו: רבי תנשמישן – שמשמלעל באותו קלח חתמש שאלו, אלמא, יש שומר לפחות מכפול, רבי חנינא – ובי אפיקא רב
דיש שומר לפחות מכפול – כגון חצי פול, שאר ברייתו שלמה, ואי בשר שיעור חצי פול וער עליו שמשמלעל כביצא, ולעיל נמי בשריטין מצוי לתרצה: בריה שאני.

ורב, האי כמאי מוקים לה? אי ביד – קשיא רישא,
אי בשומר – קשיא סיפא! איבעית אימא בשומר,
איבעית אימא ביד, איבעית אימא ביד, והוא דאמר –
כרבי יהודה בן נקוסא, ואיבעית אימא בשומר, והוא
דאמר – כהנא קמא, ורבי יוחנן אמר: כולה ביד, והוא
דאמר – כהנא קמא, תא שמע, רבי יהודה דאמר:
קולית שיש עליה כותב בשר – גוררת כולה לטומאה.
אחרים אמרו: אפילו אין עליה כותב – גוררת
כולה לטומאה. ורב, האי כמאי מוקים לה? אי ביד –
קשיא סיפא, אי בשומר – קשיא רישא! איבעית אימא
ביד – והוא דאמר כרבי יהודה, ואיבעית אימא בשומר
באחרים, ורבי יוחנן אמר: כולה בשומר, והוא דאמר
באחרים – אחרים? הא כפול קא אמרו – אידי
דקאמרי תנא קמא שיעורא, קאמרי אינהו נמי שיעורא.
אמר רבא: דיקא נמי דבשומי עסקין, דקתני קולית,
שמע מינה, אימרו, רבי חנינא אמר: הוה שיעור, ורבי
יוחנן אמר: אין זה שיעור – אין זה שיעור? והא קתני
"כפול" – אידי דקאמרי תנא קמא שיעורא, קאמרי
אינהו נמי שיעורא, תא שמע: רבי אלעזר בן עזריה
מטריה בשל פול ומבטא בשל קטנית, מפני שהיה
במשמשישן – דהאמר רב אחא בריה דרבא: בקולחא,
ומשום יד, הכא נמי: בקולחא ומשום יד ומאי
במשמשישן – בתשמישן, תא שמע, דהנא דבי רבי
ישמעאל: "על כל דבר ודבר אשר ידע" – בדרך שבני
אדם מוציאין – הנה בקולחא, וישעוריה בקולחא,
ונדרשים בקולחא! – בריה שאני, בעי רב אישאי:
שני

האובל מן השומרים, שטור, שיירי
דעתיה דהקשה דמיייר שבעני טומאה בשומר, וכל הגריגין שבעשר שומרים מצטרפין
לכביצא – אלמא, יש שומר לפחות מכפול, וקשיא לרבי חנינא דאמר דיהי זה שיעור,
ואף על גב דאליבא דאחרים קאמר, דכל מקום פריך, היה לו לרבי לפרש: מלחיהו כמו
שמשפר שבי יוחנן, דאין זה שיעור, ולא לפלוגי אחרים אוקי ברייתא ומשני "בקולחא"
וגנע בקולחא, ומשום יד ואל בשומר, וכל מה ששריטין מיהו שומר שפיר אריה
לקמן בני אוכל, קאמרי דעתן דמיייר כגון שנגע בשומרים ומשום שומר, ומצטרפין
לשומרים יחד, ולא לפיכך הקטנטר דגריס "כדי בה גריגא אחר טמא", צריך למר
לקמן סלק דעתן דמיייר ברהבה בשומרים, כדפרשיה בקטנטר לקמן, דאי אייתי
אלא בחד – אם כן, לא אייתי מדי בצירוף, דלא אייתי אלא בשומר אחר, הכא נמי
בקולחא ומשום יד – ואם תאמר: אם כן, מה לי ריקנא, ומה לי לא ריקנא, כיון בקולחא
הי די ליתר מכזית, דלמאי דסלקא דעתן דמיייר לא ערקא לה דליבא ביה במקום אחר, אלא כאן
כפול היה שומרו ויש למר: דקמשמע לן דאף על גב דליבא ביה במקום אחר, אלא כאן
גריג וכאן גריג – הוי קולחא די.

שומר
האי "כפול" דקאמרי אחרים – דקא קאמרו, והוה הוא שיעור.
דבעיר מכפול ליכא שומר, כרבי, אין זה שיעור – לאו דקא קאמרי, רבי אליעזר בן קוריה סבחה – בשומר של פול דלאו שומר הוא כגון אותן השרביטין שהחליפו
גלילי בהן, קשיש בלעז, מפני שהחליף ססין אותן צריכין לשומר, ונחל למשמשן ולנקרן, לפיכך אין שומר זה מבנינו ומבנינו ומבנינו ששאר שומרינו, ומבטא בשל קטנית
– דשומר דהוה, ודיקסן בהן, ואין יכולין לנקרן, ונחא ליה שיעור שרביטין, ואל יתערב בהן פסולת. כמשמשישן – שמשמשישן בהן על ידי השרביטין, ורישא דרך
מתניחין לה: שרביט שריק – טהור, בה גריגא אחר – טמא. שיש שרביטין דהרב, וכן שיש בהן השרביטין הפול כביצא, "רבי אלעזר בן קוריה מטיבין בשל פול"
– דאין שומר מצטרף לו לכביצא, "ומטמא בשל קטניות" אלמא, יש שומר לפחות מכפול בקולחא – הא דמטמא בשל קטנית – לאו בשריט, ומשום שומר, אלא
בקלח גנדי טומאה, ומשום יד, דרשאה הוי אחי יד, ולרבי חשבו, שהוא יתר מכזית, שהיה כל השרביטין מחוברין בו, ובפול והואיל וגסיסן בו, וכל איפכא ליה
לדיוח להו: רבי תנשמישן – שמשמלעל באותו קלח חתמש שאלו, אלמא, יש שומר לפחות מכפול, רבי חנינא – ובי אפיקא רב
דיש שומר לפחות מכפול – כגון חצי פול, שאר ברייתו שלמה, ואי בשר שיעור חצי פול וער עליו שמשמלעל כביצא, ולעיל נמי בשריטין מצוי לתרצה: בריה שאני.

שני

ורב כמאי מוקי לה אי ביד קשיא רישא – היה מצי למימר "לרבי יוחנן, אי ביד אי
בשומר – קשיא סיפא", ולא קשיא גמורה דאם דמקשה לרב, אלא פירוש בעלמא

דמרש מילתיה אליבא דרבולא תנא,
ורבי יוחנן אמר כולה ביד וכחא קמא – היה מצי למימר: "כולה בשומר, ובחנא קמא",
דלמא קמא אפילו בשלש עצמות, כגון
אחד פחות מכפול – במצטרף לבזית, ושני
עצמות דנקט – להדיקן ביה דרבי יהודה בן
נקוסא, אלא משום דאמר התמודד לרב "אי ביד
קשיא רישא" קאמר דרבי יוחנן מוקי לה ביד,
ולא קשיא רישא, הוא הדין בשומר, ומשום
לדריב יוחנן אמר שפיר בין ביד בין בשומר כחא
קמא, דיק משיקא אליבא דרב, ורבי יוחנן
אמר כולה בשומר והוא דאמר באחרים – ובד
לא בעי לאקומי, אף על גב דהוה נחא טפי,
כדפרשי בקטנטר – משום דמשמע דבשומר
מיייר, והא מוקי לה ביד – כי דיכתיב
וליקום כרבי יהודה, ודלמא כותיה לגבי רבי
אמרי, "דאחרים" היינו רבי מאיר, ורבי יוחנן
נחא, אמר אין זה שיעור – אין לא הקשות אה
רבי יוחנן לעיל (קתב) שו, די לפחות מכזית,
ושומר לפחות מכפול, ואם כן על כרחך אחרים
לאו שיעורא קאמרי, דקארשין ושמעין לעיל –
דבאם אחא לפרשוי מליתא דאחרים, ולא
טעה לאקומיה ביד, ולממר דהוה דקא, ומדך
מליתא לא היה שמעין דסבירא ליה באחרים,
דלמא דא דאצטרף לאחרים אה זה שיעור,
משום דהוה רבי שמעון לא חרמייה, דהשתא נמי
דסבר רבי יוחנן הכי, צריך למר כדפרשיה
דמודי מוקי לה ביד, והוה פירא דקא, כי דיכתיב
דמודי לה רבי דיב למקשר ביה יתהוה, אף על
גבי דמשמע דבשומר מיייר, הכי נמי היה ליה
לרבי יוחנן לאקומי ביד, כי דיכתיב דלוחי כפול
דקא.

שריבמו שריקנו – פירש בקטנטר: קופא,
קשיט, ולא שמען, כן, דהא כתוב
בכל הספרים "שני גריגא אחר כלב שומר –
טמא", מכלל דשריבמו לא היינו קופא, שהוא
שומר עצמו, אלא הוא הקלח שהשומרים
בדוקים בו, שריקין יריס, "שריקנו" – שהציקו
גריגא אחר לכל שומר בשומר טמא – וקא סלקא
דעתיה דהקשה דמיייר שבעני טומאה בשומר, וכל הגריגין שבעשר שומרים מצטרפין
לכביצא – אלמא, יש שומר לפחות מכפול, וקשיא לרבי חנינא דאמר דיהי זה שיעור,
ואף על גב דאליבא דאחרים קאמר, דכל מקום פריך, היה לו לרבי לפרש: מלחיהו כמו
שמשפר שבי יוחנן, דאין זה שיעור, ולא לפלוגי אחרים אוקי ברייתא ומשני "בקולחא"
וגנע בקולחא, ומשום יד ואל בשומר, וכל מה ששריטין מיהו שומר שפיר אריה
לקמן בני אוכל, קאמרי דעתן דמיייר כגון שנגע בשומרים ומשום שומר, ומצטרפין
לשומרים יחד, ולא לפיכך הקטנטר דגריס "כדי בה גריגא אחר טמא", צריך למר
לקמן סלק דעתן דמיייר ברהבה בשומרים, כדפרשיה בקטנטר לקמן, דאי אייתי
אלא בחד – אם כן, לא אייתי מדי בצירוף, דלא אייתי אלא בשומר אחר, הכא נמי
בקולחא ומשום יד – ואם תאמר: אם כן, מה לי ריקנא, ומה לי לא ריקנא, כיון בקולחא
הי די ליתר מכזית, דלמאי דסלקא דעתן דמיייר לא ערקא לה דליבא ביה במקום אחר, אלא כאן
כפול היה שומרו ויש למר: דקמשמע לן דאף על גב דליבא ביה במקום אחר, אלא כאן
גריג וכאן גריג – הוי קולחא די.

שומר
האי "כפול" דקאמרי אחרים – דקא קאמרו, והוה הוא שיעור.
דבעיר מכפול ליכא שומר, כרבי, אין זה שיעור – לאו דקא קאמרי, רבי אליעזר בן קוריה סבחה – בשומר של פול דלאו שומר הוא כגון אותן השרביטין שהחליפו
גלילי בהן, קשיש בלעז, מפני שהחליף ססין אותן צריכין לשומר, ונחל למשמשן ולנקרן, לפיכך אין שומר זה מבנינו ומבנינו ומבנינו ששאר שומרינו, ומבטא בשל קטנית
– דשומר דהוה, ודיקסן בהן, ואין יכולין לנקרן, ונחא ליה שיעור שרביטין, ואל יתערב בהן פסולת. כמשמשישן – שמשמשישן בהן על ידי השרביטין, ורישא דרך
מתניחין לה: שרביט שריק – טהור, בה גריגא אחר – טמא. שיש שרביטין דהרב, וכן שיש בהן השרביטין הפול כביצא, "רבי אלעזר בן קוריה מטיבין בשל פול"
– דאין שומר מצטרף לו לכביצא, "ומטמא בשל קטניות" אלמא, יש שומר לפחות מכפול בקולחא – הא דמטמא בשל קטנית – לאו בשריט, ומשום שומר, אלא
בקלח גנדי טומאה, ומשום יד, דרשאה הוי אחי יד, ולרבי חשבו, שהוא יתר מכזית, שהיה כל השרביטין מחוברין בו, ובפול והואיל וגסיסן בו, וכל איפכא ליה
לדיוח להו: רבי תנשמישן – שמשמלעל באותו קלח חתמש שאלו, אלמא, יש שומר לפחות מכפול, רבי חנינא – ובי אפיקא רב
דיש שומר לפחות מכפול – כגון חצי פול, שאר ברייתו שלמה, ואי בשר שיעור חצי פול וער עליו שמשמלעל כביצא, ולעיל נמי בשריטין מצוי לתרצה: בריה שאני.

שני

שומר

אכל שחלקו – לא שחלקו לגומי, דאם כן פשיטא דלא מצטרף, כדפרשית
לעיל, ולחבי נקט בני דקא "חלקי", אבל שני אגוזים שוק שני אובלים שלמים
– פשיטא דלא מצטרפין, אלא מיירי כגון שיש באר כשר ועליו עור, וחלקו לשני, והיה
חצי מצדו וזה חוצו מצדו וזה, ומייתי ראיא מרבי אלעזר כן עוריה דמטמא בשל טעניה

משום דכל השומרים כשברשיט מצטרפין, אף

על גב דכל חל לא מנא אלא אדיריה, ואם

תאמר, ואמאי לא משני דאין השומרים

מצטרפין, ומיירי כגון שיש בין כל הגורגין

בניה דכל שומרי, והשומרים מוכניסין ומוציא

ואין מצטרפין, ואמאי משני ליה "בקולחא,"

ומשום ד"ר ויש לומר: דבלאו הני ניחא ליה טפי

לאוקומי בקולחא ומשום יד, ומעיקרא לא היה

מוקף לא משום שומר אלא משום "רבינאמשי"?

היה משמע ליה משום שומר, אבל השתא

דמרש"ר "מאי משמשישן – בתשמישין", נראה

לח טפי לאוקומא בקולחא, **בתשמיש** דרבי

שמעון כן שטח – וערשיים נמי – כערשיים דרבי

שמעון כן שטח שהיו דרבי חייא, ונעם ושומרים

יש בהם כביצה.

לא משום שומר – ואם תאמר, אמאי קאמר

רבי שמעון לעיל "אבל נימא לא הוי יד",

מטעם שומר מימא ליתא ויהי עור ולומר: דלעיל

מיירי בנזוג בימא שלם אבל כגד הכשר, וכן פריש

בקונטרס, ואם תאמר: ורבי יוחנן דמוקי לה

משום יד, אמאי נקט "ובשרי שנגדו" ורבי?

לומר: ד"שנגדו" – לאו דקא, כדפרש

בקונטרס.

איכא רמתיא לה אמתניתין כ' עד לא שנו

אלא עצם – הני נמי הוה מצי למימר:

ש"א שנו אלא קרנים וטלפים, שכן עצמן משום

שומר, אלא אידי דנקט לעיל "לא שנו אלא

עצם" נקט נמי הכא "עצם",

הוא

שני שומרין מהו שצטרפו? היכי דמי, אילמא בזה

על גב זה – ובי אפיק שומר על גב שומר? והתנן,

רבי יהודה אומר: שלש קליפות בפל, פנימית, בין

שלמה בין קדורה – מצטרפת. אמצעית, שלמה –

מצטרפת, קדורה – אין מצטרפת. חיצונה – בין כך

ובין כך מחזירה! – רב אשעיא שומר אוכל שחלקו

קמיבעיא ליה. בין דהאי לא מגן אהא, והאי לא

מגן אהא, לא מצטרפת. או דלמא, בין דהאי

מגן אדיריה, והאי מגן אדיריה? תא

שמע: רבי אלעזר כן עוריה מותר בשל פול, ומסתמי

בשל קמנית, מפני שרצה במשמשין, אמר רב אהא

בריה דרבא: בקולחא, ומשום יד, ומאי "במשמשין"

– בתשמישין, תא שמע, דתנא דבי רבי יסמאעל:

על כל דער ורוע (אשר ירע) – בדרך שבני אדם

מוציאין לירועה, הנה בקליפתה, וישעורה בקליפתה,

וערשיים בקליפתן. – בראמר רב אחא בריה דרבא:

בקולחא, ומשום יד. הקא נמי: בשרה, ומשום שומר.

בשלמא עליהא צריכי לתתיהא, אלא תתיהא מאי

צריכי לעליהא? – בחד דרא. מי אפיק בביצה אוקלין

בחד דרא? – בחמי דשמעון בן יסמא, השתא אדיתיה

להכי, תתיהא נמי – בחמי דשמעון בן יסמא.

גופא, שני עצמות ועליה שני חצאי זיתים, והנכים

ראשיתן שנים לבית, והבית מחזיל עליהן – הבית

טמא, יהודה בן נקוסא אומר משום רבי יעקב: היאך שני עצמות מצטרפין לכניא? אמר רש

לקיש: לא שנו אלא עצם דהוי יד, אבל נימא – לא הויא יד. ורבי יוחנן אמר: אפילו נימא

נמי הויא יד. איתיביה רבי יוחנן לרש לקיש: עור שיש עליו פניה פשו, הנוגע בציץ הויא

ממנו ובשערה שנגדו – טמא. מאי לאו משום יד? – לא, משום שומר, – ובי אפיק שומר

על גבי שומר? – הלחלו מחלחל מתקין לה רב אחא בר יעקב: אלא מעתה תפילין הכי

תקיבין? הא בעינן פתיכה תתה, ולפיא! אשתמיטתיה הא בראמר במערבא: כל גב שהדין

עובר עליו – אינו נקב. ואביעית אימא: פוליה משום יד, בראמר רבי אלעא במלאי שבין

המלאים, הכי נמי: אימא שבין הנימין. ומלא אחרמר דרבי אלעא? אהא: מלאי שבשפלים

מיטמאין ומיטמאין ואין מצטרפין. – מלאי למאי חיו? אמר רבי אלעא – במלאי שבין

המלאים. לישנא אחרתא אמרי לה: הכי נמי מחסבתי משום שומר, אלא סלקא דעתך

משום יד, נימא אחת למאי חיו? – בראמר רבי אלעא במלאי שבין המלאים, הקא נמי – בנימא

שבין הנימין. והיכא אימא דרבי אלעא? אהא. דתנן: המלאי שבשפלים – מיטמאין ומיטמאין

ואין מצטרפין. – מלאי למאי חיו? אמר רבי אלעא: במלאי שבין המלאים. ואיכא דמתני לה

אמתניתין:

שני שומרין מהו שצטרפו – לאוכל שבתוכו לכביצה? פנימית – היינו אותה

לבנה הראשונה, הראיה לאוכל. קדורה – קבוצה. מצטרפת – שהיה היא

עצמה אוכל. אמצעית – שומר היא. שלמה מצטרפת – דהוי שומר. קדורה

אינה מצטרפת – דלא היא שומר. חיצונה מחזרה – שאין שומר על גבי שומר

חשוב שומר. שומר אוכל שחלקו – כגון

אוכל כביצה ושומרו עליו, וחלקו. או כגון

בניה בעלים טענים, שאין שבתים אלא

כביצה עם שומרים, וקמבעיא ליה אי

מטטרפי הני שומרין על האוכל אי לא.

ומסתמא בשל קמנית – קא סלקא דעתיה:

שנים ושלשה שרביטין מצטרפין לכביצה

עם אוכלין שבהן, דודאי אין שברשיט אחד

בביצה. אלמא, שני שומרין מצטרפין עם

שני אוכלין לכביצה, אף על גב דהאי לא

מגן תאמי. בקולחא – האי "מטמא"

ר' חסדור" בקולחא קא, ומשום יד, דהוי יד

לכולהו שרביטין. חסין בקליפא – אלמא,

חסין עם שומריהן מצטרפין לכביצה. אלמא,

שני שומרין מצטרפין, והוא חסין לאוכל

שחלקו. והכי נמי הוה מצי לתרתי "בריה

שאני, אלא הירצא דדקא הוא. בראמר

רב אחא בריה דרבא: ומשום יד – יד אחד

הוא. קליפא נמי כשרה – קאמר

בסאסא דשבולתא, שהחטין קבועין בשרה

בדוקס סביב, ומשום שומר – דכל השבולת

שלמה, וכל הסאסא הוה דר שומר. דכולן

צריכי כל זה, שאם פול אחד – בולם

נופלין, ולא הוו שומרין. בשלמא עליהא

צריכי לתתיהא – כלומר, דשרות

לעונות שהחטין קבועין בהן צריכות שיהו

שרות התחתונות קיימות. שאם נשרה

הקליפה התחתונה של שבולת, נשרות

הקליפה הסמוכה לה, עד שיפלו כל

הקליפות והחטין עד ראש השבולת. אלא

דא תתיהא מי צריכי לעליהא – בלא

עליהא נמי מקימי עליהא, ואפילו הכי

מצטרפין שומרין דדרי תתיהא. בחד

אובלים תתא ושומרין תתא, בחד דרא –

קאמר דמצטרפי שומרים, דחד שומר הוא.

דמתוך שקבועים בדוחק – מקמייהא, ואם

יטול אחד מבניהם – שי רוח לבריה,

ליפול. חסי דשמעון בן שטח – כשתי

כליות של שור הגדול, במסכת תענית (כגא).

עין שם, השתא דאדיתיה לה, מתריצא

כל נמי דתא דקאמר "חטין קליפתין" –

לאו דלצטרפו שני חטין עם שומרים, אלא

אם יש בין חטא אחד לקליפתה חסין, כגון

חטין דשמעון בן שטח – מצטרף שומר

לחטין. לא שנו אלא עצם דהוי יד אבל

נימא – אחת לא חשיבא למיזוי יד,

דפסקא, אלא שומר הוא. ויש חומר ביד

מבשומה דיד מביאה את הטומאה בכל ענין

חלוץ. פרק תשיעי - העור והרוטב דף קב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" קסז

הוספות

אפתניתין - דקתני: עצמות מצטרפין, ועל כרחק - משום שומר, דהא די לא מצטרף, אבל נזמא לא דחי שומר, ולא מצטרף - דאין שומר על גבי שומר. שומנא - שומן שעל המרק. אמר ליה אביי - שומן למא לא מצטרפין? דקתני: מצטרפין לטמא וטמא אוכלין בחדי בשיר, דא בפני עצמו - לא. ושומן אמאי לא? אוכל טמא לא חל דקריש -

הוא עצמו יטמא טמאת אוכלין - הוה מצי למימר: יטמא טמאת נבלת. אי נמי: טמאת נבלת לא טמא - דאיכא מילי טובא טמאטא אוכלין ולא טמאטא טמאת נבלת, לא טמא - כדתנן (חולין ק"ב). השוחט בתרומה לגוי ומפרכת כר. הקפה חסם ואכלו - הקפחו בתרומה מיידי, כדפרשני' ב"קמין רב' (מנחות כ"א).

אפתניתין: העור והרוטב והקיפה וכו' מצטרפין לטמא טמאת אוכלין. אמר ריש לקיש: לא שנו אלא עצם דהיי שומר, אבל נזמא לא הוה שומר. ורבי יוחנן אמר: אפילו נזמא נמו הוה שומר. אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: ובי איפא שומר על גבי שומר? - חלחולי מחלחל. מתקין לה רב אחא: אלא מעתה תפלין חכי פתבני? הא בעינן פתיבה תפה, ולאי! אשתמיטתיה דהא דאמר במעורבא: כל נקב שהיו עובר עליו - אתו נקב. איתביה רבי יוחנן לריש לקיש: עור שיש עליו פתיב פשר, התנוע בעצם היצא ממונו ובשערה שפננו - טמא. מאי לאו משום שומר? לא, משום דר - נזמא אחת למאי חזיא? - דאמר רבי אילעאי: במלאי שבין המלאין, הכי נמי: נזמא שבין הנזימן. והכי אחמר דרבי אילעאי: אהא, דתנן: המלאי שפשבלין - בטמאין ומטמאין ואין מצטרפין. מלאי למאי חזיא? אמר רבי אילעאי: במלאי שבין המלאין. והרוטב. מאי רוטב? אמר רבא: שומנא. אמר ליה אביי: הוא עצמו יטמא טמאת אוכלין! אלא, חלב דקריש - מאי אוריך קריש? כי לא קריש נמי, דאמר ריש לקיש: ציר שעל גבי ירק מצטרף לכותבת ביום הכפורים! - התם משום יתובי דעקתא אורא - בכל דהו מתקבא דעתיה. הכא משום איצטרופי הוא, אי קריש - מצטרף, אי לא קריש - לא מצטרף. והקיפה. מאי קיפה? אמר רבה: פירמא. אמר ליה אביי: הוא עצמו יטמא טמאת אוכלין! אלא אמר רב פפא: תבלין. תנן התם: הקפה את הדם ואכלו, או שהמחה את החלב ומקעו - חייב בשלמא הקפה את הדם ואכלו - בין

דאקפה, אחשבו אחשביה. אלא, המחה את החלב ומקעו, אכילה פתיבא ביה, והא לא אכילה היא! אמר ריש לקיש: אמר קרא "נפש" - לרבות את השוטה. תניא נמי גבי חמין פתאי גונא: המחה ומקעו, אם חמין הוא - עונש פרת, אם מצה הוא - אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. בשלמא אם מצה הוא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. ותיא ותיא, אלא אם חמין הוא עונש פרת, אכילה פתיבא ביה! אמר ריש לקיש: אמר קרא "נפש" - לרבות את השוטה. ותניא נמי גבי נבלת עוף שחור פתאי גונא: המחה פאר - טמא, פחמה - שחור, והיונין בה, אכילה פתיב ביה! אמר ריש לקיש: אמר קרא "נפש" - לרבות את השוטה. אי הכי פחמה נמי! פחמה איסוריה מסרה. וצריכי, דאי פתב רחמנא חלב - חמין לא אתי מיניה, שכן לא היתה לו שעת הפשוט. נבלה לא אתי מיניה - שכן עונש פרת. ואי פתב רחמנא חמין - חלב לא אתי מיניה, שכן לא הותר מקבלו. ונבלה לא אתי מיניה, שכן עונש פרת. ואי פתב רחמנא נבלה ויתמי מהנה - מה לחנך שכן עונש פרת! לא לכתוב רחמנא בחמין ויתמי מהנה - מה לחנך שכן שעת הפשוט! לא לכתוב רחמנא בחלב ויתמי מהנה - מה לחנך שכן לא הותר מקבלו, האמר בחלב שהותר מקבלו! - ומאי ניהו? אילמא חלב פחמה נבלה - נבלה נמי אשתרא מליקת עוף נבלה! ואלא חלב חיה להדיוט - נבלה נמי אשתרא, מליקה דתפארת העוף לפתניס! - לעולם חלב חיה להדיוט, ודקא קשיא לה פתניס - פתניס משלחן נבלה קא זכו. והא דתניא: "הטמאים" - לאסור צירן ורובסין וקיפה שחלקן, למה ליה? ליגמר מהנין - צריכי, דאי לא פתב רחמנא, הוה אמינא: דיו לבא מן הדיון להיות פתניס, מה התם עד דאיפא פתאי, אף הכא נמי עד דאיפא פתאי. וליכתוב

שכן שומאטא במשורה - תימנא דבכל מקום מביח "בעשרה", ובאן טקט "משורה". וכן פריך: "והשוחט והמעלה וכו' (בבבס ק"ב) פריך: לאו בחלב למא לא כר, תיתי משרצים טמאין - מה לשרצים טמאין, שכן טמאטא כר שדוא. ומיהו בלאו חל חתם רחמנא דלא גיטסין לא. דלא אשטרך לחובי "משורה" גבי חלב, דהא חלב לא טמאטא כלל. וסופרים בשבו, משום דבריה דבי קאמר יואי משרצים טמאין - מה לשרצים טמאין, שכן אשטרך במשורה. פירוש: משום בריה, וכתבו ממו כר גבי טמאין. והא דתנן טמאין כר - ותימא גיטסין דאניה משנה.

ליכתוב

לחא היצאה מן הבשר, שחלן גליירא. ציר שעל גבי ירק - משקה דדיוצו מן הדק. ליטנא אחרינא: ציר - משקה מטבילין. מואכלין בציר. מצטרפין לככותבת - ודא ע"ג דלא קריש, כיון דבדחי אוכל מחובר אוכל הוא. ומשני - התם טעמא דיוס הכפורים לאו משום אוכלא הוא. דאי נמי לא אוכלא - כיון דמיתבא דעתיה, מחדי דהא "לא תעונה" כתיב (ויקרא כג), וזה לא תתענה. אבל כהן - אוכל ומשקה אף מצטרף, דהא לא שור שיעוריה. ואף על גב דהתם נמי (יומא ע"ג). אבל ושתה. אין מצטרפין - הני מילי אבל ושתה, דקס ליה לרבנן דלא מיתבא דעתיה בחבי. אבל ציר שעל גבי ירק, קס ליה לרבנן מיתבא. קיפה - פונדירילא. דק שבכשר שחלל ליסוד הקדרה. שקורין פונדירילא. תבלין - באפינא נפשיהו, וזה אכלי לחא אינשי. הקפה - הקשרו על גבי דאור. לרבות את השוטה - מדרבנן (ויקרא ז) "וברבחה דנפש", נפש - משמע כל דבר המיישב דעתו של אדם, ואפילו שוטה. כמו (בראשית כג) "אם יש את נפשכם", שדאי לשון האור וקורת רוח. שרנפס נהנה ממנו. המחה - התיכין לעוף שחור באור, שקורין פונדירא. וגמעי - מטמא בגדיים אביה הכליעה. המחה בחמה - וגמעי - שחור, וטעמא מפרש לקמן. וכל נפש אשר תאכל נבלת וגו' - גבי נבלת עוף שחור כתיב (ויקרא יז). משלחן נבזה וכו' - והיתרא משום נבזה הוא, אבל לגבי הדיוט לא אשכח דהותר. הפסאים - משרצים כתיב. ודאי יתיא קריש. לגבי - מחלב וחמין ונבלה דמדיחא שלחם מנחתם. שרצים

אחשבו אחשביה. אלא, המחה את החלב ומקעו, אכילה פתיבא ביה, והא לא אכילה היא! אמר ריש לקיש: אמר קרא "נפש" - לרבות את השוטה. תניא נמי גבי חמין פתאי גונא: המחה ומקעו, אם חמין הוא - עונש פרת, אם מצה הוא - אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. בשלמא אם מצה הוא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. ותיא ותיא, אלא אם חמין הוא עונש פרת, אכילה פתיבא ביה! אמר ריש לקיש: אמר קרא "נפש" - לרבות את השוטה. ותניא נמי גבי נבלת עוף שחור פתאי גונא: המחה פאר - טמא, פחמה - שחור, והיונין בה, אכילה פתיב ביה! אמר ריש לקיש: אמר קרא "נפש" - לרבות את השוטה. אי הכי פחמה נמי! פחמה איסוריה מסרה. וצריכי, דאי פתב רחמנא חלב - חמין לא אתי מיניה, שכן לא היתה לו שעת הפשוט. נבלה לא אתי מיניה - שכן עונש פרת. ואי פתב רחמנא חמין - חלב לא אתי מיניה, שכן לא הותר מקבלו. ונבלה לא אתי מיניה, שכן עונש פרת. ואי פתב רחמנא נבלה ויתמי מהנה - מה לחנך שכן עונש פרת! לא לכתוב רחמנא בחמין ויתמי מהנה - מה לחנך שכן שעת הפשוט! לא לכתוב רחמנא בחלב ויתמי מהנה - מה לחנך שכן לא הותר מקבלו, האמר בחלב שהותר מקבלו! - ומאי ניהו? אילמא חלב פחמה נבלה - נבלה נמי אשתרא מליקת עוף נבלה! ואלא חלב חיה להדיוט - נבלה נמי אשתרא, מליקה דתפארת העוף לפתניס! - לעולם חלב חיה להדיוט, ודקא קשיא לה פתניס - פתניס משלחן נבלה קא זכו. והא דתניא: "הטמאים" - לאסור צירן ורובסין וקיפה שחלקן, למה ליה? ליגמר מהנין - צריכי, דאי לא פתב רחמנא, הוה אמינא: דיו לבא מן הדיון להיות פתניס, מה התם עד דאיפא פתאי, אף הכא נמי עד דאיפא פתאי. וליכתוב

ליכתוב בשרצים וליתו תוך כו' – ובמה הצד חד מכולה לא אחי, דחמיץ מכולה לא אחי – שלא יהיה להם שעת הבשר, וחלב נמי לא אחי מכולה – שכן לא דותרו מכללן. אך קשה דריתו נבלה מכולה ושמן לא יהיה אומר אלא לענין איסור אכילה, אבל לענין טומאה נבלת עוף חתור – לא. ואף על גב דאפקיה בלשון אבילה, לא יבטל הטומאה בה. **חולין** דלאו איסור בשר.

מאילו נמלן – ואם תאמר ביד מבעיא ליה! דחדש שביעית – איסור הבא מגליה, ואי שכל – הא ליה 'חולין' 'חולין' מתרומה בסוף 'אלו' וכן דנשרפיה (בסנהדרין דף פא.) ותרומה – ולענין מנכריות, ובסמך שמעו דרצין למילף במה הצד, ואי בלאים – הא לא כתיב ביד אבילה ודקדק נמי לא כתיב ביד אבילה, ועוד דאיכא למילף 'חולין' 'חולין' מתרומה ודבר דקדק דאבילאים בעי, דאף על גב דלא כתיב ביד אבילה, בריא דלא ודאי אסרה תורה אבל כשאתסור כחך ודלעל דפרין 'אלא חלב' אבילה כתיב ביה – בלאו הכי הוה מצי למיפרך, אלא כיון דכתב בה בריא אבילה פריך מינה. ודבר רבינו שמואל דא אומר: דגב חלב שומעו – אי לא הוה כתיב ביד אבילה הוה מחייבין, כיון שהוא עוף החלב. וכן חומץ, אי לא שנאות. אבל משקיה הוציא מכלל אפילו לא כתיב ביד אבילה, כמאן דכתיב ביד דמי, שאין לו גוף הפרי. ומה שפירש בקונטרס בדבולת קרי 'איסור הבא מגליה', לבד מהקשר לא אפשר לומר כן, אלא בלאים קאמר, כדפרישית. שאין הוא איסור הבא מגליה, שעל ידי מעשה של זריעה נאסרין בלאים, וגם העבירה היה בשעת זריעה. דאם תאמר ושביעית דכתיב אחי מכולה – דאית ביד לאו, ובשביעית עשה כיון ליהודין מן השדה כו' דר' לומר: דילפינן מטומאת שריצים, ולא שייך ביד לאו.

הביא ענבים ודרכן כו' – אף על גב דשתיה בכלל אכילה בענבים ודחית – לענין הבאה בכורים לא כתיבא אבילה, דהתוי שתייה בכלל פרי.

מה לתרומה נמי חייב מיתה ותומש – לרבי דאמר בסנהדרין (דף פא.) הודי במעילה, במיתה – על כדרך לאו אהקדש בעי לעיל, כדפריש בקונטרס, דאן בחוקש נמי איכא מיתה ותומש לרבי. **אלא** אי מתרומה וחד מתוך כו' – פירוש: מנבלה ובכורים או תרומה. או שריצים ובכורים או תרומה, אבל לא כמו שפירש בקונטרס: חמץ ובכורים או תרומה – דמה לך שן בין שנתלע בשמה מיתה וברא. וכן מחלב ותרומה או בכורים לא אחי – מדיא טעמא. **דון** מיתה ומיתה – פירש בקונטרס: דאן דאוק. ומדיא פירש דאוק. משום דגן שהחמץ, ותרומה דגן דאורייתא, ושאר דרבי אליעזר מחייב דגן מדאורייתא, ושאר מינין מדרבנן. ורבי יהושע פטר בגין שהחמץ, דגן מיתה ואוקי תרומה, תירוש ויצהר – אף שאר מינין – לא, ואפילו דגן. ולכחי פטר נמי בשאר מינין, שאין להחמץ בהן יצור מדגן.

א תרומה אפילו שאר מינין – אם תאמר: אחי אימא דקאק שבעה מינים שהבכורים נהגים בהן, ויין תפוחים מגלן ורש לומר. כיון דהיא אפילו במילי דרבנן, היא בבבולה.

ולכתוב רחמנא בשרצים, וליתו תנן ולגמרו מיניהו!
- **משום דאיכא למיפרך: מה לשרצים – שכן מומאןתן במיניהו. – והא דתינא: הטבל והחריש וההקדש והשביעית והפלאים, כיון – משקין היוצאין מהן כמותן, מנלן? וכי תימא: לגמור מהקדש, מה להקדש שכן איסור הבא מגליה הוה. – תינח דהבא דאיסור פא מגליה, דהבא דלאו איסור הבא מגליה, מנלן? – גמרינן כמפורשים. – ובכורים, ויחיא חמץ מנלן? דתינ רבי יוסי: "פרי" – פרי אתה מביא, ואי אתה מביא משקיה, הבא ענבים ודרכן, מנלן? תלמוד לומר: "תביא". – איכא למיפרך: מה לבכורים – שכן מעוניין קרייה ותחנא! אלא, גמר מתרומה. – ותרומה גופה מנלן? דאיתקש לבכורים. דאמר מר: "ותרומה ידך" – אלו בכורים. מה לתרומה – שכן חייבין עליה מיתה וחומש! אלא גמר מתיריהו מתרומה ובכורים. – מה לתרומה ובכורים – שכן חייבין עליהם מיתה וחומש! אלא, אחי מתרומה וחד מהקדש, ואי מבכורים וחד מהקדש, והא דתנן: דבש של תרומה – רבי אליעזר מתיב כהן וחומש, ורבי יהושע פומר, במאי פליגי? – דרבי אליעזר סבר: דדון מיתה ואוקי בתרומה, דרבי אליעזר סבר: דדון מיתה ומיתה, מה בכורים – משקין היוצאין מהן כמותן, אף תרומה נמי – אפילו שאר מינין, אף תרומה נמי – אפילו שאר מינין. ורבי יהושע סבר: דדון מיתה, מה בכורים – משקין היוצאין מהן כמותן, אף תרומה – משקין היוצאין מהן כמותן, ואוקי בתרומה, מה משקין דקדשים בתרומה תירוש ויצהר – אף, מדיא אחריתא – לא. אף משקין היוצאין מהן כמותן, תירוש ויצהר – אף, מדיא אחריתא – לא. והא דתנן: אין מביאין בכורים משקיה אלא היוצאין מהם, היתים וכן הענבים מנלן? – רבי יהושע היא, דאמר: דדון מיתה ואוקי בתרומה, וגמר להו לבכורים בתרומה. והא דתנן: אין סופגין את הארבעים משום ערלה, אלא על מיהא מן היתים וכן הענבים מנלן? – רבי יהושע היא, דאמר: דדון מיתה ואוקי בתרומה, וגמר להו לבכורים בתרומה וחד.**

וחד

שרצים – איסור אכילהם בבשרה, כטומאתן, דתני רבי יוסי רבי חנינא: "ותבדלתם בין הבתומה הטהורה לטמאה" וגו' – פתח בתבוב באבילה, וסיים בטומאה, לומר לה: מה טומאה – בבשרה, אף אבילה – בבשרה. במעילה, בפרק "קדשי מובד" (מעילה טו.) ודילך אי לא כתיב מדיא בגופיהו, ויליף מחתן, הוה תאמא: לא מחייב אבילות פחות מכזו. מה לשרצים – דין הוא שיהא מדיא שלוקן כמותן, שכן מומאןתן – ואיסור במשהו. החדש – קודם שקרב העומר, ועושה שכן מן השעורה, והשביעית – משקין היוצאין מהן נוהגת בהן שביעית, וחייבין בביעור כמותן, מהנין – חלב וחמץ ונבלה. שכן איסור הבא מגליה – ויתח למילף מיניהו טבל וחדש שביעית וכלאי הכרם, אבל הקדש לא אחי מביניהו בכורים – אף איסורן בא מגליה, שעל ידי שפירשין דן קדושים. פרי – מראשיתו כן פרי.

תביא – "אשר תביא מארץ", דהוה ליה למיכתב "אשר מארץ", בכורים שנוקין קרייה – "ארמי אובד אבי", ותחנא – על הרצפה, "ותחננו לפני ה'". מה לא לתרומה ובכורים שכן חייבים עליהן מיתה – במזיד ותומש בשוגג, וכי פרסתה מן היתומה שכן חייבין עליה מיתה ותומש לא למטר בכורים ויכוחו. מתרומה וחד מהנין – חמץ או נבלה דכי פרסת מה לתרומה שכן מיתה נבלה תוכיה. מה לנבלה שכן איסור הבא מגליה – תרומה תוכיה, חודי דחיי, דחד השוה שבהן – שאסורין דן עצמן, ומשקין היוצאין מהן כמותן, אף אני אבא את אלו. סיתוניות – ענבים ומנאכא בגנפים כימות חזרו, שאין מתבשלן לעולם. ולענין שכן חומץ, ושאר כל מיני פירות – חייב ענבים ויתים, שדרכן בכך. מחייב כיון חומש – אם אכל בשוגג, במאי פליגי – הוהא דילפינן תרומה מבכורים למשקין היוצאין מהן כמותן? דיון מיתה ומיתה – בכל גזירות שוות ובגין בא שבתורה שאנו למוסד דבר מחבירי, אי דיינינן ליה וגמרינן ליה לכל מילא. או דיון מיתה – מה שאנו צריכין לו, "ואוקי בתרומה" – למילף אחריתא דמפריש בגופיהו כמפורשים – בכורים – מביאין מכל שבעת המינין, אף תרומה נמי – שהפרישה בפירות, כגון תמרים ותפוחים. כיון לתרומה נוהגת בפרי, אף על גב דאיתא נוהגת במשקין שלוקן אלא בתירוש ויצהר בלבד – הנין משקין, כיון דמפירות תרומה אתה, חזר וכן בתרומה. ואמר: דדון מיתה ומיתה – לא דאוק דקאק, דהא תמרים ותפוחים גופיהו אין תרומתן מן התורה אלא מדברי סופרים. והכי הוה דקאמרין: כיון דבמדיא דאורייתא אית לו דן מיתה ומיתה, ואי הואי תמרים תמרים דאורייתא – הוה גמרי לה מבכורים למשקין היוצאין מהן כמותן, דכי נמי רבנן בדידהו, כעין דאורייתא תקון. ורבי יהושע סבר – אי ימני הוא דאורייתא – לא חייב משקין היוצאין מהן כמותן, דאית לו דיון מיתה ומיתה ואוקי בתרומה, דאן מיתה – לקח שהיא צריכה ללמוד הימנה, ודיחיו מן המשקין מנמה כמותה. וחד לא חזק מיתה, אלא תמנא אותה במקומה. תירוש ויצהר – כתיב בה, ולא שאר משקין.

הוה גמרי לה מבכורים למשקין היוצאין מהן כמותן, אבל שאר משקין, אף על גב דאיתא תרומה אפילו הבא מן הכרם, אפילו ענבים נמי, לא הוה אומר "פרי אתה מביא, ואי אתה מביא משקה". רבי יהושע היא דאמר – גבי תרומה לא קדשי, דאית ליה "דון מיתה ואוקי בתרומה", וכיון דבתרומה לא מתסרי, הדר גמר לבכורים מיתה. דהא דרבי רחמנא ביד "תביא" – יתים וענבים הוה דרבי, אין סופגין – משום משקה הבא בפירות ערלה. רבי יהושע היא דאמר – בתרומה לא מתסרי, ואתו בכורים גמרי מתרומה בדקאק. דאיקרו "תרומה", ואתיא ערלה וגמר מבכורים מגזירה שוה.

חולין. פרק תשיעי - העור והרוטב דף קבא עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" קעא רש"י

[illegible]

וַתֵּדַר מִיָּמֶינָהּ לָהּ לַעֲרֹלָה, "פר" "פר" "פר" מִבְּנֵי־בְרִית
 "הַאֲלֵלִי". מֵאֵי "אֵלֵל"? רַבִּי יוֹחֲנָן אָמַר: מִרְטָקָא, וְרִישׁ
 לְקֹשׁ אָמַר: בְּשֵׁר שֶׁפִּלְטוּ סָבִין. מִיָּמִינָהּ: "וְאִלֵּים אֲתֵם
 סָבִין שֶׁקֶר רָפְאִי אֵלֵל לְכֶם", בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְּאָמַר מִרְטָקָא
 הֵינֵינוּ דְּלָאוּ בֵּר רָפְאוּהּ הוּא, אֵלֵא לְמָאן דְּאָמַר בְּשֵׁר
 שֶׁפִּלְטוּ סָבִין, בֵּר רָפְאוּהּ הוּא! - בְּאֵלֵל דְּקָרָא - בְּדִלְוִי
 עֲלֵמָא לֹא פִלְגִי, כִּי פִלְגִי - בְּאֵלֵל דְּמִתְחִיתוּן. תָּא שִׁמְעֵה,
 רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: הָאֵלֵל הַמְּכֻבָּשׁ, אֵם יֵשׁ בֵּיתָּ בְּמִקְוֶה
 אַחֵר - חֲתִיבִין עָלָיו. וְאָמַר רַב הוּנָא: וְהוּא שֶׁכָּסֹּם, בְּשִׁלְמָא
 לְמָאן דְּאָמַר בְּשֵׁר שֶׁפִּלְטוּ סָבִין - הֵינֵינוּ דְּכִי אִיכָא בֵּיתָּ
 מִיָּמִינָהּ, אֵלֵא לְמָאן דְּאָמַר מִרְטָקָא - כִּי אִיכָא בֵּיתָּ מֵאֵי
 הַרְיָ? עֵץ בְּעֲלֵמָא הוּא! - אֲלִיבָא דְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא פִלְגִי, כִּי
 פִּלְגִי אֲלִיבָא דְּרַבְּנָן. רַבִּי יוֹחֲנָן אָמַר: מִרְטָקָא נִמְי מִצְנֶזֶרֶת
 וְרִישׁ לְקֹשׁ אָמַר: דְּקָא בְּשֵׁר שֶׁפִּלְטוּ סָבִין, אֵבֶל מִרְטָקָא
 אֵלֵא מִרְטָקָא - הֵאִי בְּשֵׁר שֶׁפִּלְטוּ סָבִין הֵינֵינוּ דְּכִי? אִי
 הַרְשִׁיב עָלֶיהָ - אִפִּילוּ בְּאֵפִי נִפְשִׁיהּ מִיִּטְמָא! וְאִי דִּלָּא
 חֲשִׁיב עָלֶיהָ - בְּטוּלָהּ בְּטוּלָהּ. רַבִּי אַבְדִּין וְרַבִּי מִיִּישָׁא.
 הֵאִי אָמַר: מִקְצֵתוֹ חֲשִׁיב עָלָיו, וְהָד אָמַר: מִקְצֵתוֹ פִּלְטוֹ
 חֵיהָ וּמִקְצֵתוֹ פִּלְטוֹ סָבִין. תַּנּוּ הֵתָם: הַחֲרָטוֹם וְהַצִּפְרִינִים
 מִיִּטְמָאן וּמִיִּטְמָאן וּמִצִּפְרִין - חֲרָטוֹם - עֵץ בְּעֲלֵמָא
 הוּא! - אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר: בְּחֲרָטוֹם תַּחְתּוֹן - תַּחְתּוֹן נִמְי
 עֵץ בְּעֲלֵמָא הוּא! - אָמַר רַב פֶּאָא: תַּחְתּוֹן שֶׁל עֲלִיּוֹן.
 "צִפְרִינִים" - אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר: מִקְוֶה הַמְּכֻבָּשׁ בְּבִשָּׁה.
 "כִּרְסִי" - אָמַר רַב פֶּאָא: בְּמִקְוֶה שְׂחוֹבִיכָא וְיוֹצֵא מִזֶּן
 דָּם. "כִּיּוֹצֵא בִּלְשׁוֹנוֹ בְּהִמָּה" - אָמַר רַבִּי אִסִּי, שִׁנּוּי:

והררי מיתיו (לה) לערלה פרי פרי מבוחרים – ואם תאמר: בדפוק "כל שעה" (פסחים כדב). פשט מודך משנה דכל איסורים שבתורה אין לוקח עליהם אלא כדרך הנאתן, והבא קאמר משום דגמר לה מבוחרים ויש לומר: דרביי דהבא צריכי, ולא נימא ידיעה בעלמא דוא.

מֶרְטָקָא — פירש רבינו חננאל: שער, ברוך. נראה לרבינו חם. ולא פירשד הקונטרס שפירש: גידל הונאה, מדרמאנין פרק "כל המסילים" בבבא (ה.א.). פגל אכלל — נתפגלה מוראה, פגל בכמראה — לא נתפגלה אכלל, ובפגל אין גידל צור צורשק, ומוראה לא שפיר אלא בעטא, ולמדי דמדרשך בשער שפלטתו סבין — לא קשה ליה חתומה, דראד אמרנין בסמוך לדבילע לעמט מרטקא נמו דזי אכלל. רבנין יתודה אמר חביתים עליו — דא דלא קאמר "ממטא טומאה צבילת" — דלא תמטא: מדרבנן, לחבי קאמר "חיביב עליך".

והוא — שוכנו — מיתנה: חם שיכא משהביא לאיסורא דרבי טומאה שזיך חולק, אבא מכל בית — עץ בעלמא, שזיך חולק בשעום דבטילתו — לא משתרי באביתלו לכך נראה דחיביב עליו לא מירי לענין אביתלו, דלא שזיך כנסו אכלל לענין אבא כנסו למקדש, ששפירש בקונטרס שבעין אדור. דלא נקט אלא "כמא" — דלא תמטא: מדרבנן, כדפירשתי: וכן נראה דאי אביתלו — דא דלא רבא, אלא אין לך כיש גדול מהו. **ורבי** — יתת אמר קא מרטקא מנטרפ — ולא בכהאי, עונא דחיי שומר — דאם, כן מאי טעמא דריש לקיש ער ועצם מנטרפין לעיל שומר, וצדיק שומר מרקאי דרשנין לעיל שומר, (א.א.) דאי מירי כובן שיש בראש חייב בשער דאף לגב דלא חיי שומר — מנטרפ, דראוי הוא שאילב אבא שער. ודיש לקיש סבר דלא מנטרפ — דאן רבא לאביתלו, ערץ בעלמא הוא. **ומה** נרשין ממשנה דתירוץ הירוטה והצנצנים — מטמאן בן, ולא נרשין בן "קרנים", וקרינים דמפרש דהו רב פפא בסמוך — אמתניתין דרבא קא.

צִירִיבִּין מַחֲשֶׁבֶת וְהַכְשֵׁר
 לָמָּה לִּי? סוּף לִטְמֹא מוֹמָאָה הַמּוֹדֶה, וְכֵן שְׂסוּף לִטְמֹא מוֹמָאָה
 דְּבִי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "וְכִי יִתֵּן מִים עַל יְדֵיעִי מִה וְדָעִים שְׂאֵין סוֹף
 לְהַכְשֵׁר, אִם כֵּן שְׂאֵין סוּף לִטְמֹא מוֹמָאָה הַמּוֹדֶה צִירִיבִּין הַכְשֵׁר. וְתֵינֵי,
 וְנִבְלֵת עוֹף מְדוּר צִירִיבִּין מַחֲשֶׁבֶת וְאֵינֶה צִירִיבִּין הַכְשֵׁר - מִפְּנֵי
 חֹזֶק הַסּוּף

שחטה ופחלים גם הסבין עזר, וידוע יא' זה מן מלטה וזה איהו סבין, והואו פחלטה
 ב'דירא' לשון אובליג – מנפיק הווא קצת דירא בדירייה, ולשונאמא נבלוח – אל, ואף על
 ג'אין לקמן (תולין קרב, אה) – במסאמא טהרות (פרק ראשון משנה ב) אלס
 צ'ראו אלא ע'ד דרובסין ולרדאיא שחטא ע'ף אלא וכן טומאט ע'ד משום בלחא סבין
 ו'פין' – לכביעה, תחתון של ע'ליזון – קליפת רצועה דקה יש חתך הווא דבורקא לחרסום
 ו'הן בהמה טמאה' היא – דא מרישילא (זה תולין קרב, אה) ד'כידן דרובותה שחטתה
 השתא נמי, ודירא – שחטה שחטה מעליא, אלא ע'ד ברעמאמא אל שייבא שחטה
 להאבילא ויהי לרשויא אובאל בעודה מפרסבא, וכל ע'ן טהרה, שחטא חורבא חמא דהוא
 טהורה – תניא נמי לקמן, דהואיל וטהרה היא, ואשכחן היתר בטורה מפרסבא שחטה
 ע'נאובל אובליג אחרים קודם טהמות תוקעה נבלח – טמאמא, אל שרלא טהרה – אן
 ב'כותה שחט' – יש תנאים ששונים שחטה שחטה אצ'ר מחשבה אבילא לחי, ויא
 ו'הן שחטה ויהי אל בטמא' לה, ו'לא אוקיר' משקע' קרא 'ד'ס חללים', בדאמרינן
 ו'תשפנו ממים', בדאמרינן ב'שחטה' (תולין להב), אלב רגו – ואל 'ד'ס חללים' הוא,
 יא, דאמרינן בסוטה (מהמ, ב) דלא תהא על דלא חרש'ש, ח'ר' ח'ר'פ' ל'מאט **טומאה**
 ו'הן' ואפלינן וכל משא טהור אלא ב'תוא, אלא ע'נישן א'ר לטמא אד'ר ל'מאט נפקא
 ו'נועת' באותו טמא 'טמא עד הערב', וכי תביח היא קרא – דבר שיש לו טהרה דאמרינן
 ו'נועת' – יצאו אובאל ומשקין וכלי יריס, הואיל אןה חל טהרה במקוה, אן ע'נישן א'ר
 ע'ד עליא לאובלח – אינה מקבלת טומאה, אינה חוררה ונעשה אובליג – אל טמא, ו'איהי
 ע'לשה ע'ד דרביס מנפיק טהור טהור, ו'הן חורבא חמא דהואו

בשר לעצן טומאת בבלות, דהא געשער ער
בשולוי דארשן, אבא לאוכלן מידה ווי לעטמט
38 טומאת אוכלין, עס געניגט צוויי, דלא גרע מיעד
39 שילק. **מקצתו חיוב עולו** - דלא פרש איהו
40 קצת. הלכך, בכירה מיעה לא מקבל טומאה -
41 דהא איהו אישב על כולו, אבל כי מצטרף ביה
42 שרר אוכלין - מצטרף הוהו קצת מחשבה
43 דאית ביה לאשלומי שיעורו. **פספסין חיה** - גשכה
44 חיה בשר, מסתמא, שיהוה איהו, עטליה מידע, ויהוה
45 חיה - דלא בשל מידע, ויהוה חיה, דלא חיוב עול
46 גב דפלטתו חיה, ודמתניח יכי קעבא אר. דאמר: רב
47 טודות גבי בבלת עוף טודו. **החרשום** - בירק בלעו. **מיטפאין** - אם קען חקל טומאה מ
48 כן בקייל מאחרים. **שחרים** - איך ללא אקמור בה, טומאת אוכלין לעטמט גבי שרייב. **זמ** -
49 בעליל לארכי. **צדורין** - היכן דור אוכלי. **קומא הסובל** - בשר חיה צדורין. **זמ** -
50 כטודו משיאי לא אוכלא בעודה מפרכט. ולישראל שריא, דהא כשחשבת תליא ליה מילת
51 ולעו לא משתער עש שתומה, דאבר מן חיה דור לביבא - אפילו כיה, מדיעאי מחשבת ש
52 שריאל מפרכט. דהא אמרינן: אסור לאבוי במזמיה קודם שחצא נפש - מדרגא וואו, וכן
53 שריאל - השתא נמי כי שחצא, ויהו אוכל לעטמט אוכלין מן השרי, שאם חתח
54 צריכה מחשבה, לא ווי טמאה - לא מנהיג לא מחשבה בעודה מפרכט. דלא אשכחן דיהתי
55 חיה חיה - דלא אריא עול עש שתומה, וכן ווי כטודו. **והכשר** - מקסוק אורי. **הכשר**
56 'בדיוחשו' (ורקיל לה). מיעד ער שחטתו הוצא - משיאי, דאוקטעל משיי, רבתיכ' - ער
57 ואל 'ער שחטתו' - דהא ער גמנוטו חיה ומת. **דחולל** - לא מקרי אל עין לא ווי טטמאה
58 **המורה** - דא ער וכלים בכזיה, דאפילו נכשרים. **והחלל** - שאין לען עין לא ווי טטמאה
59 דרונג מבת טמא דא'ס. מדיאי קרי רבתיכ (במדרש) 'כל אשר יגע בו הטמא טמא, ונתנו
60 ובכטילת בתוכו. רבתיכ לעיל מיעה 'דוחה הדור' על הטמא' ווי, ובהדא טמא קאי 'דוחה'
61 הטמאה. **נבלת עוף חורור צריכה מחשבה** - לקבל טומאת אוכלין מן השרץ, שאם לא
62 **צריכה הכשר** - משנה דיהו במסכת שריות (פרק שריות), ויהוה חיה, דלא
63

הואיל ויכול לגוררה ולהעמידה על פחות מבית – פירש הקונטרס: שיכול לחתוכה בתוכיתו קטנה פחותות מבית בעדה מופרכת. ולא היה צריך לפרש כן, אלא אפילו חציבת גדולות, ובלבד שלא יהיו אברים. בדבר מן הוד לא מטמא, כדאמר לקמן בפרקין (קכח.), ועל הגבלה הוא דקאמר צריך שישיר ויעמיד על (טומאה) פחות מבית.

והקמירה על פחות מבית – ואם טמאה

השתא נמי שפוי לטמא טמאה

המורה, כיון דאילו מוצקה היה חצי ויהי

אחד – טמא, כדאמר פרק "דם שחיטה"

(כריתות כא.) ויש לומר: דהגבול הנבילה שנת

לגמרי מהני צירוף, אבל הבא, הואיל וסופו

לטמא טמאה המורה אחד שנתמו, שירפנה

לכוח – לא אמרין.

ובי אמר חזקיה הכי – דחזקה אחרת חזקה נידא

לאקשויי בלאו הכי דמיתנין דקמי' איבא לא

טומאת נבלות' חזקה אבר ממה חיה

נחרה אין בה טומאה של כלום – היינו נמי

אין מטמאה טומאת אוכלין, דקמי' גבי

שחט בה סימן אחד, אלא משום דלא עשה בה

דרך שחיטה נקט האי ליטנא, כלומר מדרה

והתם פשוט דאין בה טומאה כלל, כיון דלא

שחט בכל דרך שחיטה.

וגוי עשה עבירה טורח לשראה – וכוותא

נקט, דאפילו לישראל, דבשחיטה תליא

מליחא, אבר הפורש מנחה כפורש מן החי.

אבי אמר אינה מצלת כו' – וטעמא: משום דכי

דחה ואל תכל דבריה, ולכן רובעה חייב

ומכל מקום מטמא טומאת אוכלין – כיון דבת

אבילה, היא ובקונטרס פירש: משום ולחומרא

והימא: אי ספקא דא, אמאי רובעה חייב

אי

שפופה לטמא טומאה המורה! אמר חזקיה: הואיל

ויכול לגוררה ולהעמידה על פחות מבית. אמר ליה

רבי יוחנן לרבי יודא: וימי אמר חזקיה הכי? והא

איתמר, שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא

מפרכת. חזקיה אמר: אינה לאברה, רבי יוחנן

אמר: לשנה לאברים. חזקיה אמר אינה לאברים –

מה היה. רבי יוחנן אמר לשנה לאברים – לאו מזה

היא! אמר ליה: יצתה מכלל חיה, ולכלל מה לא

באת. גופא, שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין

היא מפרכת. חזקיה אמר: אינה לאברים. רבי יוחנן

אמר: לשנה לאברים. אמר רבי אלעזר: נקוט להא

רבי יוחנן בידה, דהני רב אושעיא בנותיה. דהני

רב אושעיא: ישראל ששחט בהמה במאה לגוי,

שחט בה שנים או רוב שנים ומפרכת – מטמאה

טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבלות. אבר הפורש

ממנה – כפורש מן החי, ובשר הפורש ממנה –

כבשר הפורש מן החי, ואסור לכי נח, ואפילו לאחר

שתצא נפשה. שחט בה אחד או רוב אחד – אינה

מטמאה טומאת אוכלין, נחרה – אין בה טומאה של

כלום. וגוי ששחט בהמה מחורה לישראל ומפרכת

ממנה – מטמאה אוכלין, אבל לא טומאת נבלה.

אבר הפורש מן החי, ובשר הפורש ממנה – כפורש מן החי. ואסור לכי

נח, ואפילו לאחר שתצא נפשה. שחט גוי במקום שאין עושה אותה מרפה, ובא

ישראל וגמרה – כשרה. שחט ישראל, בין במקום שעושה אותה מרפה ובין במקום שאין

עושה אותה מרפה, ובא גוי וגמר – שחיטתו. ספלה. הרוצה שאכל מבהמה קודם שתצא

נפשה – חותך פיות בשר מבית שחיטתה, ומולחו יפה יפה ומידיחו יפה יפה, וממתין לה

עד שתצא נפשה, ואוכל. אחד גוי ואחד ישראל מותרין בו. מפניו ליה לרב אידי בר אבין,

דאמר רב אידי בר אבין, אמר רב יצחק בר אשיון: הרוצה שיקריא – חותך פיות בשר מבית

שחיטה, ומולחו יפה יפה ומידיחו יפה יפה, וממתין לה עד שתצא נפשה, אחד גוי ואחד

ישראל מותרים בו. בעי רבי אלעזר: שחט בה, דרם בה, מהו? אמר ליה ר' הווא סבא: הכי

אמר רבי יוחנן, צריכה חכש שחיטה פרהבוקה מהרה, הכשר למאי? אמר רב שמואל בר

יצחק: בדיקת ספין. מנא מביה ר' יודא מרב ששט: מהו שתציל על תבלין? ושתבוקה?

אמר ליה: מטמאה אוכלין, ומצלת? אמר ליה: אינה מטמאה טומאת נבלות, ולא

תציל? אמר אבי: אינה מצלת על תבלין? ושתבוקה – דהא מטמאה טומאת אוכלין,

והרובעה חייב דהא אינה מטמאה טומאת נבלה. רבי יהודה אומר האלל" [וכו.]. אמר רב

הונא: והוא שנספן. ואמר רב הונא: שני חצאי ויתים שיששן על גבי העור, העור מכספן.

אליא

שפופה לטמא טומאה המורה – אדם ובגדים, אם יאכלנה, חילק, אינה צריכה
הבשר – דליפנין מזרעים, וטעמא דמחשבה: משום דסתמי לאו אביכל קיימא,
ובכפרים קיימין, שאין גרילים לאכול עפות, אבל בכרכים תנן (עוקצים פרק שלשי
משנה ג) דאין צריכין מחשבה – דסתמא אביכל גרים עומדת. **אמר** חזקיה –
שאני ממתנין דבמפרכת קיימין, שעדיין
אין בה טומאה המורה. וטעמא נמי – ששא
לא תבא ליה טומאה המורה, שהיה הוא
יכול לגוררה לגירורים דקים פחותים,
פחותים מבית, עד שתכלה כולה, ושבו לא
טמא טומאת נבלות, אבל נבלת עוף טהור
– כבר מזה, וראיה לטמא טומאה המורה.
ופי **אמר** חזקיה הכי – אלמא סבירא ליה
לחזקה אין דחתן דאין טומאת נבלות
במפרכת. שהם בה – בטמאה. **אינה**
לאברים – אין כן נח מחורר עליו משום אבר
מן החי, וכל שכן בטוריה – דליכא מיד
דלישראל שרי ולגוי אסור, ואפילו רבי יוחנן
מדי בה בטוריה. **אמר** ליה – מדרה חזקה
דאינה מטמאה כבילה, ואף על פי שמותרת
לכני נח – דיצאה מכלל חיה, ולכלל מזה
דהני רב אושעיא בנותיה – דאסורא לכני
נת, מפניא טומאת אוכלין – אם נגעה
בשרץ חמור ונגעה באוכלין, הואיל וישראל
שחטה שחיטה מעלייתא וחשבו עליה
להאכלה לגוי, כדפרישיתא קמי'. **כפורש** עליה
החי – וטעמא נמי כבאר מן הגבלה
דאמרין בהאי פירקא (חולין קכח.), אבר מן
החי מטמא כבילה, ובשר הפורש ממנה
כפורש מן החי – כן טומאה, בדבר
הפורש מן החי – טהור. ולהכי חייב כמן חיה,
שאסור לכני נח. **אפילו** לאחר שתצא נפשה
– הואיל ונתחך ממיה, היינו כרבי יוחנן,
שהם בה אחד אינה מטמאת אוכלין –
דלא אשכחן דיתר אבילה בדכותה, לא
לישראל ולא לכני נח, וכן בנחרה ועודה
מפרכת. **מטמאה טומאת אוכלין** – הואיל
והי דיתר אבילה בדימומה אן שחטה
ישראל, השתא נמי מתניא לה דך משחבת
לוי לצורך ישראל לשריה אוכל. **במקום**
שאין עושה אותה מרפה – כגון כתי קרת
שהם ישראל – וגמר נח, הואיל וגמרו בדי
גוי – טרפה. **יפה יפה** – יותר מבשר אחר,
מפני שלא הספיק דמי לצאת, ובשחטובו
נבלת תבוכה, לפי שכשנבחה מציאה
נשמה היא מתאנחת, ומציא דמה יפה.
ומתניא לה כן שתצא נפשה – כדתינא
ביארמיתות (סנדרין קא.) מנן לאכול
מבהמה קודם שתצא נפשה שהוא בלא
ענישה? שנאמר "לא תאכל על הדם",
ואסמכתא דרבנן עלמא דהא. אחד גוי ואחד
ישראל מותרים בו – דהואיל ומותר
לישראל, הותר אף לגוי, דליכא מיד

דלישראל שרי ולגוי אסור. אבל נח, דלעיל, שחיטת טמאה וכן שחיטה – אין בה דיתר לישראל, ולגוי נמי לא משתריא. ודיה היא, ספיקי ליה לרב אידי –
אין דקתא שאני ומהו כן? **בשר** זה טוב לפרואה. **בעי רבי אלעזר** – ממתנין דישראל בטמאה וגוי בטוריה, דטעמא דמיתושה לא אוכלא משום שחיטה היא,
דאן נחרה אין בה טומאה, שהם בה או דרם מהו – מי הוי כבחייה ולא מטמאה? כבהמה טהורה – כאילו מטורה לאבילה. **למאי** – הלכתא קא קיימ כולי האי "הבשר"
שחיטה בטוריה? מהו שתציל על תבלין? שנתבוקה – ישראל בטמאה וגוי בטוריה, ומפרכת, וכלה כלים בדיה, ודרי היא באהל מזה, מהו שתציל עליו? כדאמר
ביבמה מהמשה' (חולין עא.) כלע טעבת טוריה ונכנס לאהל המת – לא בטמאה. הבא מאי? כיון דאינה מטמאה טומאת נבלות – חיה היא, או דילמא כיון דבטמאה
טומאת אוכלין – תציל, דלאו בלע הוא, ובשרא בטוריה לא מביע לן – דרדיא אינה מצלת, הואיל ואף באבילה מותרת, וכן בטמאה – שפיקא לן דמצלת,
הואיל ואין בה טומאה של כלום, אלמא דיה היא. **אמר** ליה **מטמאה טומאת אוכלין** – אלמא מזה היא. ומצלת – בתמיא. **אמר אבי אינה מצלת כו'** – לחומרא. **חייב**
– ממה במיד חזקתא שגוגו. **הוא שנספן** – גדיל דרתיא ללא בטליה מעיקרא. אבל נחכנס מאילן, כמו שכנסהו תניקוטא אחר תפש – לא, הואיל ובשל מחתלה ועשה
עור, תו לא חדר חיי בשר. דלטומאת אוכלין הוא דמתניא מחשבה לשויה אוכלא, דאפילו עור ששלקו מטמא טומאת אוכלין אחרי שעשאר רק. אבל לשויה בשר – לא,
מלוגתא

הש לומר שמה ויית! אמר רב הונא: לעולם אין העדים חותמין מלמטן עד שיקראו בו מלמעלה, אני פלוני בן פלוני מקובל עלי כל הכתוב למעלה.

רבי בא בשם רב ירמיה: צריכין העדים להיות רחוקים מן הכתב – מקום שתי שיטין.

רבי אידי בשם רב ירמיה: מקושר שכתבו עדיו לארבו. פשוט שכתבו עידיהו לרחבו, אהן מלגיו ואהן מלבר איכי עבדי.

אמר רבי מנא: פיצד העדים חותמין בגט המקושר? אמר רב הונא: בין קשר לקשר.

אמר רבי אידי: ובלבד שלא יהא בין עדים לשטר מקום שני שיטין.

שמעון בר ווא בשם רבי יוחנן: חלק מקום שני שיטין לעניין אחר, אפילו כל שהוא. אמר רבי שמואל בר רב יצחק: מתניתא אמרה בן. עד אחד עברי ועד אחד יווני.

[דף ל"א ע"א]

עברי גבי יווני לא בענין אחר הוא?

כמה יהו העדים רחוקים מן הכתב? כדי שיהו מקרים גמול; דברי רבי. רבי שמעון בן אלעזר אומר: מלא שיטת. רבי דוסתא בן יהודה אומר: מלא התימית ידי העדים.

רב ירמיה בשם רב אמר: משערין אותו עד כדי לה ולק.

באי זה פתב משערין אותו? רבי יקא בשם רבי שובתי: מלא התימית ידי העדים. חזקיה אמר: ובלבד לקולא, שאם היה חותם ידי העדים דק, והכתב גם – הולכין אחר הגם. חותם ידי העדים גם והכתב דק – הולכין אחר הדק.

אמר רבי יצחק: אי תהו בגזון יוסי בן ינאי – משערין כדי מלה ובן מלה.

רבי אידי בשם רב ירמיה: צריך להרחיק מן המחק, מקום שתי שיטין.

אמר רבי יצחק: ואפילו פשוט.

רב אמר: מחק או תלות שכתב תהו – זהו קיומו. רב אמר: זהו קיומו.

רבי אבהו בשם רבי יצחק בן חקילא: כל מה שאת יכול לתלות במחק – תלה.

מאי ק'ל מה שאת יכול לתלות במקח – תלח? רבי יסא קוצירה חתניה דרבי יוסה בשם רבי יוסה: סימפון בתיב מקלייל, וסימפון מחיק מקרע – אני אומר, גמרו לעשותן קידושין גמורין, בגין דלא מיצר ביניה גמ, מחקיה, ורבנן חששין דלא מיצר ביניה גמ.

שטר נפק רבי חונה לרבי שמי, אנדריי מחיק, קונטא לא מחיק. אמר רבי חונה לרבי שמי: פוק חמי עד ההן אהן קונטא משמש, נפק ומר עם טרייא קונטא.

[דף ל"א ע"ב]

מי נפק, אמר: הדיא מיכעי מיתגרה תלת, אפסדת עשר.

השיב רבי לקיים דברי רבי חנניה בן גמליאל! גופו של גמ מוכיח עליו, אם פשוט הוא, אם אינו פשוט.

מהו גופו של גמ? אמר רבי בא: מדמר הונא: לעולם אין העדים חותמין מלמטה עד שיקראו בו מלמעלה, 'אני פלוגי בן פלוגי, מקובל אני עלי כל מה שכתוב למעלה'.

והתני: מופס שטרות בן הוא! אמר רבי מני: מופס שטרות מקישרות – בן הוא. אמר רבי אבין: ואפילו תימר, הוא פשוט הוא מקישר, בפשוט – מעכב. במקישר – אינו מעכב.

רבי יודה אומר: במוסיף על החלכה. פשוט – בשנים, מקישר – בשלשה, והן עושין אותו בשלשה. פשוט – מתוכו, מקישר – מאחריו, והן עושין אותו מתוכו ומאחריו.

הלכה ב' מתני' גמ פשוט – עדיו שנים. ומקישר – עדיו שלשה. פשוט שכתוב בו עד אחד, ומקישר שכתוב בו שני עדים – שניהן פסולין.

כתוב בו: "וזוין מאה די חימו סילעין עשרין" – אין לו אלא עשרים.

"וזוין מאה די חימו סילעין תלתין" – אין לו אלא מנה.

"בספ זוין די אינון" ונמקו – אין פחות משנים.

"בספ סלעין די אינון" ונמקו – אין פחות משנים.

"דרבנות די אינון" ונמקו – אין פחות משנים.

גמרא תני: "וזיון דינו" ונמחקו חמשה, וחלה אומר: אינו אלא שנים – תמן אמרי: בן עזאי ורבי עקיבה, חד אמר: נותן שנים ונשבע על השאָר. וחד אמר: כיון שאילו לא הודה לו כל עיקר – לא היה לו אלא שנים – אינו נשבע אלא על מה שהודה.

הלכה ג' מתני' פתוב בו מלמעלה: "מנה", ומלמטה: "מאתים". מלמעלה: "מאתים", ומלמטה: "מנה" – הכל הולך אחר התחתון.

ואם בן למה פותבין את העליון? שאם תימחק אות אחת מן התחתון – ילמד מן העליון.

גמרא תני: לעולם התחתון ילמד מן העליון במקושר, באות אחת, או בשתי אותיות. בין חנן לחנני, בין ענן לענני באות אחת – מקיימין אותו. בשתי אותיות – אין מקיימין אותו.

רבי יצחק שאל: מלמעלן פתוב: "חנן", ומלמטן: "נני" מהו ללמד התחתון מעליון חנן, ועליון מתחתון נני?

[דף ל"ב ע"א]

הלכה ד' מתני' פותבין גט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו. ושובר לאישה אף על פי שאין בעלה עמה. ובלבד שיהא מכירן. והפעל נותן את השָׁכר.

פותבין שטר לזה אף על פי שאין המלוה עמו. ואין פותבין למלוה עד שיהא הלוה עמו. והלוה נותן שָׁכר.

פותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח עמו. ואין פותבין ללוקח עד שיהא המוכר עמו. והלוקח נותן את השָׁכר.

אין פותבין שטרי אירוסין ונישואין אלא מדעת שניהן, והחתן נותן את השָׁכר.

אין פותבין שטרי אריסות וקבלנות אלא מדעת שניהן, והמקבל נותן את השָׁכר.

אין פותבין שטרי פירורין וכל מעשה בית דין אלא מדעת שניהן, ושניהן נותנין את השָׁכר.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: לשניהם פותבין שנים, לזה בעצמו, ולזה בעצמו.

גמרא אומר רבי בא: צריך שיהא מכיר לשניהן.

אמר רבי לא: צריך שיהא מכיר לאיש בגיטו. ולאשה בשוברת.

מתניתא פליגא על רבי בא! התקין רבן גמליאל תוקן: שיכתוב: איש פלוני וכל שם שיש לו, אשה פלוגית וכל שם שיש לה, מפני תיקון העולם!

ואפילו ברבי לא, לית היא פליגא. בראשונה, היה משנה שמו ושמה, שם עירו ושם עירה!

[דף ל"ב ע"ב]

הלכה ה' מתני' מי שפרע מקצת חובו, והשליש את שטרו, ואמר לו: "אם לא נתתי לך מיכן ועד יום פלוני – תן לו שטרו". הגיע זמן ולא נתן – רבי יוסי אומר: יתן. רבי יהודה אומר: לא יתן.

מי שנמחק שטר חוב – מעמיד עליו עדים, ובא לפני בית דין, והן עושין לו קיום: "איש פלוני בן איש פלוני נמחק שטרו ביום פלוני, ופלוני ופלוני ופלוני עדיו".

גמרא תני: עיצומים – רבי אבהו גבי, רבי אחא גבי, רבי אמי גבי, רבי יונה ורבי יוסי לא גבי.

אמר רבי מנא: אף על גב דלית רבי יוסי גבי עיצומים, מודה בהוא דיהב בריה גו אומנתה ועצמו בניהון – דהוא גבי.

אמר רבי עוקבא: תנה בכתובות דבי לוי: האומר: "אבד שטרי" – בית דין עושין לו קיום. תני: רבן שמעון בן גמליאל אומר: אפילו בשטרי בירורין – בית דין עושין לו קיום.

הלכה ו' מתני' מי שפרע מקצת חובו, רבי יהודה אומר: יחליף. ורבי יוסי אומר: יכתוב שובר. אמר רבי יהודה: נמצא זה צריך להיות שומר שובר מן העבדים! אמר לו רבי יוסי: וכן יפה לו! ואל ירע כוחו של זה.

גמרא רב אומר: עושין לו קיום בית דין.

תני רבי חייה: אין עושין לו קיום בית דין.

אמר רבי ירמיה: אילו שמע רב מתניה, לא הוה מימר הדא מילתא.

בגז דמריז בן: אני פלוני בן פלוני לונה ממו פלוני, ופלוני ערב.

רב אומר: צריך להזכיר זמן ראשון בשני. ושמואל אומר: אין צריך להזכיר זמן ראשון בשני.

תני רבי חייה: אין צריד לחזקיר זמן ראשון בשני.

[דף ל"ג ע"א]

רבי יוחנן בעי: אם צריד לחזקיר זמן ראשון בשני, על תדא אמר רבי יוסי: "וכן ופה לו, ואל ירע כח זה!"

הלכה ז' מתני' שני אחיו, אחד עני ואחד עשיר, הניח להן אביהן מרחץ ובית חבד, עשאון לשכר – השכר לאמצע. עשאון לעצמו – הרי העשיר אומר לעני: "קח לה עבדים וירחצו בפורחין", "קח לה זיתים ובוא ועשה בבית תבד".

שנים שהיו בעיר אחת, שם אחד: יוסה בן שמעון, ושם אחד: יוסה בן שמעון – אינן יכולין להוציא שטר חוב זה על זה, ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב.

נמצא לאחד בין שטרותיו: "שטר של יוסה בן שמעון פרוע" – שטרות שניהן פרועין. כיצד יעשו? ישלשו. אם היו משולשין – יכתבו סימן. אם היו בסימנין – יכתבו: "כחן".

האומר לבנו: "שטר בין שטרותי פרוע", ואין ידוע אי זהו – שטרות בולם פרועין.

נמצא לאחד שם שנים, הגדול – פרוע, והקטן – אינו פרוע.

גמרא תני: לא דומה אימת שטר גדול, לאימת שטר קטן.

הלכה ח' מתני' חמלוה את חבירו על ידי ערב – לא יפרע מן הערב. אם אמר: "על מנת שאפרע ממי שארצה" – יפרע מן הערב.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם יש נכסים ללווה, בין כך ובין כך – לא יפרע מן הערב.

גמרא רבי אבהו בשם רבי יוחנן: בשיש נכסים ללווה. אבל אין נכסים ללווה – יפרע מן הערב.

ואם אמר: "על מנת שאפרע ממי שארצה" – יפרע מן הערב, ואפילו יש נכסים ללווה.

תמן מרין: בכל מקום – הלכה ברבן שמעון בן גמליאל, חוץ מערב וצידון וראייה אחרונה.

אמרין: ובלבד במשנתינו.

רבי אמי בר קרחה בשם רב: ולמה אמרו בכל מקום: "הלכה פרבן שמעון בן גמליאל"? שהלכות קצובות הנה אומר מפי בית דינו!

הלכה ט' מתני' פיצא בו אמר רבן שמעון בן גמליאל: אף הערב לאשה בכתובתה, והיה בעלה מנרשה – ידיר הנזירה, שפא יעשו קינזא על נכסיו של זה, ויחזיר את אשתו.

גמרא חמוי דברתיה דרבי חגי, הנה ערבא בפורנה דברתיה דרבי חגי, והנה מבזבזה בנכסיא. אתא עובדא קומי רבי אחא, אמר: צריך לתדיר הנזירה. אמר רבי יוסי: אין צריך לתדיר הנזירה.

[דף ל"ג ע"ב]

אמרין חברייה קומי רבי יוסי: ומה אילו דיהזיר ויסכינה, לית מרי חובה אתי ומרף? אמר: דלא יחזיר ויעבדינון מטלמלין. או פרא פרנון, ולא משפח מרי חובה מה מתפס.

ונפס עובדא ברבי אחא.

הלכה י' מתני' הפלוה את חברו בשטר – גובה מנכסין משועבדין. על ידי גדים – גובה מנכסים בני חורין.

הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו – גובה מנכסים בני חורין.

והערב שהוא יוצא אחר חיתום שטרות – גובה מנכסים בני חורין.

מעשה בא לפני רבי ישמעאל, ואמר: גובה מנכסים בני חורין.

אמר לו בן ננס: אינו גובה לא מנכסים משועבדין ולא מנכסים בני חורין. אמר לו: למה? אמר לו: החונק את אחד בשוק, אמר לו: "הנה, ואני נותן לך" – פטור, שלא על אמונתו הללוהו!

ואי זהו ערב שהוא חייב לו? אמר לו: "הללוהו ואני נותן לך" – חייב, שכן על אמונתו הללוהו.

אמר רבי ישמעאל: הרוצה שיתחבם – יעסוק בדיני ממונות, שאין מקצוע בתורה גדול מהן, שהן במעין הנזבוע.

וכל הרוצה לעסוק בדיני ממונות – ישמש את שמעון בן ננס.

גמרא רב הונא אמר: הקדמה – פסולה, והשטר – פשר. והתנינן: פרוזבול חמוקדם – פשר. מאוחר פסול!

הדא דתימר: דרב הונא – רבי לעזר. ורבי שמעון בן יקים: הדא דרב הונא – רבי לעזר, אמר: אף על פי שאין גליו עדים, אלא שנתנו לו בפני עדים – פשר וגובה מנכסים משועבדין, שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם.

והיכי? אם באותן שהפחישו עדותן, הפחיש עדותן – כמי שאינה, והשטר פשר? אם באותו שלא הפחישו עדותן אמר, הא אמר ריש לקיש: עשו העדים החתומין בשטר – כמי שנתקרה עדותן בבית דין!

[דף ל"ד ע"א]

מאי בדון? באינין דמרינן בן: "אני פלוני בן פלוני לויתי מפלוני, ופלוני ערב". רב אמר: צריך להזכיר זמנו של ראשון בשני. ושמואל אמר: אין צריך להזכיר זמנו של ראשון בשני. רב ושמואל, רב – פרבי יוחנן. ושמואל – פרבי שמעון בן לקיש.

רבי יסא בשם רבי יוחנן אמר: אף על פי שקילסו רבי ישמעאל את בן ננס, על מדרשו – קילסו, אבל אינה בכך ננס.

שמעון בר ווא בשם רבי יוחנן: אף ברחוק – הלכה פרבי (וישמעאל).

אמר רבי יוסי: ואת שמע מינה, בר נש דתורה צייד לחבריה בשוקא, אתא חד ומר: "שכחיה, ונא יחב" – מן אהן גביי, ומן אהן לא גביי?

הדרן עלה גט פשוט וסליקא לה מסכת בבא בתרא ברחמי שמיא

הדרן עלה מסכת בבא בתרא והדרן עלה, דעתן עלה מסכת בבא בתרא ודעתה עלה, לא נתנשי מנה מסכת בבא בתרא ולא תתנשי מנה, לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי: (ג' פעמים)

יהי רצון מלפנינו ואלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אמונתנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא:

חנינא בר פפא. רמי בר פפא. נחמן בר פפא. אחאי בר פפא. אבא מרי בר פפא. רפרם בר פפא. רמיש בר פפא. סורחב בר פפא. אדא בר פפא. דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפניו עמך בית ישראל, ונהיה כלנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאי בי תחבמני מצותך, כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיה, למען לא אבוש: לעולם לא אשפח פקודיה, כי בם חייתני: ברוך אתה יי, למדני חקיה: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משפיעים והם משפיעים. אנו משפיעים לדברי תורה, והם משפיעים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים. אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים. אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תודידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בה:

יהי רצון מלפניך יי אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת בבא בתרא, כן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם, לתלמוד וללמד לשמור ולעשות ולקום את כל דברי תלמוד תורתך באהבה:

וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, עצמוד לי ולזרעי, שלא תמוש התורה מפני ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם.

ותתקנם בי, בהתהלך תנחה אתך, בשמך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך:

כי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לה שנות חיים: אורך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד: יי עז לעמו יתן, יי יברך את עמו בשלום:

[דף א' ע"א]

פרק ראשון

הלכה א' מתני' שביעות – שמים שהן ארבע. ידיעות המומאה – שמים שהן ארבע. יציאות השבת – שמים שהן ארבע. מראות נגעים – שמים שהן ארבעה.

גמרא שמים שהן ארבע לחיוב, ושמים שהן ארבע לפטור? או ארבע לחיוב, וארבע לפטור?

נישמענה מן הדא: שביעות שמים שהן ארבע.

אמר רבי יוסי: מתניתא אמרה כן, שביעות שמים שהן ארבע. לא לחיוב? ודכוותה, יציאות שבת – שמים שהן ארבע לחיוב.

אמר רבי בא: תמן – בולחון לחיוב. הקא – חיוב ופטור. אתינן מיתניי הדא אמרה, ארבע לחיוב, וארבע לפטור.

והתני: דלתות היכל – שמים שהן ארבע. אית מימר לחיוב ולא לפטור?

[דף א' ע"ב]

ניתני שנים עשר פטור! לא אתינן מיתניי אלא פטור שהוא כנגד חיוב.

אמר רבי חייה בר אדא: מהו אהן 'פטור' דתנינן הקא? מותר.

אמר רבי יוסי: עני ועשיר – אחד הן, ומנזם חכמים שנים.

הכנסה והוצאה – שנים הן, ומנזם חכמים אחד. יציאות השבת אין הכנסה בכלל? המוציא מרשות לרשות אין הפכנים בכלל?

ועוד מהדא, דמר רבי יסא בשם רבי יוחנן: הכנים חצי גרונרת וחוציא חצי גרונרת – חיוב.

ומניין שהוצאה קרויה מלאכה? רבי שמואל בשם רבי יוחנן: ויצו משה ויעבירו קול במחנה וגו' (שמות לו), נמנעו העם מלהוציא מבתיהן לתת לגיזברין, ומלהוציא מידן להכנים ללישפה.

רבי חזקיה בשם רבי אחא שמע לה מן הדא: ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת וכל מלאכה לא תעשו (ירמיה יז).

רבי מנא, אמר לה קתם.

רבי אבין בשם רבי יוחנן: תנינן תרתי בלליו, ולא דמיון דין לדיו.

שבועות שמים שהן ארבע – מכיא ארבע קרבנות. מראות נגעים שנים שהן ארבע, מכיא שני קרבנות.

רבי לעזר בשם רבי אבין פתר לה פתר חורן, שבועות שמים שהן ארבע, רבי עקיבה אומר: מראות נגעים שנים שהן ארבע. רבי ישמעאל.

רבי חניי בעא קומי רבי יוסי:

[דף ב' ע"א]

ולמה לי ברבי ישמעאל, ואפילו ברבי עקיבה אתיא, היא ידיעה והעלם על טומאת מקדש, ידיעה והעלם על טומאת הקדש! אמר ליה: מאן אית ליה העלם טומאה והעלם מקדש, לאו רבי ישמעאל! ונן בעיי ברבי עקיבה.

פעמים שיש פאן העלם טומאה והעלם מקדש, ואינו חייב אלא אחת. הוה עבידא? ניטמא וידע, נעלמה ממנו טומאה ונכנס למקדש ויצא, וידע. נעלם הימיו מקדש ונכנס למקדש ויצא, וידע – הרי פאן העלם טומאה והעלם מקדש, ואינו חייב אלא אחת.

ופעמים שיש פאן בפיה ידיעות וכפיה העלימות, ואינו חייב אלא אחת. הוה? ניטמא וידע, נעלמה הימיו טומאה. עד שהוא בהעלם טומאה, נעלמה הימיו מקדש, ונכנס למקדש ויצא, וידע, ואמר: טומאה זו – אין חייבין עליה קרבן.

ניטמא וידע, נעלמה הימיו טומאה, עד שהוא בהעלם טומאה נעלם הימיו מקדש, ונכנס למקדש ויצא, אפילו בפיה פעמים, ובפוף ידע – הרי פאן בפיה ידיעות והעלימות, ואינו חייב אלא אחת.

פיסקא. מראות נגעים – שנים שהן ארבעה. אמר רבי יוסי: שאל יהושע בן רבי עקיבה את רבי עקיבה, אמר לו: מפני מה אמרו: "מראות נגעים – שמים שהן ארבעה"? אמר לו: ואם לאו מה

יאמרו? אמר לו, יאמרו: "מקרום ביצה ולמעלה – טמא". אמר לו: לומר, שאם אין בקי בהן ובשמותן – אין רואה הנגעים.

ומביין שמצטרפין זה עם זה? אמר רבי מנא: מני אותן חכמים שנים, ומני אותן ארבעה, מה שנים מצטרפין זה עם זה – אף ארבעה מצטרפין זה עם זה.

רבי לעזר בשם רבי אבין:

[דף ב' ע"ב]

אם בשאינו מינו מצטרף, לא כל שכן מין במינו? אמר רבי יוסי בי רבי בון: והיו אין פתיב כאן, אלא (ויקרא יג) ויהיה. מלמד: שאינן [ושהן] מצטרפין זה עם זה.

תני חזקיה: לנגעי צרעת אין פתיב, אלא לנגע צרעת. מלמד שאין מצטרפין זה עם זה.

אמר לו: ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה – טמא, ומצטרפין, ואל יאמרו: מראות נגעים שנים שהן ארבעה! אמר לו: מלמד שאינן זה למעלה מזה.

ויהא זה למעלה מזה! אם אומר את בן, נמצאת אומר, הפכה טמא. והפכה מן הפכה טמא, והתורה אמרה (ויקרא יג, ו): והנה פכה הנגע – הפכה טמא, אבל הפכה מן הפכה – טהור.

[דף ג' ע"א]

ותייא בני דמר רבי חנינה: לשני מלכים, ושני איפרכין. מלכו של זה גדול ממלכו של זה, ואיפרכו של זה מאיפרכו של זה. ואין איפרכו של זה גדול ממלכו של זה.

שמואל אמר: לשני מלכים, ושני שגריהון. מלכו של זה גדול ממלכו של זה, ושגריהו של זה מלכו של זה. ואין שגריהו של זה גדול ממלכו של זה.

רבי חנינא בשם רב אחא בר אבהו: מלך ורב חיליה, וארקבטא וריש גלותא.

אמר רבי לעזר בי רבי יוסי קומי רבי יוסי: מתניתא אמרה, שאינן זה למעלה מזה. אם השאת, שפכה מן הפכה שלה טהור – יש לה מראה שני. בהרת שפכה מן הפכה שלה טמא – לא כל שכן שיהא לה מראה שני!

אמר ליה: חמי מה מר, שני יש לה, שליש לא כל שכן!

ומה חמית מימר: בהרת שבהה מן הבהה שלה טמא? זו שאת, מינה של שאת, בקרום ביצה.

שאת - זו שאת. בהרת - זו בהרת. ספחת - שני לבהרת, ומראה עמוק שני לשאת.

מה לשון שאת? מוגבהת, כמראה הצל גבוה מראה חמה.

מה לשון עמוק? עמוקה מראה חמה, שהיא עמוקה מראה הצל.

מה לשון ספחת? טפילה, שנאמר (שמואל א, ב) ספחני נא אל אחת הבהנות וגו'.

אמר רבי לעזר: זו דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבה. אבל דברי חכמים, שאת ובהרת - אחת. ספחת

- שניה לזה ולזה. מתניתא אמרה כן, נעשית מספחת שאת, אין מספחת עזה.

הלכה ב' מתני' כל שיש בה ידיעה בתחילה, וידיעה בסוף, והעלם בנתיים -

[דף ג' ע"ב]

הרי זה בעולה ויורד.

יש בה ידיעה בתחילה, ואין בה ידיעה בסוף - שעייר הנעשה בפנים ויום הכיפורים תולה, עד

שיתודע לו, וביא בעולה ויורד.

גמרא ומניין לידיעה בתחילה ובסוף והעלם בנתיים? תלמוד לומר (ויקרא ה): ונעלם ונעלם שני

פעמים, מכלל שבאת לו ידיעה בתחילה ובסוף, והעלם בנתיים.

עד דדון רבי עקיבה, רבי ישמעאל?

רבי ישמעאל - רבי. רבי אמר: ונעלם מפניו, מכלל שידע. והוא ידע - הרי שתי ידיעות.

הא רבי ישמעאל - רבי. ורבי - רבי ישמעאל, ואפילו רבי עקיבה אתי? היא ידיעה והעלם

בטומאת מקדש, ידיעה והעלם בטומאת הקודש.

ואית דבעי נישמעניה מן הכא: והוא ידע ואשם (ויקרא ה), והלא כבר נאמר והוא טמא ואשם! אלא,

אם אינו עניין לידיעה בתחילה, תניהו עניין לידיעה בסוף.

רבי בון בעי: אם לא נודע לו בסוף, הוה מביא קרבן? אלא, אם אינו עניין לידיעה בסוף, תניהו לידיעה

בתחילה.

התיבון: הרי פתיב: או הודע אליו הפאתו והביא. מעתה אם אינו עניין לידיעת תהילה, תניחו עניין לידיעת סוף:

פטר לה: במחוייבי הפאות ואשמות וודאין שעבר עליהן יום הכפורים – שמביאין אחר יום הכפורים. וחייבי אשמות תלוין – פטורין.

[דף ד' ע"א]

תלמוד לומר: או הודע אליו הפאתו והביא – אף לאחר יום הכפורים.

ומניין שאין מדבר אלא על טומאת מקדש וקדשיו? הוהיר וענש על ידי טומאה. וחייב קרבן על ידי טומאה. מה ענש ואזהרה האמור להלן – בטומאת מקדש וקדשיו. אף בשחיב קרבן – על טומאת מקדש וקדשיו.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: מותוך שאמר (דברים כו, יד): לא אכלתי באוני ממנו, יכול ישראל שאכל מעשר אונו או טמא – יביא קרבן? תלמוד לומר: מאלה, יש מאלה – חייב, ויש מאלה – פטור.

אוציא את המעשר שאינו בעון מיתה, ולא אוציא את התרומה שהיא עון מיתה, שנאמר (ויקרא כב) ומתו בו כי יחללה? תלמוד לומר: מאלה, יש מאלה – חייב, ויש מאלה – פטור.

אז, מה להלן בתרומה, אף כאן בתרומה! ולא מעבודה זרה למדתה? ועבודה זרה למדה על כל עבירות שבתורה לומר, מה עבודה זרה מיוחדת – שחייבין על ודונו כרת ועל שנגתה הפאת, יצאת תרומה – שאינה אלא עון מיתה.

אמר רבי חנינה קומי רבי מנא: ומעבודה זרה למדתה, וילמד מעבודה זרה ולכל דבר מידיעה אחת! אמר לו: עבודה זרה – בקבוע, וטומאת מקדש וקדשיו – בעולה ויורד, ואין למידין קבוע מעולה ויורד, ולא עולה ויורד מקבוע.

ומה חמית מימר בטומאת הקודש הכתוב מדבר? נאמר כאן: בהמה טמאה, ונאמר להלן: בהמה טמאה. מה בהמה טמאה האמורה להלן – בטומאת הקודש, אף בהמה טמאה האמורה כאן – בטומאת הקודש.

אין לי אלא טומאת הקדש, טומאת מקדש ומניין? תלמוד לומר: וטומאתו עליו. מה חמית מימר בטמא שאכל טהור, או בטהור שאכל טמא! תלמוד לומר: וטומאתו עליו, בטומאת הגוף ולא בטומאת בשר.

מסכת בבא בתרא פרק תשיעי

טא, רבי נתן אומר: נחום המדי היה מדיני גזרות, אָמר: הכותב נכסיו בשם חברו - אין כופין אותו לחזור. ואם התנה עמו על מנת כן - כופין אותו לחזור. המוכר שדה חברו במעמד חברו - לא עשה כלום. כתב וקיים מאחרי - דבריו קניין.

טב, הבן הנושא ונותן בשל אביו, אף על פי שהשטרות ואונות יוצאין על שמו - הרי הן של אביו. ואם אמר: "מה שירשתי משל בית אבי אבא הן" - יעשה כמפרש בפרוש. האשה שנשאה ונתנה בשל בעלה, אף על פי שהשטרות ואונות יוצאין על שמה - הרי הן של בעלה. ואם אמרה: "מה שירשתי משל בית אבי אבא הן, או משל בית אבי אימא הן" - יעשה כמפרש בפרושה.

טג, שתי נשים שילדו זכרים במחבא, ויחזרו וילדו שני זכרים במחבא - שניהן הולכין אצל הראשון, ונוטלין חלק כזכר אצל השני, ונוטלין חלק כזכר. זכר ונקבה - שניהם הולכין אצל הראשון ונוטלין חלק כזכר. אצל השני ונוטלין חלק כנקבה. האומר: "אם תלד אשתי זכר תטל מנה" ילדה זכר - נוטלת מנה. "אם נקבה מאתים" ילדה נקבה - נוטלת מאתים. "אם זכר מנה, ואם נקבה מאתים" ילדה זכר ונקבה, הזכר - נוטל ששה של זהב. ונקבה - נוטלת חמשים זוז. האומר: "המבשרני אם ילדה אשתי זכר יטול מאתים, אם נקבה יטול מנה" ילדה זכר - נוטל מאתים. ילדה נקבה - נוטל מנה. ילדה זכר ונקבה - אין לו אלא מנה.

טד, האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ושלוש מאות לפלוני, וחמש מאות לפלוני" - אין אומרים כל הקודם בשטר זכה, אלא כלם חולקין בשוה. יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - כלן נותנין בשוה. אכל אם אמר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ואחר

כך שלש מאות לפלוני, ואחר כך חמש מאות לפלוני" - אומרים כל הקודם בשטר זכה. יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובין מן האחרון. אין בהן - גובין משלפניו. אין בהן - גובין משלפני פניו. האומר: "מאתים דינר יש לי ביד פלוני, ושלוש מאות ביד פלוני, וחמש מאות ביד פלוני, ופלוני יטול מאתים דינר" יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובה, ואף על פי שלא נתכנסו כלן. אכל אם אמר: "ואחר כך יטול פלוני מאתים דינר" אם נתכנסו כלן - נוטל, אם לאו - אין נוטל אלא לפי חשבון. האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ושלוש מאות דינר לפלוני, ופלוני ופלוני יירש נכסי" יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובין מזה שירש שאר נכסים. האומר: "תנו מאתים דינר לבני עירי" - אין דנין בדיני אותה העיר, ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר. "לעניי עירי" - דנין בדיני אותה העיר, ומביאין ראיה מאנשי אותה העיר. האומר: "תנו נכסי לפלוני ופלוני עבדי" - לא זכו בנכסים ולא קנו עצמן בני חורין. "חצי נכסי לפלוני עבדי, וחצי נכסי לפלוני עבדי" - זכו (עצמן) בנכסים וקנו עצמן בני חורין. האומר: "כל נכסי נתנין לפלוני עבדי והשאר לשני" - זכה שני בראשון. רבי שמעון אומר: כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן - לא אמר כלום. "חוץ מעיר פלונית ושדה פלונית" אף על פי שאין שם אלא אותה שדה ואותה העיר - זכה עבד זה בנכסים וקנה עצמו בן חורין. כשנאמרו דברים לפני רבי יוסי, אמר: "שפתיים ישק משיב דברים נכוחים" (משלי כד).

טה, האומר: "נתתי שדה פלונית לפלוני." "נתתיה לו." "נתונה לו." "תהא שלו" "הרי היא שלו" - הרי היא שלו. "יטול פלוני נכסי, ויקנה פלוני, ויחלק פלוני בנכסי, ויזכה פלוני בנכסי" - הרי זו במתנה. "תתן לו" - רבי אומר: זכה.

וחכמים אומרים: לא זכה, וכופין את הירושין לקיים דברי המת. האומר: "עשיתי פלוני עבדי בן חורין". "עשיתי בן חורין". "עושה אני אותו בן חורין". "הרי הוא בן חורין" - הרי בן חורין. "עשוהו בן חורין" - רבי אומר: זכה. וחכמים אומרים: לא זכה, וכופין את הירושין לקיים דברי המת. רבן שמעון בן גמליאל אומר: הכותב דיוסתמין בלע"ז - הרי זו כמתנה.

מסכת בבא בתרא פרק עשירי

י, א, האומר: "נתתי שדה פלונית לפלוני". והוא אומר: "לא נתן לי כלום" - לא אמר כלום, שמא זכה לו על ידי אחר. ואם אמר: "כתבתי שטר ונטלתי מעות ונתתי לו". והוא אומר: "לא נטלתי" - הודאת בעל דין כמאה עדים. האומר: "עשיתי פלוני עבדי בן חורין". והוא אומר: "לא עשאני" - לא אמר כלום, שמא זכה לו על ידי אחר. ואם אמר: "כתבתי שטר ונתתי לו". והוא אומר: "לא נטלתי" - הודאת בעל דין כמאה עדים.

יב, האשה שהיתה יורשת, ועמדה והשביחה את הנכסים והבאתם לירי הרבוי - לא תאמר: "תנו לי מה שהשבחתי את הנכסים". ולא עוד, אלא אם יש שם נכסים שיש להן אחריות - גובה כתבתה. ואם לאו - אין גובה כתבתה אלא לפי חשבון. האחין שהניח להן אביהן נכסים, ולאחד מהן יש לו בנים, ועמדו בניו של זה והשביחו את הנכסים והביאום לבית הרבוי - לא יאמר לו: "תנו לי מה שהשביחו בני את הנכסים". וכן הן לא יאמרו לו: "תן לנו מה שאכלו בניך" אלא מה שאכלו - אכלו מן האמצע, ומה שהשביחו - השביחו לאמצע. האחים שהניח להן אביהן נכסים, ועמדו והשביחו - השביחו לאמצע. ולא עוד, אלא אפילו הניח להן אביהן ספל או קרדס והשביחו, מה שהשביחו - לאמצע. האחין שנטל אחד מהן מאתים וזו, והלך ללמד תורה או

ללמד אמנות - לא יאמר: "אלו הייתי כאן, הייתי נזון מן האמצע". אלא אומרים לו: "אלו הייתי כאן, הייתי נזון מן האמצע, עכשיו שזונות נזונות משל עצמך". האחין שנעשה אחד מהן גבאי או אפולמוטוס, אם מחמת נכסים נפל - נפל לאמצע. ואם מחמת עצמו נפל - נפל לעצמו. חלה ונתרפא - נתרפא משל עצמו. אמר רבן שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים? ברפואה שיש לה קצבה, אבל רפואה שאין לה קצבה - נתרפא מן האמצע. נשאו נשים והכניסו להם שדות - זה נוטל את שהוא שלו, וזה נוטל את שהוא שלו. ואם היתה הוצאה מן האמצע - מביאין לאמצע וחולקין. הכניסו להן כלים - זה נוטל את שהוא מכיר, וזה נוטל את שהוא מכיר, והשאר מביאין לאמצע וחולקין. עשו כלים לנשיהם ולבניהם - הרי הן של עצמן. עשו כלים לעצמן - מביאין לאמצע וחולקין.

יג, שלח האב שושבינות, כשהיא חוזרת - חוזרת בעיניה. נשתלחה לאב שושבינות, כשהיא נגבית - נגבית מן האמצע. השושבינות - אין בה משום רבית. חמשה דברים נאמרו בשושבינות: אין בה משום רבית, וחוזרת בעיניה, ונגבית מן האמצע, ואין השביעית משמטתה, ואין הבכור נוטל בה פי שנים. עשה עמו שושבינות בפמבי, ומבקש שיעשה עמו בצנעא - יכול לומר לו: "כדרך שעשית עמי בפמבי, אף אני אעשה עמך בפמבי". עשה עמו בבתולה, ומבקש שיעשה עמו באלמנה - יכול לומר לו: "כדרך שעשית עמי בבתולה, כך אני עושה עמך בבתולה". עשה עמו שושבינות באשה אחת, ומבקש שיעשה עמו בשתי נשים - יכול לומר לו: לכשתשא אשה אחרת, אביא לך בשניה.

יד, השולח סבלונות לבית חמיו, ואכל שם שבעי בנים או דברים אחרים, מה שאכלו - אכלו, והסבלונות - קימות במקומן. השולח סבלונות לבית חמיו, דברים

מסכת בכא בתרא פרק אחד עשר

יא,א פשוט שכתב עדיו מאחוריו, מקשר שכתב עדיו מתוכו - שניהן פסולין. רבי חנניא בן גמליאל אומר: מקשר שכתב עדיו מתוכו - כשר, מפני שיכול לעשותו פשוט. השיב רבי על רבי חנניא בן גמליאל: והלא זמנו של שטר מוכיח עליו, אם פשוט הוא, ואם אינו פשוט. אי זה הוא מקשר? כתב שם המלוה ושם הלווה, מקום הלוקח, מקום המוכר, מקום השדה, מקום המעות, מקום הזמן, קושרו מלמעלה, והעדים מלמטה - כשר.

יא,ב גופו של שטר: ביום פלוני, בשבת פלוני, בחדש פלוני, בשנה פלונית, ובמלכות פלונית. לא כתב בו שם היום - ידו על התחתונה כל אותה שבת. לא כתב בו שם שבת - ידו על התחתונה כל אותו חדש. לא כתב בו שם חדש - ידו על התחתונה כל אותה שנה. לא היה כתוב בו שם שנה - ידו על התחתונה כל אותה מלכות. היה כתוב בו: "דהב" - נותן לו דינר של זהב. "דהב דינרין" - נותן לו דינרין של זהב. "בדינרין דהב" - נותן לו כשני דינרין דהב. "בדינרין ודהב" - נותן לו שני דינרין של כסף כדינר של זהב. היה כתוב: "כסף" - נותן לו דינר של כסף. "כסף דינרין" - נותן לו שני דינרין של כסף. "בדינרין כסף" - נותן לו זהב כסף. "דינרין וכסף" - נותן לו שני דינרין של זהב ודינר כסף. "דהב דאת חבי ליי" - אין פחות מדינר של זהב. "כסף דאת חבי ליי" - אין פחות מדינר של כסף. "דהב דינרין דאינון דייחמי", והשאר מחוק - אין פחות מדינר זהב. "דריאבון" - נותן לו כל מה שדריאבון שהוא שנה. פיוצא בו: הנושא ונותן עם חברו בשוק, ואמר לו: "זהב דאת חבי ליי" - אין פחות מדינר של זהב. "דריאבון" - נותן לו כל מה שדריאבון שנה.

שדרכן להשתמש בהן בבית חמיה - אין צריכה להחזיר בידה. ושאינן דרכן להשתמש בהן בבית חמיה - צריכה להחזיר בידה. מתה, דברים שדרכן להשתמש בהן בחייה - אין האב צריך להחזיר. ושאינן דרכן להשתמש בהן בחייה - האב צריך להחזיר.

י,ה בריא שכתב נכסיו מתנה, אף על פי שלא שיר קרקע כל שהוא - מתנתו קימת. שכיב מרע - מוציא מיד. מיד מי הוא מוציא? מידן. והן - אין מוציאין מידו; דברי רבי יעקב. רבי נתן אומר: אם היה שכיב מרע - הן צריכין להביא ראיה שהיה בריא. ואם היה בריא - צריך הוא להביא ראיה שהיה שכיב מרע.

י,ו המסכן שחלק נכסיו על פיו, בין בחול בין בשבת - דברי המת יעשו. אבל בריא - עד שיקנה בכסף ובשטר ובחזקה. רבי אליעזר אומר: נכסים שיש להן אחריות - נקנין בכסף בשטר ובחזקה. ושאינן להן אחריות - אין נקנין אלא במשיכה. אמר רבי אליעזר: מעשה במדוני אחד שהיה בירושלים והיו לו מטלטלין הרבה, והיה מבקש לתנם במתנה, אמרו: אי אתה יכול מפני שאין לך קרקע! עמד וקנה סלע אחת סמוך לירושלים, אמר: "צפוניו של זה ועמו מאה חביות של יין נתונות לפלוני". "דרומו של זה ועמו מאה חביות של יין נתונות לפלוני" וקנימו את דבריו. במה דברים אמורים? בחול, אבל בשבת - לא יעשה, ואם עשה - עשוי. רבי יהושע אומר: בחול אמרו, קל וחמר בשבת; דברי רבי מאיר. רבי יהודה ורבי אליעזר אומר: במה דברים אמורים? בחול, אבל בשבת - לא יעשה, ואם עשה - עשוי. רבי יהושע אומר: בשבת אמרו, קל וחמר בחול.

יז נפל הבית עליו ועל אמו, הואיל אלו ואלו באין מנח ירושה - אלו ואלו מודים שיחלוקו. אמר רבי עקיבה: מודה אני בזה בדברי בית הלל שהנכסים בחזקתן.

יא, **א** המוציא שטר בכבל - גובה עליו כסף
בכל. שטר בארץ ישראל - גובה עליו כסף
ארץ ישראל. היה כתוב בו כסף סתם,
והוציאו בכבל - גובה עליו כסף בכל.
בארץ ישראל - גובה עליו כסף ארץ
ישראל. היה כתוב כסף סתם - הרי זה גובה
כל (מקום) שירצה, מה שאין כן בכתבת
אשה. בין שכתוב בו: "לזה פלוני מן
פלוני", ובין שכתוב בו: "אני פלוני לויתי
מן פלוני" והעדים למטה - כשר. לעולם
התחתון ילמד מן העליון במקשר. באות
אחת ולא בשתי אותיות. בין חנן לחנני
ובין ענן לענני, על אות אחת - מקימין
אותו. על שתי אותיות - אין מקימין אותו.
ואיזהו קיומו? אני פלוני לויתי מן פלוני.
ופלוני ופלוני לזה הימנו. קושרו למעלה
והעדים למטה - כשר.

יא, **ה** שטר שיש בו מחק או תלוי, מגופו -
פסול. שלא מגופו - כשר. ואם החזירו
למטה, אפלו מגופו - כשר. שטר שחתמו
עדיהם לאחר שאלת שלום - פסול, שלא
חתמו אלא על שאלת שלום. החזיר בו
דבר אחד או שני דברים מענינו של שטר -
כשר. כתבו בדרך זה וחתמו עדיהם בדרך השני
- פסול.

יא, **ו** הרחק את העדים מן הכתב מלא שני
שיטין - פסול. פחות מכאן - כשר. וכמה
יהיו עדיהם רחוקין מן הכתב ויהא כשר?
כדי שיהיו נקריין עמו; דברי רבי. רבי
שמעון בן אלעזר אומר: מלא שיטה אחת.
רבי דוסתאי בר ינאי אומר: מלא חתימת
שני עדים. שטר שחתמו עליו חמשה
עדים, ונמצאו שלשה הראשונים קרובין או
פסולין - תתקיים עדות בשאר עדים. כתבו
בחמשה לשונות, וחתמו עליו חמשה עדים
בחמשה לשונות - כשר. נקרע - כשר.
נתקרע - פסול. נקרע בו קרע של בית דין -
פסול. מחוק או שהרקב, או שנעשה
ככברה - כשר. נמוק או שנשטשטש ובבואה
שלו קימת, אם יכול לקרות - כשר. אם
לא - פסול. האחין שהניח להן אביהן
מרחץ, אחד עני ואחד עשיר - לא יאמר עני
לעשיר: "הריני לוקח כנגדן מן השוק"
ומרחץ, אלא אומר לו: "אם יש לך בוא
והרחץ". והוצאה לאמצע. עשאם אביהן
לשכר - השכר לאמצע. אחד מרחץ ואחד
הגת ואחד בית הבד.

יא, **ז** האומר: "עשו טבי עבדי בן חורין".
והיו שם שני טבין - אין דורשין לשון
הדיוט לומר, לזה היה אוהב ולזה לא היה
אוהב, אלא, שניהן יוצאין בני חורין,
ונוטלין משניהן דמי אחד מהן. האומר:
"תנו מאתים דינר ליוסף בן שמעון". והיו
שם שני יוסף בן שמעון - אין דורשין לשון
הדיוט לומר לזה היה אוהב ולזה לא היה

יא, **ב** כותבין גט לאיש שלא מדעת אשה,
אבל אין כותבין אלא מדעת האיש. כותבין
שובר לאשה שלא מדעת האיש, אבל אין
כותבין אלא מדעת האשה. כותבין שחרור
לרב שלא מדעת העבד, אבל אין כותבין
שלא מדעת הרב. אונקלסין - שלא מדעת
המלוה, אבל אין כותבין אלא מדעת הלוה.
דייתקאות אפותיקאות ומתנות - שלא
מדעת הנותן, אבל אין כותבין אלא מדעת
המקבל. שטרי מקח וממכר, שטרי ארסיות
וקבלת בהמה שלא מדעת נותן, אבל אין
כותבין אלא מדעת המקבל. גזרידין
ופרוסבולין - שלא מדעת שניהן. רבי
אומר, אומר אני: שאין כותבין פרוסבול
אלא מדעת הלוה. משניין את השטר
מעבירית ליונית, ומיונית לעברית, ועושין
לו קיום בית דין. נמחק או שהרקב, נמוק
או שנשטשטש - מביאו לבית דין ועושין לו
קיום בית דין. נקרע או שאבד - מביא עדיה
לבית דין, ועושין לו קיום בית דין. איזהו
קיום בית דין? במוטב פלוני בן פלוני
הוציא פלוני לפנינו שטרו קרוע, ובדקנו
עדותן של עדים ונמצאת מתכונת - גובה

אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: כל המבצע - הרי זה חוטא. המברך את המבצע - הרי זה מנאץ לפני המקום. על זה נאמר (תהלים י) ובוצע ברך נאץ ה'. אלא יקב הדין את ההר, שפן משה אמר יקב הדין את ההר. אבל אהרן היה עושה שלום בין אדם לחברו, שנאמר (מלאכי ג) בשלום ובמישור הלך אתי וגו'. רבי אליעזר בן יעקב אומר: מה תלמוד לומר ובוצע ברך נאץ ה'? משלו משל למה הדבר דומה, לאחד שגנב סאה של חטים, טחנן אפאן והפריש מהן חלה והאכיל לבניו, היאך זה מברך? אינו מברך אלא מנאץ. ועל זה נאמר: ובוצע ברך נאץ ה'. רבי מאיר אומר: ובוצע ברך - אלו אחי יוסף שהיו אומרים (בראשית לו) מה בצע וגו'.

רבי יהושע בן קרחה אומר: מצוה לבצע, שנאמר (זכריה ח): אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם. והלא כל מקום שיש משפט אמת - אין שלום, וכל מקום שיש שלום - אין משפט אמת. אלא איזהו משפט שיש שלום? הוי אומר: זה בצוה. וכן הוא אומר (שמואל ב ח): ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו. והלא כל מקום שיש משפט אין צדקה, וכל מקום שיש צדקה אין משפט, אלא איזהו משפט שיש בו צדקה? הוי אומר: זה בצוה. דן את הדין, זכה את הזכאי, וחיב את החיב, אם חיב את העני - מוציא ונותן לו משלו, נמצא עושה צדקה עם זה ודן את זה. רבי אומר: דן את הדין וזכה את הזכאי וחיב את החיב - נמצא עושה צדקה עם החיב שמוציא גזלה מתחת ידו, ודין עם הזכאי שמחזיר לו את שלו.

רבי שמעון בן מנסיא אומר: פעמים יבצע אדם, פעמים אל יבצע. כיצד? שנים שבאו אצל אחד לדין, עד שלא שמע דבריהן, או מששמע דבריהן ואין יודע להיכן הדין הוא נוטה - אתה רשאי שיאמר להן צאו ובצעו. אבל מששמע דבריהם ויודע להיכן הדין הוא נוטה - אין רשאי שיאמר להן

אוהב, אלא שניהם חולקין בשוה. יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - שניהן נותנין בשוה. הוציא אחד מהן שטר על חברו שחייב לו - לא יאמר לו: "שלי הוא שאבד ממני", אלא כל שהשטר בידו גובה. נמצא לאחד בין שטרותיו: "שטר שלי יוסף בן שמעון פרוע" - שטרות שניהן פרועין. וכשהוא גובה - אינו גובה אלא מדעת הלוי. האומר לבנו: "שטר בין שטרותי פרוע" ואין ידוע איזה הוא - השטרות כלן פרועין. וכשהוא גובה - אינו גובה אלא מדעת הלוי.

יא, ח המלוה את חברו על ידי ערב - לא יפרע מן הערב. ואם אמר: "על מנת שאפרע ממי שארצה" - יפרע מן הערב. המלוה את חברו על ידי שני ערבי - לא יפרע מאחד מהן. ואם אמר: "על מנת שאפרע מאחד מהן" - יפרע מאחד מהן. שטר היוצא מיד ערב - הרי זה אינו גובה. ואם כתב בו בעל חוב כבר התקבלתי הימנו - הרי זה גובה.

מסכת סנהדרין פרק ראשון

א, א דיני ממונות - בשלשה. רבי אומר: בחמשה, כדי שיגמר הדין בשלשה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: ביחיד. סמיכה - בשלשה, וסמיכת זקנים - בשלשה. רבי יהודה אומר: בחמשה. מטלטלין של הקדש, נטע רבעי, ומעשר שני שאין דמיו ידועין - נפדין על פי שלשה לקוחות, ולא על פי שלשה שאינן לקוחות. מום שבגלוי - הרי זה ישחט על פי בני הכנסת; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: אפלו רגלו קטועה ועינו סומא - לא ישחט אלא על פי ממחה.

א, ב וחכמים אומרים: המוציא שם רע, בזמן שטוענו טענת נפשות - בעשרים ושלשה. טענת ממון - בשלשה.

א, ג וכשם שהדין בשלשה, כך פשרה בשלשה. נגמר הדין - אין רשאי לבצע. רבי

צאו ובצעו, כגון שהוא אומר (משלי יז) פוטר מים ראשית מדון וגו'. עד שלא נתגלה - אתה רשאי לנטשו. משנתגלה הדין - אי אתה רשאי לנטשו. רבי יהושע בן לקיש אומר: שנים שבאו אצל אחד לדין, אחד חזק ואחד רך, עד שלא שמע דבריהן. ואם מששמע דבריהן ואין יודע להיכן הדין הוא נוטה - רשאי שיאמר להן איני נזקק לכם שמא נתחייב החזק ונמצא חזק אויבו. מששמע דבריהן ויודע להיכן הדין הוא נוטה - אין רשאי שיאמר להם איני נזקק לכם. וכן הוא אומר (דברים א): לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא.

אד, אמר רבי יהושע בן קרחה: מנין שאם היה יושב לפני דין, ויודע אתה זכות לעני וחובה לעשיר - אין אתה רשאי לשחק? תלמוד לומר: לא תגורו מפני איש - אל תכניס דבריו מפני איש. הדגנים יהיו יודעין את מי דנין, ולפני מי הן דנין, ועם מי הן דנין, ומי הוא דן עמהן. ויהיו עדים יודעין את מי הם מעידין, ולפני מי הן מעידין, ועם מי הן מעידין, ומי הוא מעיד עמהם, שנאמר (דברים יט): ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה'. ואומר (תהלים פב): אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט. וכן יהושפט אומר (דברי הימים ב יט): ויאמר אל השופטים ראו מה אתם עושים כי לא לאדם תשפטו כי (אם) לה'. ושמא יאמר הדין: "מה לי בצער הזה!" והלא כבר נאמר (שם) ועמכם דבר המשפט - אין לך אלא מה שעיניך רואות. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כשם שהדין דן בשלשה - כך פשרה בשלשה. יפה כח פשרה מכח הדין, כיצד? שנים שדנו - יכולין לחזר בהן. ושנים שפשרו - אין יכולין לחזר בהן.

מסכת סנהדרין פרק שני

בא קידוש עבור שנה - בשלשה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: עבור שנה -

בשלשה מתחילין, בחמשה נושאים ונותנין, וגומרים בשבעה. כיצד? אחד אומר לישב עמם, ושנים אומרים שלא לישב - בטל החיד בביעוטו. שנים אומרים לישב, ואחד אומר שלא לישב - מוסיפין שנים, ונושאים ונותנין בחמשה. שנים אומרים צריכה, ושלשה אומרים אינה צריכה - בטלו שנים במעוטם. שלשה אומרים צריכה, ושנים אומרים אינה צריכה - מוסיפים שנים, וגומרים בשבעה, שאין מנין פחות משבעה. האב אומר לעבר, ובנו אומר שלא לעבר - שניהן נמנין שנים. האב ובנו אומרים לעבר, האב ובנו אומרים שלא לעבר - שניהן נמנין אחד. אמר רבי יוסי: פעם אחת הלכתי אני ואלעזר לעבר שנה, נמתי לו לאלעזר בני: "אני ואתה נמנין אחד".

בב, על שלשה סימנין מעברין את השנה: על האביב, ועל פירות האילן, ועל התקופה. על שנים מעברין, ועל אחד אין מעברין. ואם עברה - הרי זו מעברת. אם היתה אביב אחד משני סימנין - הרי שמיחין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף על התקופה.

על שלש ארצות מעברין את השנה, על יהודה, ועל עבר הירדן, ועל הגליל. על שתים - מעברין, ועל אחת - אין מעברין. ואם עברו - הרי זו מעברת. ואם היתה ארץ יהודה אחת משתי ארצות - הרי שמיחין מפני אביב שבאה הימנה. אין מעברין את השנה לא מפני הגדיים, ולא מפני הטלאים, לא מפני הגוזלות שלא הגיעו, וכולן סעד לשנה. ואם עברה - הרי זו מעברת. רבי ינאי אומר משם רבן שמעון בן גמליאל, שהיה אומר: בגזליא רכיכין הן, ובאמריא דעדקין, ושפר באנפאי, ואוסיפית על שתא דא תלתין יומין.

מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו עומדין על גב מעלות בהר הבית, ויוחנן סופר הלך לפניהם. ואמרו: כתוב לאחנא בני גלילא

שלישה וגו' בצקלוננו". והלא אין לך מקום שמתבפר בארץ ישראל קודם לבעל שלישה, ואף על פי כן לא בכר אלא מאותו המין שהביא לאיש האלהים! יכול שהביאו קודם לעומר? תלמוד לומר (שם): "ויאמר תנו אל העם ויאכלו" - מלמד שלא הביאו אלא לאחר העומר. והלא אותה שנה ראויה לעבר, מפני מה לא עברה אלישע? מפני שהיתה שנת רעבון, וכל העם רצין לגרנות.

ב, אין מעברין את השנה מפני הטמאה. רבי יהודה אומר: מעברין את השנה מפני הטמאה. אמר רבי יהודה: מעשה בחזקיה המלך שעיבר את השנה מפני הטמאה, שנאמר (דברי הימים ב ל, יח): "כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבולון לא הטהרו" וגו'. רבי שמעון אומר: אם לעבר אותה מפני הטמאה - כבר מעברת היא. אלא עבר ניסן בניסן, ואין מעברין אלא אדר. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: אף מפני שהעשו את הצבור לעשות פסח שני.

אין מעברין את השנה, אלא אם כן היתה צריכה. מעברין אותו מפני הצרכים, ומפני הדרכים, מפני התנורין, ומפני הגליות שלא יצאו ממקומם. אכל אין מעברין אותה לא מפני הצנה, ולא מפני השלגים, ולא מפני הגליות שעלו ועדיין לא הגיעו. וכולן סעד לשנה. ואם עברה - הרי זו מעברת.

אין מעברין את השנה אלא ביהודה, ואם עברה בגליל - הרי זו מעברת. העיד חנינא איש אונו לפני רבן גמליאל: שאין מעברין את השנה אלא ביהודה, ואם עברה בגליל - שהיא מעברת. ומעברין את השנה כל אדר. שבראשונה היו אומרים: אין מעברין אלא עד הפורים, עד שבאו רבי יהושע ורבי פפייס והעידו: שכל אדר ואדר - כשר לעבר. רבן שמעון בן גמליאל ורבי אלעזר בן רבי צדוק אומרים: אין מעברין את

עילאה ובני גלילא תתאי: שלמכון יסגא! מהודעין אנתנא לכון, דמטא זמן בעורא לאפוקיא מעשריא ממעטניא זיתיא. ולאנתנא בני דרומא עילאה ובני דרומא תתאה: שלמכון יסגא! מהודעין אנתנא לכון, דימטן זמן לאפוקי מעשריא מעומרי שובילא. ולאנתנא בני גלותא דבבל ובני גלותא דמדי ושאר כל בני גלותא דישראל: שלמכון יסגא! מהודעין אנתנא לכון, דגולילא רכיכין ואמריא דעדקין, וזימניה דאביבא לא מטא, ושפר באנפאי ובאנפי חבראי, ואוספנא על שתא דא תלתין יומין.

ב, אין מעברין את השנה אלא עד רובו של חדש. וכמה רובו? ששה עשר יום. רבי יוסי אומר: שתי ידות בחדש, עשרים יום. רבי יהודה אומר: מחשבין את השנה כמה היתה צריכה, אם היתה חסרה ששה עשר יום לפני הפסח - מעברין אותה. לפני החג - אין מעברין אותה. רבי שמעון אומר: אפילו חסרה ששה עשר יום לפני החג - מעברין אותה.

אין מעברין את השנה לפני ראש השנה, ואם עברה - אינה מעברת. אכל מפני הדוחק - מעברין אותה אחר ראש השנה מיד. ומכאן ואילך אין מעברין אלא אדר.

ב, אין מעברין את השנה, לא פחות חדש, ולא יותר חדש. ואם עברה - אינה מעברת. אין מעברין את השנה משנה לחברתה, ואם עברה - אינה מעברת. אין מעברין שנה אחר שנה. רבי שמעון אומר: מעברין שנה אחר שנה. אמר רבי שמעון: מעשה ברבי עקיבה שהיה חבוש בבית האסורים, ועבר שלש שנים זו אחר זו. אמרו לו: משם ראיה? מפני שבית דין יושבין ומחשבין אחת אחת בזמנה.

ב, אין מעברין את השנה לא שביעית, ולא מוצאי שביעית. אימתי רגילין לעבר? בערב שביעית. אין מעברין את השנה מפני רעבון. רבי מאיר אומר: הרי הוא אומר (מלכים ב ד, מב): "ואיש בא מבעל

השנה, ואין עושין כל צרכי צבור - אלא על תנאי כדי שיקבלו רוב הצבור עליהם.

בזו אין מעברים את השנה בלילה, ואם עיברה - אינה מעברת. אין מקדשין את החדש בלילה, ואם קדשוהו - אינו מקודש.

בח, אין מלך יושב בסנהדרין, ולא מלך ולא כהן גדול יושבין בעבור.

מסכת סנהדרין פרק שלישי

גא, שור שהמית. אחד שור שהמית, ושאר בהמה וחייה ועופות שהמיתו - מיתתן בעשרים ושלשה. רבי אליעזר אומר: שור שהמית - מיתתו בעשרים ושלשה, ושאר בהמה חיה ועוף שהמיתו - כל הקדם להרגן זכה לשמים, שנאמר (ויקרא כ): "והרגת את האשה ואת הבהמה" (שם): "ואת הבהמה תהרגו". שור הנסקל - בעשרים ושלשה, שנאמר (שמות כא): "השור יסקל וגם בעליו יומת"; כמיתת הבעלים כך מיתת השור, מה מיתת הבעלים - בסקילה ובדחיה ובעשרים ושלשה, אף מיתתו - בסקילה ובדחיה ועשרים ושלשה. מה בין שור לאדם? שהשור - פותחין את דינו ביום, וגומרין אף בלילה. פותחין וגומרין בו ביום, בין לזכות בין לחובה, מטיין על פי עד אחד בין לזכות בין לחובה, הפל מלמדין זכות וחובה, המלמד זכות - יכול לחזור וללמד חובה. מה שאין כן באדם.

גב, אין שורפין את הפרה, ואין עורפין את העגלה, ואין עושין זקן ממרא על פי בית דין. ואין מביאין פר העלם דבר של צבור. אין מעמידין, לא מלך ולא כהן גדול אלא בבית דין של שבעים ואחד. כיצד הן עושין? בית דין מהלכין, ושתי תודות אחריהן. הפנימית נאכלת החיצונה נשרפת. וכל שלא בכל אלו - הנכנס שם אין חביבין עליה. שתי תודות שאמרו - בלחמן אבל לא בבשרן. אבא שאול אומר: שתי בצעין היו בירושלים, התחתונה

והעליונה, התחתונה נתקדשה בכל אלו, והעליונה לא קדשו. כשעלו מן הגולה שלא במלך ולא באורים ובתומים, התחתונה שהיתה קדשתה גמורה - עמי הארץ אוכלין בה קדשים קלים ומעשר שני, וחברים - קדשים קלים אבל לא מעשר שני. העליונה שלא היתה קדשתה גמורה, עמי הארץ אוכלין בה קדשים קלים אבל לא מעשר שני. וחברים - לא קדשים קלים ולא מעשר שני. ומפני מה לא קדשוהו? מפני שתופה של ירושלים משם, ונוחה לכבש משם.

גג, רבי יוסי אומר שלשה דברים משם שלשה זקנים - רבי עקיבה אומר: יכול יהא אדם מעלה בכורות מחוץ לארץ לארץ? תלמוד לומר (דברים יד): "ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות" - ממקום שאתה מביא מעשר דגן, אתה מביא בכורות, מחוצה לארץ שאי אתה מביא מעשר דגנך אי אתה מביא בכורות. שמעון בן זומא אומר: יכול כשם שנתנה תורה מחיצה בין קדשי קדשים לקדשים קלים, כך נתנה תורה מחיצה בין הבכור למעשר שני, ודין הוא, הבכור טעון הבאת מקום ומעשר שני טעון הבאת מקום, מה בכור אין נאכל אלא לפני מן החומה אף מעשר שני לא יהא נאכל אלא לפני מן החומה, מה לבכור שמעטו מקום אכילתו שכן מעט זמן אכילתו, תאמר במעשר שני שרבה זמן אכילתו, הואיל ורבה זמן אכילתו נרבה מקום אכילתו? תלמוד לומר: "ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות" - מה בכורות אין נאכלין אלא לפני מן החומה, אף מעשר שני לא יהא נאכל אלא לפני מן החומה. רבי ישמעאל אומר: יכול יהא אדם מעלה מעשר שני לירושלים בזמן הזה ואוכלו, ודין הוא, הבכור טעון הבאת מקום, אף מעשר שני טעון הבאת מקום, מה בכור אין נאכל אלא בפני הבית, אף מעשר שני לא יהא נאכל

ממשמע שנאמר "לא תהיה אחרי רבים לרעות", שומע אני שאומר: 'הוי עמהן לטובה'! אם כן למה נאמר "אחרי רבים להטות"? לא כהטיף לטובה הטיף לרעה, הטיף לטובה על פי עד אחד, ולרעה על פי שנים, אין בית דין שקול - מוסיפין עליהן עוד אחד, הרי זה עשרים ושלשה. רבי יוסי הגלילי אומר: "לא תענה על ריב לנטות" (שמות כג) - עשה לך בית דין נטוי. דבר אחר: "לא תענה על ריב" הוסיף עליהן הכתוב עוד אחד. דבר אחר: "לנטות, אחרי רבים להטות", שלא תאמר בשעת הדין 'די לעבד שיהא כרבו'; אומר מה שבדעתך.

ג, רבי יהודה אומר: סנהדרין של שבעים ומשה עמהן מן המניין. אמרו לו אין בית דין שקול. וכן היה רבי יהודה: אומר כל עיר שיש בה כדי שלש שורות של עשרים עשרים ושלשה, ושוטרי הדינין, והגדון, והעדים, והזוממין, וזוממי זוממיהן - ראויין לעשות סנהדרין. רבי נחמיה אומר: מאתים ושלשים, והלכה כדבריו. רבי מאיר אומר: מאתים ושבועה וסנהדרין נהגת בארץ ובחוץ לארץ, שנאמר (במדבר לה): "והיו לכם לחקת משפט לדורותיכם" - בארץ ובחוץ לארץ. אם כן למה נאמר (דברים טז): "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך"? אלא בארץ ישראל עושין אותן בכל עיר ועיר, בחוץ לארץ עושין אותן פלכים פלכים. רבי שמעון בן גמליאל אומר: "לשבטיך ושפטו" (דברים טז) - מצוה על השבט שיהא דן את שבטו. רבי דוסתאי בן רבי יהודה אומר: חייבי מיתות שבפרחו מן הארץ לחוץ לארץ - ממיתין אותן מיד. ושבפרחו מחוץ לארץ לארץ - אין ממיתין אותן מיד, אלא נדונין בתחלה.

מסכת סנהדרין פרק רביעי

ד, א כהן גדול שהרג את הנפש, מזיד נהרג ושוגג גולה. עבר על מצות עשה ועל מצות

אלא בפני הבית, ולא, אם אמת בבכור שיש הימנו דמים ואמורין לגבי מזבח, תאמר במעשר שני שאין הימנו דמים ואמורין לגבי מזבח? בפורים יוכיחו! שאין מהן דמים ואמורים לגבי מזבח, ואין נאכלין אלא בפני הבית, ולא, אם אמת בבכורים שהן טעונין הנחה לפני המזבח, תאמר במעשר שני שאין טעונין הנחה לפני המזבח? תלמוד לומר: "ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכורות" - מה בכור אין נאכל אלא בפני הבית, אף מעשר שני לא יהא נאכל אלא בפני הבית. אחרים אומרים: יכול בכור שעבר זמנה משנה לחברתה יהא פסול כפסולי מקדשים? תלמוד לומר (דברים טו): "ואכלת לפני ה' אלהיך [וגו'] מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכורות בקרך", אם ללמד על הבכור שיהא נאכל לפנים מן החומה - אינו צריך! והלא כבר נאמר (דברים טו): "לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה", ואם ללמד על מעשר שני שיהא נאכל לפנים מן החומה - אינו צריך! והלא כבר נאמר (דברים יב): "לא תוכל לאכל בשעריך מעשר", אם כן למה נאמר "מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכורות"? מקיש בכור למעשר שני, מה מעשר נאכל משנה לחברתה, אף הבכור נאכל משנה לחברתה.

ג, מנין לקטנה שיהא של עשרים ושלשה? תלמוד לומר (במדבר לה): "ושפטו העדה והצילו העדה", עשרה מזכין ועשרה מחיבין. שלשה מנין? "לא תהיה אחרי רבים לרעות" (שמות כג). מכלל שאי אתה הנה עמהן לרעה - אתה הנה עמהן לטובה. יכול לא תהיה עמהן לרעה כל עקר? תלמוד לומר (שם): "אחרי רבים להטות" - אף לרעה, אומר מעתה, הואיל ואמרה תורה 'הרג על פי עדים הרג על פי מטין', מה עדים שנים אף מטין שנים, אין בית דין שקול - מוסיפים עליהן עוד אחד, הרי עשרים ושלשה. רבי אומר:

אבותיך" וגו'. וכשם ששורפים על המלכים - כך שורפים על הנשיאים, אבל לא על ההדיוטות. מה הן שורפין עליהן? מטותו וכל כלי תשמישו. כל העם עומדין והוא יושב, ולא היתה ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד. וכל העם שותקין והוא מדבר, הוא קורא אותן 'אחי ועמי', שנאמר (דברי הימים א כח): "שמעוני אחי ועמי", והן קורין אותו 'אדונינו ורבונו', שנאמר (מלכים א א): "אבל אדונינו המלך דוד המלך את שלמה".

דג לא ירבה לו נשים כאיזבל, אבל כאביגיל - מתר; דברי רבי יהודה. "לא ירבה לו סוסים" (מלכים א א) - סוסים בטלים, אפלו אחד, שנאמר (מלכים א א): "למען הרבות סוס". רבי יהודה אומר: הרי הוא אומר (מלכים א ה): "ויהי לשלמה ארבעים אלף ארוות סוסים למרכבתו", ויפה עשה שנאמר (מלכים א ד): "יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים לרב"; כשהוא אומר (מלכים א ה): "ושנים עשר אלף פרשים", שהשאר בטלנין היו, והדייט - מתר בכלל. רבי יוסי אומר: כל האמור בפרשת המלך - המלך מתר בה. רבי יהודה אומר: לא נאמרה פרשה זו אלא בשביל לאים עליהם, שנאמר (דברים יז): "שום תשים עליך מלך", וכן היה רבי יהודה אומר: שלש מצות נצטוו ישראל בביאתן לארץ - למנות עליהן מלך, ולבנות בית הבחירה, ולהכרית זרע עמלק. אם כן למה נענשו בימי שמואל? אלא לפי שהקדימו על ידך! רבי יהודה אומר: לא נאמרה פרשה [זו] אלא מפני תרעמת, שנאמר (דברים יז): "ואמרת אשימה עלי מלך". רבי אליעזר בן רבי יוסי אומר: זקנים שאלו כהלכה, שנאמר (שמואל א ח): "תנה לנו מלך לשפטנו", [אבל] עמי הארץ חזרו וקלקלו, שנאמר (שמואל א ח): "והיינו גם אנחנו" וגו'. הרוגי בית דין נכסיהן ליורשיהן, הרוגי המלך נכסיהן למלך; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים:

לא תעשה ושאר כל המצות - הרי הוא כהדיוט לכל דבר, ולא חולץ ולא חולצין לאשתו, ולא מיבם אבל מיבמין לאשתו, עומד בשורה להתנחם, הסגן מימיו וראש בית אב משמאלו, וכל העם אומרים לו: 'אנו כפרתך! והוא אומר להן: 'תתברכו מן השמים! עומד בשורה לנחם את אחרים, הסגן וכהן שעבר מגדלתו מימיו, ואכל משמאלו, ואין רואין אותו ערום, ולא כשהוא מסתפר, ולא בבית המרחץ, שנאמר (ויקרא כא): "והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו" - שיהיו אחיו הכהנים נוהגין בו גדלה. ואם רצה שירחצו אחרים עמו - הרשות בידו. רבי יהודה אומר: אם רצה לנהוג בזיון בעצמו - אין שומעין לו, שנאמר (ויקרא כא): "וקדשתו" - על כרחו! אמרו לו לרבי יהודה: אינו אומר (ויקרא כא): "ומן המקדש לא יצא" אלא בשעת עבודה בלבד, והולך להברות את אחרים, ואחרים באין להברותו.

דב מלך ישראל - אין עומד בשורה להתנחם, ואין עומד בשורה לנחם את אבלים, ואינו הולך להברות את אחרים, אבל אחרים באין אצלו להברותו, שנאמר (שמואל ב ג): "ויבא כל העם להברות את דוד לחם בעוד היום"; ועובר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה, ושאר כל המצות, והרי הוא כהדיוט לכל דבר, לא חולץ ולא חולצין לאשתו, ולא מיבם ולא מיבמין לאשתו. רבי יהודה אומר: רצה לחלץ - הרשות בידו. אמרו לו: נמצאת פוגם כבודו של מלך, ואין נושאים אלמנותו, שנאמר (שמואל ב כ): "ותהיינה צרות עד יום מותן אלמנות חיות"; ובורר לו נשים מכל מקום שירצה כהנות לזיות וישראליות. ואין רוכבין על סוסו, ואין יושבין על כסאו, ואין משתמשין בכתרו ובשרביטו, ולא באחד מכל משמשיו. מת - כלן נשרפין עליו. שנאמר (ירמיהו לד): "בשלוש תמות ובמשרפות

הרוגי המלך נכסיהן ליורשיהן. אמר להם רבי יהודה: הרי הוא אומר (מלכים א-כא): "הנה הוא בכרם נבות אשר ירד שם לרשתו"! אמרו לו: מפני שכן אחי אביו היה וראוי לו לירשו. אמר להם: וכי לא היה לו בנים? אמרו לו: והלא אותו ואת בניו הרג, שנאמר (מלכים ב ט): "אם לא [את] דמי נבות ואת דמי בניו ראיתי אמש נאם ה' ושלמתי לך בחלקה הזאת נאם ה'".

ד, וכותב לו ספר תורה ללמד לשמו, שלא יהא נאות בשל אבותיו, אלא בשלו, שנאמר (דברים יז): "וכתב לו" - שתהא כתובה לשמו, ואין רשות להדיט לקרות בה, שנאמר (דברים יז): "וקרא בו" - הוא ולא הדיוט. ומניחין אותו בבית דין של כהנים, ובבית דין של לויים, ובבית דין של ישראל המשיאין לכהונה, יוצא למלחמה - היא עמו. נכנס - היא עמו. יושב בבית דין - היא אצלו. נכנס לבית המים - ממתנת לו על הפתח. וכן דוד אומר (תהלים טז): "שויתי ה' לנגדי תמיד" וגו'. רבי יהודה אומר: ספר תורה מימינו ותפלין משמאלו.

ד, רבי יוסי אומר: ראוי היה עזרא שתנתן תורה על ידו, אלמלא קדמו משה, נאמרה במשה עליה נאמרה בעזרא עליה, נאמרה במשה עליה (שמות יט): "ומשה עליה אל האלהים". נאמרה בעזרא עליה (עזרא ז): "הוא עזרא עליה מבבל", מה עליה האמורה במשה - למד תורה לישראל, שנאמר (דברים ד): "ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם", אף העליה האמורה בעזרא - למד תורה לישראל, שנאמר (עזרא ז): "כי עזרא הכין לבבו לדרש את תורת ה', ולעשות וללמד בישראל חק ומשפט", ואף הוא נתון על ידו כתב ולשון, שנאמר (עזרא ד): "וכתב הנשתון כתוב ארמית ומתרגם ארמית", מה תרגומו ארמית אף כתוב ארמית. ואומר (דניאל ה): ולא כהלין כתב למקרא וגו', מלמד שבאותו היום נתן. ואומר (דברים יז):

"וכתב לו את משנה התורה הזאת", תורה העתידה לשנתות. למה נקרא שמו אשורי? על שום שעלה עמהן מאשור. רבי אומר: בכתב אשורי נתנה תורה לישראל, וכשחטאו - נהפכה להן לשון. וכששובו בימי עזרא - חזרה להן אשורית, שנאמר (זכריה ט): "שובו לבצרון" וגו'. רבי שמעון בן אלעזר אומר משם רבי אלעזר בן פרטא, שאמר משם רבי אליעזר המודעי: בכתב זה נתנה תורה לישראל, שנאמר (שמות כז): "ווי העמודים" - ויין שהן דומים לעמודים, ואומר (אסתר ח): "ואל היהודים ככתבם וכלשונם", מה לשונם בלשון הזה - אף כתבם בלשון הזה. למה נקרא שמו אשורי? על שם שהוא מאשר בכתבו! אם כן למה נאמר (דברים יז): "וכתב לו את משנה התורה הזאת"? מלמד ששתי תורות כותב לו, אחת שנכנסת ויוצאה עמו, ואחת שמנחת לו בתוך הבית, זו שנכנסת ויוצאה עמו - לא תכנס עמו, לא למרחץ, ולא לבית המים, שנאמר (דברים יז): "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו" וגו' - במקום הראוי לקרות בו. והלא דברים קל וחמר, ומה אם מלך ישראל שלא עסק אלא בצרכי צבור, נאמר בו "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו", שאר בני אדם על אחת כמה וכמה! וכיוצא בו (דברים לד): "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו" וגו'. וכן הוא אומר (שמות לג): "ויהושע בן נון נער", וכן הוא אומר (יהושע א): "לא ימוש ספר התורה הזה מפיו והגית בו יומם ולילה", והרי דברים קל וחמר, ומה יהושע בן נון שעסק בכבוש הארץ, ועומד לחלקה לישראל, נאמר בו "לא ימוש" וגו' שאר בני אדם על אחת כמה וכמה.

ד, אין מעמידין מלך ישראל בחוץ לארץ, אין מעמידין מלך בארץ ישראל אלא אם כן היה נשוי לכהנה, ואין מושחין מלכים אלא על גבי מעין, שנאמר (מלכים א-א): "ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי

אֲדוֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם" וְגו', וְאִין מוֹשְׁחִין
מְלָכִים אֶלָּא מִפְּנֵי הַמַּחֲלָקָה, מִפְּנֵי מַה
מְשַׁחוּ אֶת שְׁלֹמֹה? מִפְּנֵי אֲדוֹנִיָּה. וְאֵת
יְהוּא? מִפְּנֵי יְהוֹרָם. וְאֵת יוֹאָשׁ? מִפְּנֵי
עֲתַלְיָה. וְאֵת יְהוֹאָחָז? מִפְּנֵי יְהוֹיָקִים אָחִיו
שֶׁהָיָה גָדוֹל הַיָּמָנוּ שְׁתֵּי שָׁנִים. מֶלֶךְ - טָעוֹן
מְשִׁיחָה. בֶּן מֶלֶךְ - אֵין טָעוֹן מְשִׁיחָה. כֹּהֵן
גָּדוֹל בֶּן כֹּהֵן גָּדוֹל, אֶפְלוּ עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת -
טָעוֹן מְשִׁיחָה. אֵין מוֹשְׁחִין מְלָכִים אֶלָּא מִן
הַקָּרָן. שְׂאוֹל וַיְהִי נִמְשָׁחוּ מִן הַפֶּךָ, מִפְּנֵי
שְׂמֻלְכוֹתָן עֲתִידָה לְהִשָּׁבֵר, דָּוִד וְשְׁלֹמֹה
נִמְשָׁחוּ מִן הַקָּרָן, מִפְּנֵי שְׂמֻלְכוֹתָן מַלְכוּת
עוֹלָמִים.

23 AUG	ראשון Sunday	י 10	בבלי: חולין קטו ירושלמי: בבא בתרא לא תוספתא: בבא בתרא ט נ"ך: שמואל א כא רמב"ם: תעניות ה	נץ החמה..... 5:02 סו"ז קרי"ש - גר"א..... 9:36 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:43 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:54	עלות השחר..... 5:02 סו"ז קרי"ש - פג"א..... 9:00 סו"ז תפלה - פג"א..... 10:19 שקיעה..... 7:41
24 AUG	שני Monday	יא 11	בבלי: חולין קטז ירושלמי: בבא בתרא לב תוספתא: בבא בתרא י נ"ך: שמואל א כב רמב"ם: מגילה וחנוכה א	נץ החמה..... 5:03 סו"ז קרי"ש - גר"א..... 9:36 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:43 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:53	עלות השחר..... 5:03 סו"ז קרי"ש - פג"א..... 9:00 סו"ז תפלה - פג"א..... 10:19 שקיעה..... 7:40
25 AUG	שלישי Tuesday	יב 12	בבלי: חולין קיז ירושלמי: בבא בתרא לג תוספתא: בבא בתרא יא נ"ך: שמואל א כג רמב"ם: מגילה וחנוכה ב	נץ החמה..... 5:04 סו"ז קרי"ש - גר"א..... 9:36 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:43 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:51	עלות השחר..... 5:04 סו"ז קרי"ש - פג"א..... 9:00 סו"ז תפלה - פג"א..... 10:19 שקיעה..... 7:38
26 AUG	רביעי Wednesday	יג 13	בבלי: חולין קיח ירושלמי: בבא בתרא לד תוספתא: סנהדרין א נ"ך: שמואל א כד רמב"ם: מגילה וחנוכה ג	נץ החמה..... 5:05 סו"ז קרי"ש - גר"א..... 9:37 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:43 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:50	עלות השחר..... 5:05 סו"ז קרי"ש - פג"א..... 9:01 סו"ז תפלה - פג"א..... 10:19 שקיעה..... 7:37
27 AUG	המישי Thursday	יד 14	בבלי: חולין קיט ירושלמי: שבועות א תוספתא: סנהדרין ב נ"ך: שמואל א כה רמב"ם: מגילה וחנוכה ד	נץ החמה..... 5:06 סו"ז קרי"ש - גר"א..... 9:37 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:44 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:48	עלות השחר..... 5:06 סו"ז קרי"ש - פג"א..... 9:01 סו"ז תפלה - פג"א..... 10:20 שקיעה..... 7:35
28 AUG	ששי Friday	טו 15	בבלי: חולין קכ ירושלמי: שבועות ב תוספתא: סנהדרין ג נ"ך: שמואל א כו רמב"ם: אישות א	נץ החמה..... 5:07 סו"ז קרי"ש - גר"א..... 9:37 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:44 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:47	עלות השחר..... 5:07 סו"ז קרי"ש - פג"א..... 9:01 סו"ז תפלה - פג"א..... 10:20 שקיעה..... 7:34
Candle Lighting 7:16 הדלקת הנרות					
29 AUG	שבת Shabbos	טז 16	בבלי: חולין קכא ירושלמי: שבועות ג תוספתא: סנהדרין ד נ"ך: שמואל א כז רמב"ם: אישות ב	כי תבוא, פרק ג-ד	
	הפטרה: קומי אורי			נץ החמה..... 5:08 סו"ז קרי"ש - גר"א..... 9:38 סו"ז תפלה - גר"א..... 10:44 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:45	עלות השחר..... 5:08 סו"ז קרי"ש - פג"א..... 9:02 סו"ז תפלה - פג"א..... 10:20 שקיעה..... 7:32
Shabbos Ends 8:45 זמן מוצש"ק					

סוקיל חודש אלול ליל ו' עד 8:16

ווען א מענטש איז מתפלל ביי קברי צדיקים, העלפט אים דער אייבערשטער אפילו ווען עס קומט זיך אים נישט.
(ספר המדות אות צדיק סימן קע"ג)